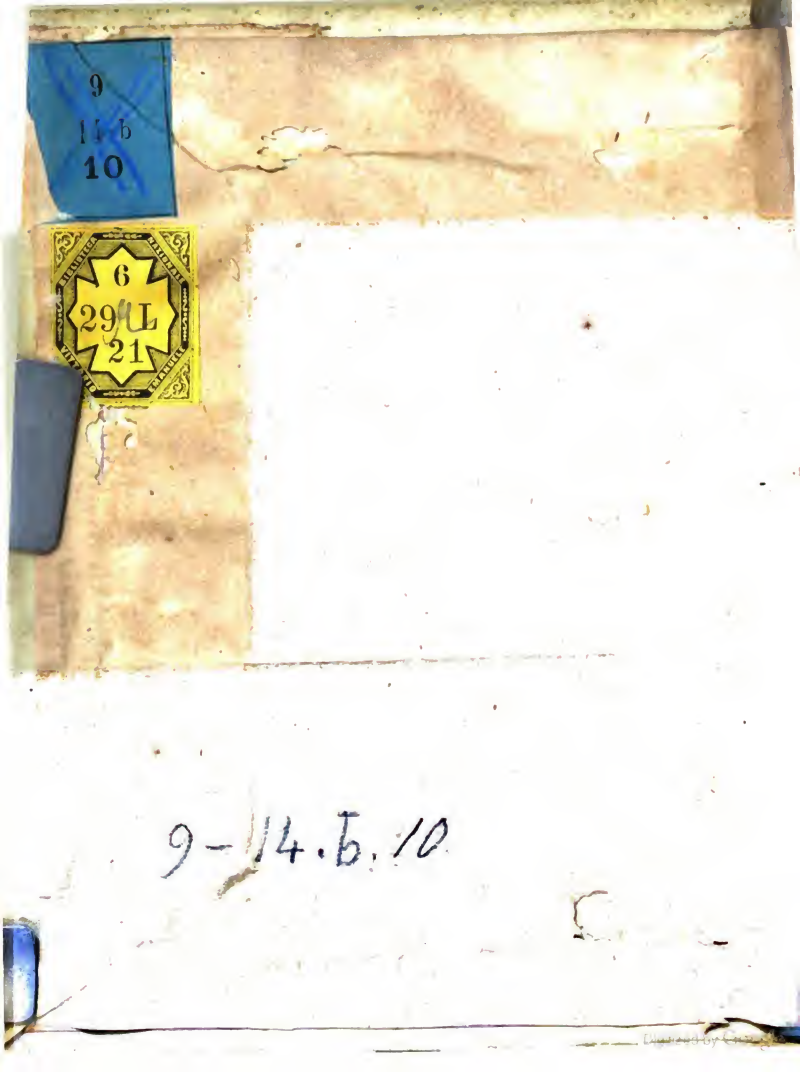

9
14 b
10
BIBLIOTECA NAZIONALE
VITTORIO EMANUELE
6
29 L
21
9-14.b.10

FR. LVDOVICI SOTELI

MINORITÆ

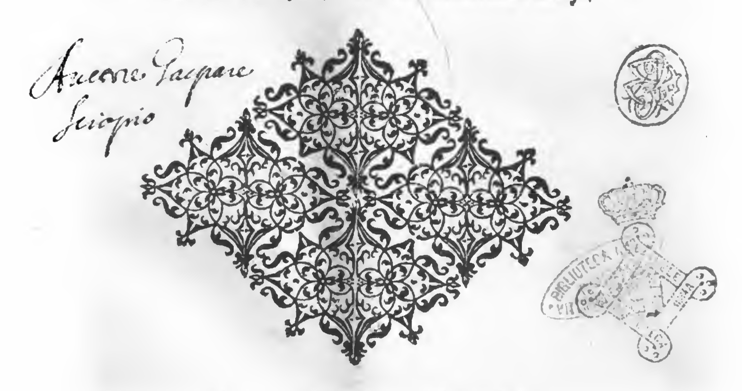
Regii ad Apostolicam sedem Legati & Regni Oxensis Apostoli ac designati Martyris

AD VRBANVM VIII. PONT. MAX.

De Ecclesiæ Iaponicæ statu Relatio, Imperatoris Augusti, Principum, Electorum, omniumque statuum Imperii cuiusque Ordinis lectione digna.

ACCESSIT

FR. JVNIPERI DE ANCONA MINORITÆ Consultatio de causis & modis Religiosæ disciplinæ in Societate Iesu instaurandæ, Ex Italico latinè conuersa.

ANNO M. DC. XXXIV.

BEATISSIME PATER.

Post præmissam sanctorum pedum (ad quos etiam hinc prostratus iaceo) humilem ac devotam osculationem. I.

Frater Ludovicus Sotelo, Fratrem Minorum alumnus, in seruis quidem abiectissimus, in filiis verò omnium minimus, sanctitatem vestram de ijs quæ iam dudum novisse præsumo, certiorem facere intendo. Nempe fuisse me quondam Idate Masamune, qui regni Oxu (quod est in Orientali Iaponiæ parte) gubernacula tenet, nec dum quidem per Baptismum regenerato, sed tamen Catechumeno, & qui Christianam fidem in suo regno prædicari cupiebat, simul cum alio suæ Curiæ optimate Philippo Francisco Faxecura Retuyemon ad Romanam Curiam & qui tunc Apostolicæ sedis culmen tenebat SS. Papam Paulum V. qui ad cælos evolauit, Legatum expeditum. Quo tandem cùm Anno salutis 1615. iuvante Deo pervenissemus, à SS. Papa magno cum Cardinalium Sacri Collegij Antistitum ac Nobilium concursu, nec non & Rom. populi ingenti lætitia & communi alacritate non modo benignè excepti, verùm & humanissimè tam nos quam etiã tres alij, quos Iaponij Christiani, quatenus eorum circa Christianam Religionem statum Apostolicis auribus intimarent, specialiter destinaverant, auditi, recreati, & prout optabamus, quantocyus expediti.

F. Ludovicus Sotelo Minorita à Rege Oxu missus ad sedem Apostolicã, & Paulum V. cũ aliis.

Romam peruenerũt Anno 1651. excepti humanissimè.

Igitur cum ea, quæ tum ex parte Regis Oxensis, tum etiam Christianorum Iaponiæ proponebamus, atque humiliter supplicabamus, audivisset, ac pro voto nostro annuisset, habito insuper cum sacra congregatione Cardinalium suæ Inquisitionis consilio, decretum est, debere in præfato regno Oxensi plaga Iaponiæ alium institui Episcopum. Designavit autem ad id muneris SS. Papa me omnium indignissimum, & quatenus assensum præberem, DEVS, Apostolicis verbis (quos DEVS eligit, idoneos ministros facit) reluctanti præcepit. Quibus auditis sacros pedes osculando, consensi. Ordinatum præterea 2.

Designatus idem Episcopus regni Oxẽsis.

A 2 fuit

fuit Religiosos S. FRANCISCI suæ sanctitatis & expensis & nomine ob prædicationem Evangelij in eo regno mittendos fore nobiscum; mandatumq; Nuncio Apostolico ac Collectori Generali, qui tunc in Catholici regis Hispaniæ Curia assistebat, quatenus sumptus ad id necessarios ministraret: nec non & antiquos annuales redditus ad fundationem & sustentationem cuiusdam

3 *Collegij sive seminarij, quod Iaponiæ institui designaret, reliqua ad commodiorem occasionem remittendo.*

Ad Nuntium Apostolicum cum Regis consensu Catholici, Episcopalis cõsecratio remissa Anno 1616.

Cum autem reditum nostrum Iaponiam per Hispaniam & alias Indiarum Catholico regi subiectas Provincias necessariò fieri oporteret, ordinatum fuit à præfato SS. Paulo V. tam meam consecrationem, quam etiam prædictorum expeditionem ad præfatum Nuncium Apostolicum habito primum regis consensu fore remittendum datis super ea re ad Catholicum regem, tam per nos, quam etiam per præfatum Nuncium specialibus literis, simul cum rescripto ad prædictum regem Oxensem, & Iaponios Christianos donis etiam ad eósdem, nec non multis gratiis, indulgentiis, reliquiis ac spiritualibus muneribus cum accepta benedictione, anno 1616. Hispaniam remeavimus.

Magnificè excipiuntur a Rege & omnibus, & assensum obtinet.

Ibi quoq; cum ingenti gratulatione, lætitia singulari & benignitate erga nos sanctæ & Apostolicæ sedis magnificentia, ac communi ædificatione, non Prælatorum & Principum tantum, sed etiam regis Catholici, cuius speciali protectione illuc perueneramus, excepti, traditis Apostolicis literis, gratum regis assensum, & Iaponicam conuersionem adiuuandi affectum piissimum vidimus.

Nuncium triste adfertur de persecutione graui & tyrannali in Iaponia.

Sed ecce tunc ex noua Hispania in prædictam Curiam Nuncius regalis adueniens, sauam ab Imperatore Iaponico, & generalem aduersus suæ ditionis Christianos post nostrum inde discessum excitatam fuisse persecutionem, quâ destrui templa & relegari Sacerdotes, & ob fidei confessionem plerosq; occidi fideles nunciabat.

Obitus Episcopi Iaponiæ Societ Iesu. Successor ex eadem Societate statim institutus, cuius consecratio etiam in Hispaniã remissa. Ferunt Iesuitæ indignè alios Religiosos in Iaponia præfici, & impediunt aliena manu.

Eodem quoq; tempore, quo nos in Romana Curia detinebamur, nunciatum fuit Domino Paulo V. de obitu Episcopi Iaponensis à Religiosis Societatis Iesu, cuius & ipse erat alumnus. Ipse verô statim de successore ex eadem religione assumto prouidit, cuius considerationem & expeditionem remisit pariter in Hispaniam, vbi præfati religiosi (quatenus visum fuit) non æquo satis animo ferentes alios, præter suos, Ecclesiam in Iaponia dominationem habere, quod quidem in sacra Curia variis etiam diligentijs aliena manu & industria adhibitis impedire non valuerunt, arrepta ex prædicto nuncio Iaponicæ persecutionis occasione impedivêre. Persuadentes enim præsidi Concilij regalis Indiarum, aliisq; eius ministris (cui

4 *Rex Catholicus hæc negotia commiserat) nullatenus expedire ea executioni mandare,*

mandare, quin potius omnino oportere omnia tam sua quam nostra simul suspendi, ne forte Tyrannus Imperator Iaponicus eò magis de his ipsis irritatus crudelius ageret in Christianos, re ipsa prout optabant, impetraverunt, sicq; decretum fuit à Concilio Regio. Quæ cum audiuisset præfatus Apostolicus Nuncius, huic se decisioni opposuit, instantiam de nouo faciens, & relationem coram Regia Maiestate, ad quam etiam Ordinis mei Vicarius generalis (qui in eadem tunc Curia morabatur) similiter & Ego recurrimus, clamantes coram Rege, & dicentes, nullum prorsus de indignatione Tyranni Imperatoris expectari posse maius damnum, ipsâ iam subortâ persecutione, & sacerdotum relegatione, neq; de fide Christianorum videri posse peius periculum, quàm eosdem doctrinâ atq; Ministris destitutos relinquere inter Lupos; in quorum etiam medium SS. Apostoli à Christo Domino missi sunt. Apostolicam quoq; sedem Christi vestigiis inhærentem Spiritualibus ouibus de Pastoribus ac Prædicatoribus in similibus cõsueuisse prouidere, qui Christi gregem à lupina rabie protegerent: quorum quidem fidelitas pariter ac probitas, non modo in pace tranquilla, sed tunc maximè, cum aduenientibus lupis vrgentem persecutionis rigorem æquo animo pertulerint, comprobatur. E contra verò eos à Domino apertè Mercenarios appellari, qui desertis ovibus cum à lupis dilaniantibus impetuntur, effugiunt. His quidem Catholicus Rex benignum præbuit auditum, imò & ædificatus est. Regale verò Concilium prædictum super iam edita determinatione ne revocaretur, fecit instantiam, instantibus pariter super eadem re præfatis religiosis, qui demum præualuerunt, vnde pro tunc tam sua quam nostra fuère suspensa. De qua re statim SS. Papam Paulum V. feci certiorem, à quo etiam fuit denuo præceptum prædicto Nuncio Apostolico, quatenus coram Rege, eiusq; Concilio circa prædictorum expeditionem rursus ageret. Iam verò classis noua Hispaniæ expeditione instante, & in eadem socij mei Iaponiensis Legati Iaponiam regressu, ne mea quoq; detentio ambitioni potius, quam animarum saluti forte imputari videretur: cum eo rursus 1617. redire decreui. Deo igitur opitulante in nouam Hispaniam tranquilla navigatione devenimus, vbi nauem quandam à præfato Rege Oxensi missam, quatenus nos ad se reduceret, nostrum ex Hispania reditum exspectantem inuenimus. Accidit autem ibi novum Insularum Philippinarum gubernatorem ex Hispania destinatum concurrere, qui navis qua suos milites transfretaret copiam non habens, petiit à nobis, vt simul ad præfatas quoq; insulas navigaremus, quæ à Iaponia non longo navigantibus

Mercenarii qui?

Insistunt & prævalent PP. Societ. Iesu.

Inde per Franciscanos avisatur Pontifex. Pontificis iteratum mandatum.

Expeditio, navigatio, exspectatio ad regnum Oxu.

 inter-

intervallo distarent. Quod quidem libenter annuimus: comitantibusq; ventis secundis prosperâ navigatione 1618. ad prædictas insulas appulimus. Commodum verò tempus & secundum ventum, quo Iaponiam nauigaremus exspectantibus nobis, Piratarum Batavorum ad præfatas insulas applicantes naves, obsidentes portum, easdem infestarunt, donec elapsa temporis & ventorum opportunitate Iaponiam nauigandi recessit, anno 1619. sine opportunitate nobis devoluto. Igitur anno sequenti 1620. dum pro navigando secundos ventos exspectaremus, ecce ex Macam civitate Chinæ ad præfatum Insularum Philippinarum gubernatorem, simulq; ad Archiepiscopum Manilensem (est autem Manila in Philippinis præcipua & metropolitana civitas) â quodam religioso Societatis Iesu Didaco Valente literæ missæ venerunt, quibus se Episcopum Iaponensem iam consecratum dicebat postulabatq; enixè ne Iaponiam navigare permitterer, fore enim vt magna perturbatio, si eò venissem, in eius regni Christianis suboriretur, ipse enim religiosus Episcopus cognoscens (vt videtur) meam expeditionem per suæ religionis alumnos sumtâ occasione ex suborta Iaponiæ adversus Christianos persecutione, fuisse quidem impeditam atque suspensam post meum à prædictâ Curia discessum, suam rursus per eosdem expeditionem obtinuit, quæ per viam Indiæ Orientalis ad prædictam civitatem Macam pervenit.

Anno 1618. appellitur ad insulas Philippinas.

Piratæ Holandi.

Manila metropolis.

6\. Iesuita Episcopus dictus petit impediri Franciscanos.

7\. *Cum autem neque Iaponicum idioma nouisset, nec principem aliquem pro se haberet, cuius favore Iaponiam transmeare, ibique assistere posset, sicut me novisse & habere cognoscunt, meum Iaponicum ingressum eâ, quam prædixi diligentiâ, per suæ religionis alumnos impedire curavit: qui præfatas sui Episcopi literas Domino Archiepiscopo, ac simul gubernatori Manilæ tradentes, instanter, quatenus me delinerent, persuaserunt. Et cum magnum sit earum civitatum, Manilæ, Philippinis & Macam Chinæ invicem commercium, correspondentiaque communis, qui illis præsunt alternatim se observant, & in postulatis sibi deferunt. Ergo ne eo anno simul cum sæculari Collega meo Iaponiam navigarem, detentus fui: missi nihilominus mei Ordinis religiosos, apud me retinens Apostolicas literas, ad supra memoratum Regem Oxensem, eidem scribens & obsecrans, quatenus me ad se remeare curaret. Rex vero Oxensis auditis quæ Collega meus ei retulit de benignitate & magnificentia Apostolica & Regia, quâ suo nomine & Romæ & in Hispania & vbicunque fuerimus recepti, honore quoque & splendore quo ductifui-*

Iesuitæ linguæ ignari conantur eius peritos Franciscanos impedire.

Rex Oxensis gaudenter excipit venientes Româ & ex Hispania.

cti fuimus & reducti, gavisus est gaudio magno, Religiososque alacriter suscipiens, locum eisdem habitationis in sua Curia assignavit, ac de sumptibus necessariis iussit provideri, occultè tamen & cautè, ob commune Imperatoris adversus Christianos edictum, & maximè Religiosos, quo tamen non obstante, vtrique, id est, Religiosi cum Christianis quietè & pacificè commorantur in eo regno. Insuper & sequenti anno misit, qui me Manilæ inviserent, & in suum regnum reducere conarentur, duos sui exercitus milites, quod quidem ipsi iuxtà iniunctum sibi praeceptum strenuè praestiterunt, navem & victus pro navigatione necessarios diligenter parantes. Sed quando conscendere properabam, detentus, captus, & impeditus fui: Milites verò cum sarcinis, & sine me ventorum etiam opportunitate compulsi Iaponiam mæsti redierunt.

& iis in sua curia locum habitationis assignat, occultè tamen.

Capitur hic & detinetur F. Ludouicus ne pergat ad Regem Oxensem.

8. *Ergo cum mecum ipse cogitarem Manilæ constituto nullam Iaponiam navigandi sese fore copiam præstituram, inde exire contendi, sumpta occasione ex oblata opportunitate comitandi cum Domino Episcopo novæ Segoviæ in suam diæcesin properante, cuius auxilio in quadam eius diæcesis provincia (Pagasinam incolæ appellant) naviculam sive ratem (quæ nostro communi idiomate Fragata vocitatur) extruxi, in qua cum quodam Iaponio religioso socio meo, & aliis quatuor sacerdotibus item Iaponiis (quos dum Manilæ commorarer, moribus & diuinis literis sufficienter instructos & tertii Ordinis de Pœnitentia S. Francisci tribus votis emissis ordinari curavi) in præfatum regnum Oxense directè nauigare gestiebam.*

9. *Verum & hoc ipsum per eos ad aures prædicti Gubernatoris Manilensis peruenit, qui iter nostrum impedire nitebatur: & quidem iam omnibus pro navigando paratis, strictum Gubernatoris ad ministrum Iustitiæ illius prouinciæ peruenit mandatum sub grauibus pœnis præcipientis, quatenus supra dictam nauiculam detineret. Nautis verò sub interminatione vitæ, ne eandem conscenderent, interdiceret, me autem Manilam reverti compelleret. Quo factum est, vt nauicula protinus interdicta, Nautæ verò ab illo portu & provincia eiecti fuerint, pariter ac relegati. Ego autem præfatum Episcopum ad suam vsque sedem sequi coactus, & quæ me Legatum esse à sede Apostolica receptum, vtque Iaponiam redirem expeditum attestabantur, Apostolicis literis ante eundem præsentatis, petij auxilium ab eo in forma ad comprimendum eos, qui me Iaponiam navigare impediebant: quod*

Nouum aliud impedimentum.

vtique

vtique continuo diligenterq; præstitit, eosdem comprimens per censuras: territus tamen ne hoc ipsum ægrè ferret Manilensis Gubernator, disposui, quatenus ego cum socio meo religioso Iaponio sub habitu sæculari navem quandam Chinensium Mercatorum, & quidem infidelium, qui tunc de illo portu & civitate nova Segouiæ Iaponiam proficisci parabant, sub titulo suorum famulorum conscenderemus, quod ita factum est, sed inter nauigandum præfati mercatores nos religiosos agnoscentes, veriti edictum & pœnas Iaponiæ latas aduersus eos, qui religiosos in suis nauibus transfretant, cogitauerunt aliqui ex ipsis mittere nos in mare aut certè occidere, Deo tamen ordinante aduersis ventis & tempestatibus impediti pariter & conterriti tantum nefas committere timuerunt: & quo nauigarent, vbi quoq; essent ipsis nescientibus Iaponiam appulimus iuxta quandam civitatem Negasaqui propinquam Insulam ad finem occidentalis plagæ, in qua ante persecutionem assistebat Episcopus, eiusq; incolæ ferè omnes erant Christiani, est omnibus nauigiis mercaturæ causa Iaponiam venientibus portus generalis, modò verò existit ibi Iudex ab Imperatore specialiter adversus Christianos & præcipuè Sacerdotes deputatus, ante quem nos præsentauerunt suprà dicti mercatores Chinenses, dicentes se fuisse compulsos in provincia Papagam è civitate noua Segoviæ, vnde nauigaverant, transfretare nos in sua navi.

Tandem in Iaponiam appellunt.

Capiuntur & præsentantur Iudici Imperatorio.

10 *Ipse quoq; Iudex & me, & quæ circa me Manilæ facta fuerant, tum per exploratores quos Manila habet occultè, tum etiam per Iaponios alios mercatores qui nos eodem anno 22. Manila præcesserant, satis apertè cognouit, sciens tamen à Rege Oxensi cum ipsius Imperatoris consensu Hispaniam & Romam missum me fuisse Legatum, cum suis ministris & assistentibus inito consilio decretum fuit, me cum Socio meo religioso, & alio seruitore in carcerem mitti debere in forma aliorum religiosorum (etsi etiam legatus, religiosus tamen e-*
11. *ram) donec re ad ipsum Imperatorem delata, quid faciendum esset, ipse disponeret.*

Statim ergò missi fuimus in carcerem Nagasaqui, deinde ad Omurensem saxis arctiorem carcerem delati. Contigit autem hic, vt mense Octobri prædicti anni 1622. cum præcedentis anni septem sub eodem Iudice in eademq; civitate, & aliis circum locis 17. Religiosi, 8. Patres Dominicani, vnus Augustinianus & quatuor Franciscani, & Iesuitæ itidem quatuor, cum aliis 100. Iaponiis, quorum adiutorio vsi fuerant, & hospitio, illustre pertulerunt martyrium. Et quidem religiosi cum quibusdam ex Iaponiis igne cremati, siue verius

Incarcerantur Nagasaqui & deinde arctius Omuri. Martyrio affecti 17. alii religiosi, igne lento, & 100. Iaponii Christiani pro fide.

verius dicam, igne longe posito assati, reliqui verò fuerunt capite truncati, nullo alio titulo & causa, nisi quod DEI essent sacerdotes, ministri Evangelij, & divinæ legis promulgatores. Mihi quoque, cum primum fui comprehensus, pari fuisset fruendum titulo, feliciq; supplicio, nisi prædicti Regis Legatus cognitus fuissem, in carcere tamen intenso adhibiti sunt custodes, qui magna vigilantia diu noctuq; assistentes, nullum hominem ad nos accedere, sed neque invisere quidem nullatenus permittunt.

Deinde prædictus Iudex iterum est in Imperatoris Curiam profectus, post cuius discessum comprehensi etiam à satellitibus duo religiosi fuerunt, alter ex Ordine Fratrum Prædicatorum, Frater Petrus de S. Catharina Martyre, alter verò è Societate Iesu, Michael Caravallo, & quidem ambo eximiæ virtutis viri, DEIq; Zelosissimi ministri, nobiscum in hoc carcere Omurensi tenentur inclusi. Est autem carcer grossis ex lignis compactus ad mensuram longitudinis palmorum septem, undequaque patens, in modum caulæ bestiarum, in loco fœtido & umbroso collocatus, ob idq; vermibus, colubris, aliisque reptilibus immundis & venenosis animalibus scaturiente. Sustentamur autem Typha cocta, quæ quotidie nobis mittitur in quadam parva mensura. Incarcerantur cum Sot. & alii.

Veruntamen in his & aliis incorporalibus incommodis largitur nobis DEVS ex sola ipsius misericordia & bonitate incredibilem consolationem, & ultrà quàm verbis exprimi possit, uberem lætitiam, neque enim tœdio afficimur aliquando, nulla ve res molesta nobis videtur & adversa; quinimo dulcedinem nobis omnia & exultationem exuberant. Et quamvis quatuor simus sacerdotes, non ad omnia exercitia tantũ, verũ ad quotidiè celebrandũ habemus, subministrãtibus fidelibus, cũ ingenti vitæ periculo, quæ ad id necessaria sunt, alia quoq; variis artibus. Adeoq; divina mensa fruẽtes levamẽ inde singularissimũ, unicũ verò ac totale remediũ reportãtes, carcerem non custodiã quidem, sed palatium quoddam regium, aut certè hortum potius amœnissimũ reputamus. Nihil autem aliud nisi pro DEO, & eius gloria vitam sive per ferrum, sive per crucem aut certè per ignem tradere desideramus. Quod etiam quantocyus fore confidimus. Vt enim per literas accepimus Iaponius Imperator, cum (informantibus Batavis Hæreticis) religiosos habitu sæculari indutos, ac inter alios mercatores occultatos Iaponiam advenire cognovisset, vehementer iratus, quo omnes mercatores Christianos extraneos à suis regnis relegari præcepit, generale publicavit edictum, ad cuius executionem 11. Incarcerati sacerdotes celebrant Missam. Maximam exinde percipiunt divinam consolationem.

præfatum iudicem à Curia iam descendere ferunt, cum speciali quoque ordinatione occidendi non solum nos, sed omnes etiam alios Christianos, qui à fide recedere recusarint.

13. Duo religiosi per Hollandos capti, & capitaneus aliique igne cremantur.

Sed & ipsi Batavi duos religiosos sub habitu sæculari in quadam navi mercatorum Iaponiam venientes comprehenderunt. Qui vtique cum capitaneo & aliis officialibus in ea navi venientibus igni traditi sunt. Hac igitur vna spe & desiderio sustentamur, illum iucundissimum ac felicissimum plane diem exspectantes, quando per proprium sanguinem cum divino auxilio effusum DEI divinitatem ac sanctissimæ suæ legis veritatem testificabimur. Ergo in eo felici statu quamvis indignissimus, ex sola tamen DEI misericordia constitutus, ego in filiis minimus tuis, & humilis creatura, quid desiderare humanum, aut quid nisi ea tantum, quæ me in conscientia obligare senserim, contendam? maximè cum Prædecessoris tui D. Pauli V. tenear obedientiam implere, qui à Romana Curia mihi discedenti præcepit, quatenus ipsum semper de omnibus tam propriis, quam huius Iaponicæ conversionis eventibus redderem certiorem. Et de meis quidem hucusq; relata sufficiant.

14. *De huius autem Conversionis & Christianorum statu, & ad debiti obsequii absolutionem, & ad implorandam coram vero Patre primo ac benignissimo Pastore subventionis remedium nonnulla iam dicere oportet.*

Non solùm per PP. Iesuitas, in Occidentali Iaponia, sed etiam per PP. Prædicatores & Franciscanos multi conversi sunt ad Christianismum.

Notum sit igitur Sanctitati vestræ Catholicam fidem divinâ gratiâ in huius Iaponici Imperii non solum parte Occidentali, quo à principio venerunt, & vbi semper fuerunt religiosi Societatis Iesu; verum etiam in Orientali, vbi primum S. Evangelij prædicatores fuerunt religiosi Minores S. P. mei FRANCISCI, qui etiam vsque modò ibidem semper astiterunt, esse dilatatam, adeò, vt quanquam in vtrâque parte provinciæ, civitates, castella & loca penè sint innumera, in omnibus ferè & vbique aut sint Christiani, aut de Christianorum notitia saltem & auditus habeatur. Licet autem post ortam potentem persecutionem, quæ in Orientali & Occidentali parte habeantur erectæ Ecclesiæ fuerint funditus eversæ anno 1614. religiosi quoque omnes generali Imperatoris edicto relegati, plerique tamen illorum proprias vitas, contra Imperatoris Edictum, contemnentes diversis in locis occultati remanserunt: quorum labore doctrinâ & exemplo fides in multis fidelibus integerrima conservatur, quin & ex infidelibus etiam plerisque convertuntur: cum tamen sit messis quidem multa & operarij pauci, &

Non obstante generali Persecutione multi religiosi occultè remanserunt. Messis multa Operarii pauci.

ci, & persecutionis indies crescat austeritas, Luporum quoque DEI gregem infestantium rabies augeatur, oves quidem multæ devorantur, aliæ vero infirmantur, carentibus etiam quam plurimis victu doctrinâ & Sacramentorum Pastore. Quamvis autem ex quatuor prædictis religionibus religiosi nonnulli Manilia & Macamo inter mercatores occultati pervenerint, iustè dicere possumus: Et quid hæc inter tantos? præsertim cum neq; istis omnibus doctrinam Sacramenta & alia adiutoria spiritualia, prout illis est à S. sede Apostolica concessum fidelibus administrare.

Cuius obstaculi est in causa, ingens aliquorum ex ministris contradictio & reluctantia, qui habentes Episcopum sui Ordinis religiosum assistentem (vt supra dictum est) in Macam civitate China eorum Provincialis qui Iaponiæ commoratur Episcopi Gubernator, Provisor & Vicarius generalis exsistit, cuius industria Iaponiæ regna, provinciæ & civitates inter suos tantum taxatæ sunt, & divisæ, & quidem cum prædicti vix vigesimum numerum compleant. Iaponica sex sunt supra sexaginta, provinciæ vero plusquam in illis 200 quibus permultæ correspondent capitales quædam civitates magnæ & populosissimæ, quibus per multum temporis non dico ministrare sed neque eosdem percurrere, aut certè valeant perlustrare. Quod si ad aliquam istarum quivis alius alterius ordinis sive Zelo Charitatis permotus, siue à fidelibus ipsis vocatus minister spiritalem eisdem consolationem & Sacramenta subministraturus accedat, postquam plurium, qui per viginti & amplius annos non sunt confessi, sed neque sacerdotem quidem viderunt, confessiones audierit, lapsui proclives confirmaverit, à fide iam elapsos reduxerit, necnon & infidelium plures converterit, cum primum hæc ad eius ministri, cui illa provincia iuxta sui Provincialis commissionem competit, aures pervenerint, ecce è diverso consurgens, etsi ea provincia maximè distet, ad eamque nunquam comperiatur accessisse; quam properè venit, ministrum prædicta facientem oppressurus opponens eidem, quod eo loco (quippe qui suæ Parochiæ sive dietæ sit) sacramenta administrare non liceat, neque vllatenus eum suis, quas dicit, ovibus occupari consentit. Quod si rursus minister instans obyciat: Cur, si sua sunt, tot annis & temporibus pro derelictis habuisti? etenim talia fiunt occupantis; respondet, & vnde tu de hoc aut quare vexaris? siue etiam rationem à me petis? quid ad te de his, quæ tibi de officio non incumbunt, sicut mihi certum est convenire? Et adducens præterea Concilium Tridentinum, coram multis circum-

15. Quærimoniæ contra PP. Iesuitas impedientes alios religiosos ne in tanta necessitate Evangalizent in illis partibus.

Modus & occasio oppositionis Iesuitarum contra alios Religiosos.

Disputatio mutua aliorum cum Iesuitis.

stantiis legit illum locum, vbi præcipitur à S. Synodo sub excommunicationis sententia, ne vllus sacerdos administret Sacramenta in alterius Parochia sine Parochi consensu, sed neq; id solum, verum & Iaponio idiomate traducens idem publicè refert. Si autem dicat vlterius minister, hoc non de terris quidem infidelium & novis conuersionibus, nec de neophytis Christianis, sed in antiquorum principum terris Christianorum & circa antiquas Parochias atq; fideles intelligi debere: eundem tanquam transgressorem Concilij publicat, atque de eodem loco propellere curat: Christianis verò vllatenus admittere ac apud se habere interdicit. Quod si devotione ac pietate commoti aliqui admittant, vt siue confraternitatibus puta Rosarij, chordæ aut corrigiæ adscribantur, grauiter deprehensos, ac si Christiani non essent à se propellunt. In aliis verò locis, vbi prædicti communiter assistunt fideles, non solum alios religiosos admittere, sed neq; cum eisdem (nisi latenter & quasi furtivè) communicare audent: si verò sit aliquis vbi sit aliquandiu & occupetur, existente iam ibi multitudine Christianorum statim eò mittunt religiosum Iesuitam, qui se sui Episcopi vicarium autumans, vexat Christianos, & vt se cognoscant superiorem, cui obedire teneantur, compellit. Quare res eò extremitatis pervenit, vt in partem etiam Orientalem (vbi nullus eorum prædicaverit, neq; vnquam aliquando extiterit, sed religiosi S. Francisci primi Evangelium prædicaverunt, & ante persecutionem publicas Ecclesias cum licentia Imperatoris habuerunt, semperq; vsq; modo exorta persecutione extiterunt) adhuc in ipsis civitatibus & curiis Imperialibus, Surunga, quæ Imperatoris præteriti, & Gendo, quæ præsentis Curia est, licet plus trecentis Leucis à Nagasaquio (communi eorum residentia) distent: fuerit de illis missus, qui similiter vicarium se ibidem Episcopi publicavit, prædicta faciens & ministros antiquos maxime vexans. Parimodo Fratres Prædicatores ingressi sunt regnum Figea in Occidentali plaga, vbi prædicti ministri non erant, qui ingentem etiam fructum ibi crevisse videntes, illuc similiter se contulerunt. Similiter in supramemorato Oxensi orientalis plagæ vltimo, vbi hæc minima Creatura & seruus indignus DEI gratia & auxilio primus fui sacerdos, qui illuc accedens Evangelium prædicavi, vbi etiam religiosi mei Ordinis pacificè habitant (factis iam Christianis in multitudine magna) cum primum me à sede Apostolica, & præfato prædecessore tuo designatum Episcopum & nondum consecratum venire deprehenderunt, ministrum ex suis eò etiam protinus miserunt; qui fuisse Episcopi publicans Vicarium religiosos nostros perturbavit,

Iesuitarum vlteriores oppositiones vehementissimæ.

In Dominicanorum Franciscanorum & Augustinianorum confraternitates Rosarii Chordæ, Corrigiæ.

Impedimenta varia à Iesuitis contra alios immissa.

Fastus intolerabilis.

Præsumtio & vsurpatio extra suam Provinciam.

Contra PP. Prædicatores Iesuitarum oppositio.

bavit, Christianosq; tantopere molestavit, vt S. Francisci Chordam abstulerit, recusantes autem dare à Sacramentorum communione excludebat. Vt verò alia omittam, hoc vnum compertissimum est, religiosos Iesuitas velle solos inter hos Christianos pro Dominis haberi, & vnicos patronos reputari, & hac de causa renuunt, neq; vllatenus permittunt, alios præter ipsos Iubilæa publicare, sive contos benedictos, aut imagines seu medalias, sed neq; haberi confraternitates, etiam ab Ecclesia approbatas, & ipsis ministris annexas, neq; Spirituale aliud quidpiam, fideles provocans ad devotionem, & ad fidei augmentum valde conducens. Quod si aliàs ab aliis instituantur & publicentur, ipsi è vestigio fortiter resistentes pro viribus impediunt. Quando autem aliàs obstare non possunt (censuris & ipsi impediti) eos qui hæc admittunt (vt dictum est) saltem à se & à suis sodalitiis faciunt alienos, ad quæ omnia habet eorum quilibet Auctoritatem, & omnes prædicti Iaponiæ sunt sui Episcopi vicem gerentes. Quod si etiam ad prædictum vicarium Generalem siue Gubernatorem recurrentes alij petant in forma vt informationes iuridicas Fratrum suorum Martyrum, qui pro Christiana fide Martyrium subierunt faciat; nullo modo aut via eos recipere aut facere vult, cum tamen si de suis aut de Christianis à se baptizatis Martyres existant copiosas faciant informattiones & amplas relationes multiplicent. Si quid ab aliis magnificum, si quid gloriosum fiat, hoc ipsi annihilare, aut certè per varios modos & circumventiones decolorare contendunt. Si quæ Religiosi intentaverint, obsistunt, vel saltem inutilia esse proclamant: Si quæ scribuntur, ea quoq; pro falsis haberi conantur, aut certe passioni attribuunt. Quæ verò adversa ipsorum causâ evenerint quantumvis, quia publica negare non possunt, non ab ea quidem causa, sed ab indiscreto religiosorum Zelo, eorumq; imprudentia & cautionis defectu prorsus evenisse, ne, quæ verè fuit causa, patefiat, acclamant. Nolunt quæ ipsi primi non faciunt, ab aliis Religiosis inchoari, & licet tantum onus portare non possunt, aliorum tamen adiutorium recusant. Quæ sua sunt, ac per suos fiunt, ea vehementer magnificant, exaltant & publicant, in Sanctitate, in Scientia, in auctoritate non solum primi volunt reputari, sed neque æquales habere volunt. Et hæc quidem de Iaponiæ commorantibus tantum scribo, experientia enim ea comperi, & publica, notoria atque certissima habentur, sed tamen ipsi, vt alios à scribendo retrahant, quæ hic fiunt, iactant se in Curiis tam Romana, quam Regia habere Cardinales Prælatos, Proceres, Iudices, Alumnos & suæ religionis singularissimos Protectores.

Perturbantur & Christiani conversi propter Chordam S. Francisci, à communione remotis iis qui eam nolebant abiicere.

Omnes Iesuitæ sese Vicarios sui Episcopi qualificant.

Nolunt de aliorum ordinum Martyribus fieri iuridicam informationem, de suis autem & à se baptizatis multipliciter.

Nihili reliquorum opera faciunt.

Excusant sua, & suorum minus probant.

Volunt à se potius quàm ab aliis quævis inchoari, sua magnificant, exaltant, publicant.

Non agnoscunt sibi vllos in sanctitate, scientia & auctoritate æquales.

Iactant se de magnis Patronis Romæ, in Hispania.

16. Episcopum suum ipsi gubernant.

Ipsum etiam Episcopum sibi faciunt esse subiectum: nihil enim præter ipsorum placita, & ab ipsis ordinata, agere liberè potest, (quod certissimum est) cuius autoritas & nomen ipsis deservit ad omnia ea quæ sibi placent eius nomine & autoritate exequenda, & ad vexandos & opprimendos alios in dispendium animarum, & nihil penitus ad ouium vtilitatem suosq; actus excendos præstat: in ciuitate siquidem Macam constitutus est, & circa illius Ecclesiæ gubernationem occupatus (cuius proprius Episcopus suorum industria fuit in Hispaniam vocatus, neq; ad suam sedem vnquam rediturus speratur) cuius autem vtilitatis ouibus Iaponensibus Macanensium gubernatio? aliisq; per suos facta præpeditio, ne dispersas congregent, ne congregatas pastu carentes pascant, ne quæ de ouili Christi sunt ad illud reducant, & omnia alia spiritualia auxilia quæ præstare possunt, impedire? Quid verò dicam (Sanctissime Pater) de scandalo, inquietudine, & perturbatione fidelium? certè verbis depredicare non valeo!

17. Christiani novi ista considerantes, quidam vacillant, quidam scandalizantur, & â fide deficiunt.

Cum enim sint teneræ plantulæ videntes & audientes huiusmodi esse & fieri inter eos, qui vnum DEVM, vnam fidem, vnum Baptisma, vnum ovile & pastorem vnum annunciant; Charitatemq; siue amorem DEI & proximi esse finem legis divinæ eisdem prædicant; videntes aliâs hæc fieri in devotione tabescunt, in fide titubant, in charitate tabescunt, imò quod deterius est nonnulli â fide deficiunt. Infideles autem graviter scandalizati illudunt nobis & legem nostram irrident, dicentes: quod aut veritatem non docemus, aut certe pro vero non habemus, quod cum prædicemus, non observamus, nullumq; dicunt intercedere discrimen inter suos sacerdotes (quos ipsi Bonzos appellant) & nos quibus sicut assimilamur in multis contradictionibus ita etiam reverâ doctrina nostra nihil differt â sua, quamuis verbis differre videatur. Alij dicunt duos esse DEOS, vnum diuitem & potentem, alium verò pauperem & humilem, qui â divite opprimitur & deluditur. Propter quæ multi, qui aliâs Christianorum sanctam & iustam legem esse cognoscunt, â recipienda fide nihilominus retrahuntur. Quæ proinde cum omni tempore nociua valde, & perniciosissima sint, hoc præcipuè persecutionis tempore longè venenosiora, & quàm alio quoq; tempore plus noxia. Huiusmodi autem contradictio semper fuit â prædictis facta aliis Religiosis ab initio sui ingressus in Iaponiam, & per varios modos continuata, de quo per nos & alios supradictus prædecessor Paulus V. cum certior factus fuisset, quæ supra retulimus or-

Duos esse DEOS vnum divitem scilicet & potentem, alterum pauperem â potente oppressum inde inferunt.

Huiusmodi contradictio â primo in Iaponiam ingressu duravit semper.

mus ordinauit, præcipuè verò, vt alius ex Religiosis institueretur Episcopus, cuius industria & calore Religiosi protecti à vexatione liberarentur, sua quoque ministeria & actiones liberè exercere valerent; quod vtiq; si executioni mandaretur, fuisset sanè remedium opportunum.

Requireretur & alius Episcopus præter Iesuitam.

18.

Sed cum ex supra relata diligentia fuerit impeditum, redditum est remedium sine remedio, & pax sine pace facta est: quin imò prioribus contradictionibus noua superaddita est contradictio; Et enim post nostrum in Hispaniam reditum (videlicet sui Episcopi consecrati, & mei non consecrati) prædicti ministris qui sunt in Iaponia supradictam inter se fecerunt Provinciarum diuisionem; quam antea non habebant, vnde & contradictio & oppositio Religiosis fuit multò quam antea durior & acrior, cum animarum dispendio longè maiori, cum Christiauorum scandalo, dedecore sanctissimæ fidei nostræ & fidelium. Ego autem indignus & inutilis filius tuus, & si non consecratus, callens tamen Iaponium idioma, Regemq; Oxensem habens Protectorem, huic messi DEI vtcunq; proficere desiderans, & mandata mihi commissa sedis Apostolicæ implere, ex quo inde profectus sum Iaponiam redire ac (tametsi fuerim per varios casus impeditus pariter & detentus) tandem Iaponiam cum DEI auxilio perveni, sed ipso quoq; sic ordinante perveni in Carcerem vbi constitutus his & aliis quæ mihi à Religiosis aliis per literas deferuntur, obviare & opponi non valeo, solummodo custodiam hanc DEI misericordiam magnam & sine vllis meis mentis præclarissimum donum & ingens beneficium reputabo. Gaudeo planè & in infinitum divinæ erga me omnium viuentium vilissimum largitori congratulor, qui in tam felicem & eò præclarã sortem elegit, vt quam à Creatore vitam accepi, pro ipso reddam; ad quod me præparans semel atq; iterum meæ conscientiæ secreta voluens atq; revoluens inveni ibi segnitiei & negligentiæ, quæ me acriter quasi infidelem & seditiosum increpat; molestissimum accusatorem; nisi prædicta quæ publica in hoc Imperio manifesta & notoria sunt, tibi Domini Iesu Christi Vicario & in terris vice-DEO nota faciens scripta relinquerem, quatenus de his certior effectus de remedio provideas convenienti. Hoc igitur exagitatus stimulo compulsus sum hæc scribere, non aliud quidem, nisi meæ conscientiæ & obligationis satisfactionem, maiorem DEI gloriam, sanctissimæ legis eius promulgationem, & animarum salutem desiderans.

Contradictio quàm antea acrior, ratione diuisionis factæ per Iesuitas.

Scrupulosa Conscientia.

Quæ mihi à Prædecessore tuo fuerunt commissæ oves nondũ permissus sum easdem videre, sed tamen (quoad potui) per alios mei Ordinis religiosos visitatæ vsq; adhuc & administratæ, nimis multiplicatæ sunt, quos tibi. 19.

Commendat oves suas à sociis acquisitas summo Pontifici ipse captivus.

legitimo patri, primo & legitimo earum Pastori offero iterum atq; commendo, & quatenus illis quantocyus de pastore provideas humiliter supplico. Collega alter legatus Philippus Fiaxecura postquam ad prædictum Regem suum pervenit, ab ipso valdè est honoratus, & in proprium statum missus, vt tam longâ viâ fessus reficeretur, vbi vxorem, filios, domesticos cum multis aliis vasallis Christianos effecit, aliisque nobilibus hominibus consanguineis & propinquis suasit vt fidem reciperent; quam vtique receperunt. Dum igitur in his & aliis piis operibus exerceretur ante annum completum post eius regressum magna cum omnium ædificatione & exemplo, multa cum præparatione suis filiis hæreditate præcipua fidei propagationem in suo statu, & Religiosorum in eo regno protectionem commendatam relinquens, pie defunctus est. De cuius discessu Rex & omnes Nobiles valdè doluerunt, præcipuè tamen Christiani & Religiosi, qui huius viri virtutem & fidei Zelum optimè no-

Philippus Fiaxecura, post vxoris, filiorum & multorum conversionẽ & monitionem salubrẽ, piè defunctus qui fuerat huius scriptoris Collega & alter legatus.

20. *verant. Ab ipsis Religiosis, qui eidem sacramenta ministrarunt, eiusque obitui interfuerunt, & ab aliis sic per literas accepi.*

Imperator Iaponicus intellecto ex Hollandis esse in sua aula Religiosos clam docentes, conquiri eos & alios, capique iubet, inter quos F. Franciscum Francisc. & P. Hieron. Iesuitam, & nobiliss. Dn. Iohannem Faramundum &c.

Imperator autem Iaponicus adeo in Christianos, & præcipuè in DEI ministros excandescit, vt vltra prædictum relegandi è Iaponia omnes Christianos Mercatores Edictum, cum à Batavis insuper cognouisset aliquos sacerdotes esse occultos adhuc in sua Curia Imperiali Gendo, multosque ibi fieri & esse Christianos etiam de nobilibus, eosdem fecit diligentissime conquiri. Comprehensi igitur sunt duo Religiosi, vnus Franciscanus, F. Franciscus Galvez Hispanus, alius verò Iesuita, Hieronymus ab Angelis Italus, cum aliis quinquaginta & sex Christianis, quorum vnus D. Ioannes Faramundo nobilissimus, & ipsius Imperatoris propinquus consanguineus, cui iam olim eò quod Christianus esset, omnes digiti manuum & pedum fuerant crudeliter præcisi, crux etiam fronti candente ferro impressa, genuum quoque nervis similiter præcisis, ad maiorem verò sui pœnam & illusionem & aliorum nobilium ter-

21. *rorem sic dimissus. Nunc secundo cum præfatis Religiosis comprehensus tandem in fide constanter perseverans, spretis magno statu amplis divitiis, honoribus & pollicitationibus, Religiosi pariter & ipse cum aliis Christianis impio & crudeli igne assati & consumpti sunt coram innumera pene turba. Inde quidam adolescens nobilis & Spiritu Sancto motus, se Christianum esse proclamans, se ipsum mirantibus vniuersis in medium proiecit ignem. Deinde alij Christiani Sanctos cineres, carbones, reliquias colligentes deprehensi, eodẽ & ipsi ignis martyrio cum vxoribus & filiis etiam Christianis obierũt.*

Qui igne consumpti coram innumerata turba. Quidam adolescens nobilis se ipsum in ignem proiecit. Colligentes eorum cineres & carbones etiam igne absumuntur 1623.

Qui

Qui omnes ferè 100. hilariter & lætissimè mense Decembri anni præcedentis 1623. illustre fidei testimonium reliquerunt. Multò quidem nobis tardius comprehensi, primi tamen agonem consummarunt & cum feliciter regnant. Erunt primi nouissimi & novißimi primi: tamen nos in præparatione degẽtes spem habemus. Veruntamen fateor Sanctissime Pater, multos esse Iaponiæ infirmos & imbecilles, qui metu persecutionum temporalium amittunt regna cælorum, quæ fortibus patent. Sunt nihilominus rarissimi, qui ex corde fidem relinquunt, adhuc autem qui & persecutionibus cedunt, vt plurimum sunt, qui doctrinæ pastu & sacramentorum fructu carent: nam qui iis potiuntur, & sacerdotum exemplo confortantur temporalia quoq; facilè despiciunt, vitam hilariter tradunt, & qualibet etiam crudelißima tormenta pro Christo Domino, & eius fide sustinent. Terram ergo, quæ sic semen sibi commissum conservat & vsq; in centuplum multiplicat coli sanè & cultivari dignum est. Quis enim Iaponicam gentem despiciat, quæ decoris margaritis & gemmis pretiosis ornat regna cælorum? Mittas igitur suppliciter obsecro, & instanter supplico operarios fideles, & sic mittas & disponas, quod ab invicem à labore non præpediantur, hoc est binos, prout Dominus misit discipulos suos ante faciem suam, id est pares & æquales in omnibus & pacificos.

Petit à Pontifice mitti binos & binos, id est, pares & pacificos.

21.

Inæqualitas enim inter eos, qui circa idem occupantur, generat rixas, quemadmodum fuerunt exortæ inter pastores Abrahæ & Loth: primi enim maiores reputari conabantur, & vt tales alios vexabant. Oportet facere æquales omnes Religiones in messe Iaponica laborantes: alias rixæ non cessabunt, aut de nulla sit Episcopus, sed omnes pariter vtantur & privilegiis sibi à sancta sede Apostolica concessis in fauorem conuersionis infidelium pacificè, & sine contradictione fruantur: aut certè ab vna quaque vnus Episcopus assignetur. Meßis quidem iam congregata multa est nimis, & per totum Imperium Iaponicum dispersa & quomodo tanta omnium sit per vnum Pastorem vnius Religionis alumnum in Iaponia non existentem, neq; suis actibus & auctoritate vtentem poterit sufficienter administrari? præsertim cum per illum ea, cuius est Religio aliàs vexare impedire & supplantare contendant.

Vt omnes æquales in ista messe sint, nec Episcopus sit alicuius ordinis, vel habeat vna quæque Religio suum proprium Episcopum.

Rationes ad hoc.

Quod si de vna quaq; Religione cõstitueretur Episcopus deferrent quidẽ sibi honorẽ invicẽ prævenientes, meliora Charismata alternatim & charitative æmulãtes, vnusquisq; illorũ alios Religiosos propter suorũ honestam correspondentiam pacificè & benignè reciperet, tractaret, hospitaretur. Ad reputationem etiam sanctarum Religionum & ministrorum, imò vt ipsius quam

docent doctrinæ, tàm apud Christianos, quàm apud Infideles auctoritatem ad communicationem & conferentium rerum grauium id ipsum videtur convenientissimum. Sed id præ omnibus necessarium vt prouideatur huic gregi tam de pastoribus, quàm de Canibus vigilantibus, qui per se ouibus assistentes vbertim eisdem & fideliter provideant de abundanti pastu spirituali, earum compatiantur laboribus in luporum conflictu protegant, vitam quoq; pro ipsis, si oportuerit, dare non dubitent, Iaponios ipsos prout libuerit docentes exemplo formantes, & ad actus superiores instituendi & informandi populum, nec non ad Religionem, & ad SS. Ordines recipiendos disponentes. Etsi enim terra fertilis & messis disposita sit, deficientibus operariis aut paucis existentibus, certè aut inculta manebit, aut fructus reddet exiguos. Imò tametsi sterilis esset rebus, vt nunc profecto, si Iaponiæ semen & satores multiplicentur copiosissimum in horreum Domini segetes congregabuntur, nam diffusus vbique plurimorum martyrum sanguis, constantia eorum, & fortitudo tum in temporalibus contemnendis, quam in perferendis cruciatibus multorum animos, mentesq; illuminant, maximè principum, qui ferè omnes ægrè ferunt Imperatoris contra Christianos legem & rabiem, & iniustam esse sentiunt, quantumvis propter illius respectum, Christianos persequantur. Et quemadmodum in primordiis Ecclesiæ Spiritus Domini fideles confortans ad subeundum Martyrium, & viam perfectionis amplectendam; sic etiam modo in Iaponiæ primitiis hos videmus Christianos ad eosdem actus disponere in tantis tamq; illustribus Martyribus, & in quibusdam aliis, qui statum iam Religionis & viam arctam perfectionis aggressi, ad ipsum vsq; sacerdotium, & sacri verbi prædicationem Christiani populi instructionem & Sacramentorum administrationem peruenerunt. Quos sanè in virtute constantes, in exemplo fideles, in labore & fructu vberes experimur. Quomodo ergo poterit tam immenso populo de ministris Religiosis tantum Europæis prouideri? & qua ratione isti sibi possunt circumquaque discurrere? Hoc maxime persecutionis tempore, & quia statim cogniti à satellitibus comprehendantur, animarum necessitatibus subvenire? præcipue cum & facies eorum valde notæ sint, & distinctæ, & Christiani quoq; ipsi eosdem, ne discurrant, abscondere, detinere, & occultare procurent. Iaponii quoq; sacerdotes libere quocunque discurrunt & proximorum necessitatibus subuenientes inter ipsos & persecutores secure administrant adhuc in Carceribus & custodiis incogniti suum exercent ministerium, debiles confortantes, fortes consolantes, infideles propriis sectis & erroribus facilius & vberius confutatis efficaciter conuenientes, in verbis prom-

Iterum petit multos operarios.

Principes ægrè ferunt tyrannidem Imperatoris, cui licet obsequantur.

Fructus maximus istorum laborum.

Iaponii etiam vtiliter allaborant.

promptiores, in modo arguendi & convincendi exercitatiores, cum suis nationalibus concurrentes ad invicem in iis quæ docent magisterij transferentes, energiam cum plausu apud suos reperiantur.

Quæ faciunt, ipsi, quantumuis difficilia alij, etiam suæ Nationis, imitari conantur auidius timore eosdem amore & honore prosequuntur, & in sua specie, sicut cætera bruta leones maiores, & excellentiores. Quemadmodum enim sacerdotes Europæi ad magisterium, doctrinam & fundamentum huius Christianitatis sunt omninò necessarij, ita quoq; Iaponios sacerdotes & ministros, tam persecutionis tempore, ad Tyrannorum rabiem retundendam, quam etiam in pace tranquilla ad communem & generalem administrationem (quæ in tantum cresceret, quantum fuerint multiplicati ministri) necessarios quoq; censendos existimo. Vbi autem, qui per se ipsos hæc videant & experiantur, necessitatem animarum cognoscant, dispositionemq; Messis attendant, Episcopi non sunt, certè neq; instrui sacerdotes, neq; de necessariis Vineæ Domini valet provideri. Profectò sancti Dei Apostoli Orbis terrarum à Christo Domino fuerunt Patres, Pontifices & Doctores: fundamentum quoq; novæ ipsius Ciuitatis descendentis de cælo, duodecim discipuli agni fuerunt supra quos erectum est fastigium Ecclesiastici ædificij, cuius caput constitutus est S. Petrus, & eius successores; ossa verò & nervi corporis mystici Christi Domini sunt Episcopi, sacerdotes & Magistri. Quomodo igitur in hoc novo orbe nascentur filij atq; nutrientur sine Patribus? aut qua ratione hæc nova Hierusalem extrui, eiusq; fastigium erigi poterit sine fundamentis? vel qua etiam arte sine ossibus & nervis fiat huius mystici Corporis apta compagatio. Inspice, suppliciter obsecro, sanctissime Pater, & fac secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est. Etenim vinea nostra iam floruit fortissimis Martyribus, & quam plurimis etiam Confessoribus, qui bonorum rapinam, membrorum amputationem & alia pro fide ludibria passi, adhuc à tyranno relicti sunt viuentes, quamuis alios retrahit à fide, viuentes in tanta eos nunc abiectione, opprobrio & miseria inter leprosos constitutos, qui fuerant antea nobiles & magni. Tempus etiam putationis certè istarum inutilium quæstionum & dissensionum advenit: Grossi nostri dederunt odorem capacitatis, virtutis, Constantiæ & fidelitatis. Profectò cum Gens Iaponica ingenio polleat & incessanter salvationem inquirat, lex quoq; divina & prædicatio Evangelica ratione naturali (quam Iaponij optimè admittunt) sit maximè consentanea, eandem per 70. & amplius annos Iaponiæ prædicatā, communiterq; à literatis hominibus (præcipuè nobilibus) pro sancta & iusta iudicatam,

Iaponios ipsos esse aptissimos ad ministeria sacra.

Iterum petit dari Episcopos.

Amputandæ quæstiones & dissensiones.

Rationes cur 70. iam amplius annis, in Iaponia creverit Religio Christiana.

& suis sectis atq; doctrinis longè rationabiliorem habitum & superiorem, nos plus crevisse & profecisse, mirum est. Cuius rei quamvis nobis sit occulta causa, non tamen à ratione alienum est, dicere ex eo fortasse provenire hoc, quod corpus hoc mysticum ossibus caret & neruis, sine quibus prædicatio & doctrina (quæ crescit & augetur) non ita abundanter ministratur, neq; efficaciter operatur. Religiosi enim sine Episcopis, nervi sine ossibus sunt: nam illi ex sola Charitate laborant, isti ex Charitate simul & obligatione: Religiosi vadunt & redeunt, vel saltem possunt ad operatione manum leuare: Episcopi etiam inviti, neque manum ab aratro retrahere, neque retrò possunt aspicere, sed gregi tanquam rationem pro eo reddituri omninò debent insistere, illi vt nutrices sunt, isti vt veri Parentes. Religiosi primò & principaliter regularibus institutis, & religiosis obseruantiis insistunt; Episcopi verò primitias suæ activitatis, curæ & intentionis in suo grege pascendo, nutriendo, augendo & recreando constituunt. Illi quidem sunt arbores valdè fructuosæ, quo aves Cæli concurrunt & commorantur, doctrinæ plures, & exempli vberes fructus exedentes; isti verò sunt montes excelsi, quorum pinguedine diversarum arborum multitudo coagulatur, & pulchritudo conservatur, scientiæ & disciplinæ flumina, doctrinæ fontes & aquæ largissimæ honestæ educationis & conversationis exeunt, & ad subditorum valles effluunt, metalla quoq; & copiosissimæ Virtutum gemmæ ex eminenti loco plus splendoris emicant, & lumen supra candelabrum positum lucet omnibus qui in domo DEI sunt, in his sanè montibus radij divini splendoris prius & efficacius elucent, vt facienda cognoscant, & influentia cælestis auxilij ad eadem facienda copiosius communicetur. Et sicut alius in magnitudine potestatis spiritualis, & in altitudine dignitatis eminentius præcellunt: ita eminentiori quodam modo reguntur & confortantur à DEO, qui dedit eis talem potestatem in ædificationem. Montes inquam sunt, in quibus beneplacitum est DEO habitare in eis, vt sic corpus suum mysticum obcrescat & civitas cælestis abundantius et vberius de necessariis provideatur; eumque ad illos frequentior est recursus plus confidentiæ, subiectio quoque et obedientia promptior: sunt enim Apostolorum successores, quibus DEVS dixit: Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi, per quos fides seminata crescit, augetur, et vberes fructus vbique reddit, sine illis ergò apostolica deficiente influentia, non mirum est si Iaponiæ segetes, tardæ et paruæ sint, et infæcundæ vsque modo per tot annos colligantur.

Episcoporum manus aliud, aliud Religiosorum.

Episcoporum dignitas & munia.

ligantur. Sed quid si aliquis ministrorum DEI scandalosus existat & Apostata? aut alij mali perversi sacerdotes de multitudine illorum insurgant? quid inde? sic fuit ab initio: quia inimicus homo, superseminauit Zizaniam, cum qua & triticum simul crescere iussit Dominus. Et Apostolus Paulus prædicens, ex ipsis DEI ministris perversos viros fore insurrecturos per eosdem Electorum probationem fidei dixit. Neque Iudas Apostolatum evacuerit, neque multi hæretici Prælati & magnates regale sacerdotium maculavere, aut impedierunt, neque etiam quam plurimi scandalosi Religiosi præteriti & futuris sanctum Religionis statum præpediunt, neque æquum est malis futuris impediri imminentia bona, quin potius in bono malum vincere docemur. Christus Dominus multos Sacramentis sanctis male vsuros fuisse, maximaque illa perpetranda sacrilegia & horrenda delicta exactissimè præcognouit, ea tamen instituit & vt dicit D. Augustinus prælegit Deus de malis bona facere, quàm mala nulla esse permittere. Si Opus Dei & prædicatio Evangelica facienda est per homines, & isti in iniquitatibus concepti sunt, quid mirum, si in præclarissimo opere occupati lutum inveniatur aurum? Veritas æterna dixit; oportet esse scandala, quia oportet verbum Dei etiam per homines seminari, sed tempore messis Dominus combustâ Zizaniâ triticum inter illam multiplicatum mittit in horreum suum.

Propter quosdam malos non sunt abrogandi Religiosi & alii ministri.

Et quid si inter ipsos etiam Episcopos quæstiones & nova iurgia oriantur? certe de futuris ne oriantur institutionis tempore apostolica dispositio Diæceses taxando, & debitum ordinem præsignando providebit. Iam verò exortos, & quæ modo tantopere impediunt opus Dei sine illis sedari posse impoßibile videtur, & qui Episcopos institui refugiunt, quæstiones semper habere volunt, sicut autem Iesuitæ ingressum aliarum Religionum Iaponiam impedire, imo præcludere volentes coram gloriosæ memoriæ Domino Gregorio XIII. prædecessore tuo id ab ipso ordinari necessario dixerunt, nam si forte diversi Religiosi Iaponiam ingrederentur futurum esse maximi impedimenti ad promulgationem fidei: cum enim Iaponia multa & variæ sacerdotum differentia, si hoc ipsum esse inter Christianos deprehenderit, despicientes Dei ministros, doctrinam nostram ad omnino non audituros, aut certè eandem esse nostram & suam existimaturos: ipsis quoque Religiosis inter se tam circa Doctrinam, quam circa alia (per quæ suis Bonzis seu sacerdotibus similes eos iudicarunt) infideles & novos Christianos valdè scandalizandos potius fore, quàm ædifican-

Disponendæ seu discernēdæ Diæceses pro bono pacis inter Episcopos.

Iaponenses ingenio pollentes facilè aliter per experientiam iudicant, quam initio Iesuitæ prætexebant, ne alii quam ipsi in Iaponia Religiosi venirent, qui in diverso habitu, in ordine in doctrina & moribus optime conveniunt.

Rigore vitæ cæterorum docentium humilitatem, paupertatem, contemptum temporalium bonorum,

ficandos. Sed tamen postquam Deo disponente aliæ Iaponiam Religiones ingressæ sunt, reipsa & in veritate contrarium omnino expertum est: Nam Iaponenses ingenio polleant, & quæ nova viderint, diligenter scrutentur, videntes aliarum Religionum varios religiosos, quorum alij ab occidentali navigauerint, etiamsi diversæ nationis distinctæ religionis, differentis habitus, & alterius sint instituti: quidam necessaria habentes, alij mercaturam etiam exercentes; alij omnino pauperes & mendici ut Minores, quidam honestis; alij hispidis & resartis vestibus utentes, & nudis pedibus incedentes, quos tamen eandem omnino legem, & invariabilem doctrinam prædicare, profiteri, & obseruare dum cernunt, per hæc veram & certissimam viam salutis, & salutis æternæ hanc esse cognoscunt: & ut talem multo plures eam admittunt & in communi venerantur omnes, maiorq; fervor & devotio inuenitur nunc infidelibus per exempla viua & vitam rigidam Religiosorum ad pœnitentiam, mortificationem & Christi imitationem maximopere commoventur (Augustiniani enim & nos excalceati sumus; dominicani verò de reformatis Philippinarum.)

Nam si Christum prædicant humilem & pauperem, & terrena despicere, docentem ipsum quoq; vident imitari & eadem facere quæ aliis prædicant & suadent. Quod quidem & in ipso effectu cognoscitur: nam ante ingressum Religionum in Iaponiam cum persecutiones fuerint à Tyrannis inflictæ, nullus tamen Religiosorum invenitur occisus, aliorum verò martyres nulli ferè fuerunt: imò integra provincia iam reducta per suorum principum nudum præceptum fidem facillimè relinquebant: ex quo verò religiones ingressæ, & primus Commissarius noster cum sociis Crucis martyrium subijt, multi & alij illustrissimi martyres pro fide passi sunt: & hi quidem non religiosi tantum, sed & de Christianis totius ætatis & sexus quamplurimi, magnos tolerantes cruciatus, in quibus præclara facinora, divina responsa, & admirabilem constantiam Principes & persecutores experti sunt, quos utique iam fortiter despiciunt fideles, etiamsi ob maiorem rabiem & crudelitatem ostendendam eosdem plagis cæsos, delusos & viuos relinquant. Quod tamen ipsis Principibus & infidelibus omnibus efficacissima prædicatio est, qua utique inspecta & Religiosorum aspera & inculpabili vita, infatigabili sollicitudine, intrepidis & uniformibus animis docendi, & diuinam legem suadendi consideratis eandem legem nostram fatentur veram & bonam, suas verò sectas & sacerdotes despiciunt, & irrident, videntes tot esse sectarum differentias, quot sunt sacerdotum va-

Gravissima martyria â Christianis perpessa sunt, ipsis principibus & infidelibus prædicatio efficacissima, vnde fit multos converti & suas sectas contemnere.

tum varietates. Religiosi etiam trium prædictorum ordinum maximam inter se habent vnionem & charitatem adhuc in temporalibus seipsos adiuvantes, & in necessariis communicantes: præcipuè vero in ministerio suadentes, quatenus omnes Religiosos & sacerdotes pro eodem reputent, sicut & eandem prædicant doctrinam... In docendis idipsum sentiunt & obseruant amplectentes communem & vbiq; receptam & approbatam doctrinā in nihilo penitùs discrepantem: quod si discrimen aliquod & alteratio est, nō inter se inuicem, sed cum Iesuitis est: Ipsi enim nonnullas Iaponiæ sententias sequūtur, quæ nullibi exercentur & in ipso adhuc rigore scholastico sunt plusquam dubiæ, v.g. Catechumenos de vsuris antea factis restituendis, aut componēdis ante Baptismum non admonent, sed postea ad confessionem referunt, & idem de male habitis & de seruis iniustè possessis affirmant: Antequam rudimenta fidei noverint Catechumeni, eos cōmuniter baptizant, & cum sola aqua sine oleis sanctis. Extra casum necessitatis licentiam communem concedunt non sacerdotibus, sed ipsis etiam secularibus omnes quos suadēnt baptizandi, quos vbiq; ad baptismum disponere & actus supernaturales fidei divinæ & contritionis suadere penitus ignorant. In accommodatis 30. aut viginti, pro 100. etiam dato pignore ob consuetudinem & officium tollere permittunt. Antea non diaconos & necdum ordinatos publicè in Missa solemni & in pulpito Evangelium populo prædicare faciebant. Circa concurrentiam Christianorum cum infidelibus in aliquibus actibus & consuetudinibus multum quidem variamus; in aliis verò, quæ minora sunt, quia Religiosi his opponuntur, & contraria faciunt, & Christiani vehementi affectu eos plusquam alios venerantur, diligunt & obseruant, contradictio illis fit, & repugnantia, non quidem à se invicem, sed ab ijs qui in Iaponia soli esse cupientes dixerunt etiā Pontifici dissensiones & differentias Iaponiæ esse futuras, si aliæ Religiones huc ingrederentur. Sic similiter propter quæstiones inposterum inter ipsos Episcopos oriundas, eorum (aliâs huic tantæ messi necessariam) institutionem recusare, iam exortas nollē sedari & remedium potius impedire est quàm futura timere. Si ergo hinc scandali causa oriundæ imposterum inter Religiosos quæstiones (quæ vsq; modo non fuerunt) assignabantur & impedimentum fidei & Evangelicæ prædicationis ita timebatur magnum esse futurum, vt propter hoc Religiosis in Iaponiam aditus impediretur: quomodo nunc non oriundæ quidem & futuræ quæstiones: sed præsentes & exortæ, de quibus non futurum scandalum timetur, sed præsens (& magnum illud quidem), tam inter

Franciscani Dominicani Augustiniani optimè inter se conveniūt. Altercationes verô oriuntur ex parte Iesuitarum.

Iesuitæ non monent restitutionem vsurarum ante Baptismum, sed postea in confessione.

Nec vtuntur sanctis oleis, sed tantum aquâ, cum baptizant.

Permittunt extra casum necessitatis Laicis ignaris conferre baptismum.

Permittunt dari 30. vel 20. pro 100. & accipi in accommodandis etiam dato pignore

faciebant antea cantari Evangelium in Missa solemni & prædicari per non ordinatos in diaconos.

Qui Iaponiæ soli esse cupiunt dixerunt, Papæ dissensiones esse ibi futuras, si aliæ Religiones eò ingrederentur.

Similiter inter Episcopos.

inter Christianos, quam inter infideles ortum inspicimus, & impedimentum prædicationis & fidei non futurum, sed actu iam existens cum ingenti animarum detrimento, & ipsius fidei ludibrio experimur) non erit causa sufficiens realis & verior, imo & obligatoria ad te Sanctissimum Patrem recurrendi, reclamandi, & remedium deposcendi cum fundamento Veritatis & necessitatis tanto maiori, quantum plus habent præsentia quàm futura, & humiliter supplicandi vt per Episcoporum institutionem non damna futura sed iam præsentia mala ex prædictis quæstionibus suborta diluas, & de competenti remedio provideas non quidem operariorum aditum ad messis laborem impediendo, sed modum & formam, quatenus de multis & bonis operariis abundantius messi provideatur, potius assignando cui sicut Religiosorum ingressus (de quo antea timebatur) tantum profuit, quantum ipsa nunc experientia comperitur, sic tanto plus etiam ad ministrorum pacem & fidei augmentum, proficiet institutio, quanto eorum auctoritas, eminentia & maior est dignitas efficaciores actiones, actusque præclari. Sunt enim Ecclesiæ ossa neruis in omnibus subvenientia & notabiliter excedentia quæ suos proinde est necessarium effectus determinatos habere: Quid vero de reditibus & congrua sustentatione Episcoporum? Novimus certe Christum Dominum pauperes elegisse primos, & hos etiam à fidelibus oblata & ad ipsorum pedes deposita, aliis ministranda tradidisse, vt ipsi orationi & verbo Dei expeditius instarent, suisque coadiutoribus & successoribus, nihil aliud præter potestatem spiritualem tradisse: antiqui quoque Patres nihil cum Ecclesiis nisi onus & donum spirituale recipiebant, quin potius paupertatis amatores austeritate vitæ, morum integritate & gravitate Doctrinæ divitias constituentes & honorem, commissum sibi gregem fideliter administrabant, Ecclesiam Dei augebant, quam suis illustrarunt Exemplis, & scriptis ditaverunt. Sic Irenæus, Polycarpus, Damascenus, Basilius, Gregorius Nazianz. Taumaturgus vterq; Cyrillus, & multi alij, qui specialiter de paupertate gloriabantur. Et quemadmodum sancti Martyres, dexteram columnam Ecclesiastici construunt ædificij, sic & ipsi præclari Pontifices sinistram extruunt. His ergo innixa principiis & fundamentis Domus Dei ita firmiter est ædificata, quod portæ inferi non prævalebunt adversus eam, talis namq; debet esse hæc nova domus DEI, quam Iaponiæ volumus ædificare, tum præclaris ornata martyribus, quam Apostolicis condecorata Episcopis, & in cunctis venustissimis nationibus resonet nomen eius, cuius initia primitivæ assimilan-

Petitur provideri de remedio præsentium malorum, per institutionem Episcoporũ.

Et de multis operariis provideatur, cum Religiosi tam multum profuerunt, quorum eminentia & dignitas maior amplius boni producit.

Exemplum primitiuæ Ecclesiæ ad-

Exempla etiam doctorum aliquorum Irenæi, Polycarpi, &c.

Nota illustrissimi pauperes.

assimilantur Ecclesiæ. Nunc enim Iaponiæ fremunt gentes & populi meditantur inania adversus Dominum, & aduersus Christos eius, qui in montibus & speluncis & in cavernis terræ, aut certa in abditissimis receptaculis ex industria in Domibus fidelium factis absconduntur. Non vtique indigent apparatu, neque reditibus his quidquam deferunt annales, qui pane lachrymarum, & ferè semper insulsis cibis & modicis alimoniis vtuntur & sustentantur. Dum hæc fiunt & hyems est, Religiosi Iaponiæ Episcopi â sua Religione, & â Christianis sicut alij religiosi sustentabantur, & hilariter quidem, vt â tantis vexationibus liberentur, & liberè opus DEI valeant exercere. Cum verô soror nostra (quæ modo parvula est, & vbera non habet) crescentibus quoque vberibus abundabit & lacte, tum veritatem Reges intelligent, hinc erudientur qui iudicant terram, non de fide solum, sed de Ecclesiastica etiam dignitate. Ad hoc autem assequendum, eadem Iaponiæ, quæ in Ecclesia primitiua adhibenda sunt media, sine quibus vtiq; ad ipsum perveniri non potest, principiis semper occupatis & impeditis sine fructu vberrimo magnificante lætitiam. Media inquam ad corpus hoc confortandum & convalidandum, sunt compaginare ossa, hoc est, Episcopos & pastores tales instituere, vt per se corpori assistant, eidemq; maximè in adversis coadiuventur, quos vtiq; dum Metropolitanus hic non fuerit, Macanæ & Mælinensi Ecclesiæ oportet suffraganeos, tum quia propinquiores sunt, & per illam occidentalem plagam transeuntes, dum Iaponiam petunt, per singulos annos communicant, & se inuicem agnoscunt, tum & quia alia Metropolis Boënsis Ecclesiæ valde Iaponia distat, & nulla Religiosis est cum illis communicatio & cognitio: præter solos Iesuitas, qui per orientalem illam plagam venientes eam cognoscunt, & cum ea communicant; & cum Lusitani sint, noua Castellanis impedimenta valebunt opponere, quæ si Castellani de nouo instituti ad suos qui in occidente sunt, & Lusitani ad suos qui in occidente habitant reducantur, omninò cessabunt.

Sed quis est iste, qui involuit sententias sermonis imperitis? de me dici posse timeo. Nullus sanè alius nisi humillimus seruus, qui coram Legitimo Domino de Vineæ necessariis ipsum tremens informat, aut minima creatura, quæ coram suo Creatore incommodis remedium quærit, siue parvulus discipulus, qui coram vero Magistro ea recitat, corrigendus quæ memoria didicit, vel certè filiorum minimus, qui coram piissimo Patre prostratus, quatenus de illatis molestiis protegatur, & liberetur, recurrit ad ipsum, & quidem confi-

denter nimis, tum quia Dominus, Creator, Magister & Pater est; tum etiam quia non mihi consulo, sed Vineæ Domini mei, non pro me, sed pro hac Ecclesia pugno, & quidem aduersus eos, qui potentes sunt, ego autem valde infirmus, & incarceratus, pro Christo tamen, & nihil de humanis desiderans, sed solam veritatem defendere atq; iustitiam. Nihil de supradictis conscientiam remordet; nihil enim scripsi nisi publica & manifesta; & hæc quidem in vltima quasi vitæ hora penè constitutus, & (vt dixi) ab interiori compulsus. Tu vero Sanctissime Pater sapientiam habes sicut Angelus Dei. Hæc audiens de illis iudica, quia in prima sede es, quò in similibus recurrere tenemur: & tuis pedibus provolutus, vt citius, quæ videbuntur opportuna disponas, suppliciter & humiliter expostulo. Quidam ferunt Regem Oxensem, iam me fuisse incarceratum, cognovisse, velleque cum Imperatore de mea agere libertate. Si res ita se habet, non libertas vtique sed nova captivitas & laboriosa peregrinatio mihi paratur: hoc tamen certum non est, imò certius existimo pro Christo Domino traditurum cum Sociis. Hoc solum instanter exspectamus, Veruntamen sicut fuerit voluntas in Cælo, sic fiat & in terra ista inutili, invia & inaquosa. Quid faciendum sit statim cognoscet Sanctitas Vestra, cuius benedictionem humiliter peto, quem multis annis Ecclesiæ suæ DEVS conseruet incolumen. De hoc Carcere Iaponio Omurensi 20. Ianuarij Anno 1624.

Concordat in omnibus cum suo Originali, quod apud me habeo, præter quædam quæ N. 15. iusta de causa, vel delata, vel mutata sunt, quoad verba, non tamen quoad sensum: quin aliquod vel minimum verbum sit supperadditum. Quod ita esse affirmo in verbo sacerdotis. Sic subscriptum Frater Didacus Collado Ordinis Prædicatorum.

FR. IVNI-

FR. IVNIPERI DE ANCONA MINORITÆ CONSVLTATIO &c.

CVm haud pridem Superiorum meorum iussu ab extremis Mundi finibus, id est, ex Iaponicis Insulis, Deo duce, feliciter in Hispanias, ac paulo post Romam appulsus, res mihi à Iaponica Christi Ecclesia mandatas eminentissimis Sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, Generalibus Hæreticæ prauitatis Inquisitoribus, tradidissem: ita mox res tulit, vt Superioribus meis visum fuerit, nonnullorum grauissimi momenti negotiorum causa me in Galliam & Germaniam legare: quod ego onus recusare nefas duxi, tamquam Obedientiæ filius, cui iussa capessere fas est, nihilque prorsus liberæ voluntatis relinquitur. Quin etiam cum voluptate aliqua hoc iter sum ingressus, quod iam animo fingebam & imaginabar, coram in re præsenti meis me oculis vsurpaturum, quæ apud Iapones & Hispanos gloriosa mihi dicta fuerant à Reuerendis Patribus Societatis Iesu de rebus suorum præclare gestis, quemadmodum scilicet illorum magna auctoritate, doctrina, prudentia & assidua cohortatione apud Sacratissimum & Religiosissimum Imperatorem Catholicosq; Imperii Principes & Ordines perfectum fuerit, vt multæ & ingentes prouinciæ ab Hæresi expurgatæ & ad Ecclesiæ Romanæ complexum octoginta annorum interuallo reductæ, magnus Episcopatuum & opulentissimorum Monasteriorum numerus ex Acatholicorum manu recuperatus, & iam vniuersa fere Germania Catholica facta fuerit, nec verborum satis inueniat, quibus gratias condignas agat Societati Iesu, omnium bonorum suorum præcipuo post Deum auctori, quibus ego nominibus non parum sæpe

mirifice exhilaratus, & Iesuitis de tanto maximorum meritorum planeque Heroicorum facinorum cumulo ex animo gratulatus fueram. Sed proh dolor! *versa est in luctum cithara mea.* quoniam meo in Germaniam aduentu omnia longe aliter, ac spe præceperam, habere se inueni. Primum enim ne vna quidem provincia, atque adeo ne Ciuitas quidem vlla mihi demonstrari potuit in vniuersa Germania, quam Iesuitæ armis Apostolicis vicerint, & in captiuitatem redegerint in obsequium Christi. Loquor autem de illo Armorum genere, quod S. Paulus commemorat, & 2. Corint. 10. sic describit: *In carne ambulantes, non secundum carnem militamus, nam arma militia nostra non carnalia sunt, sed potentia Deo ad destructionem munitionum &c* 2. Corint. 6 *Nemini demus vllam offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum, sed exhibeamus nos in omnibus sicut Dei ministros in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in laboribus, in vigiliis, in ieiuniis, in verbo veritatis, in virtute Dei, per arma iustitiæ à dextris & à sinistris* 2. Corint. 11. *Minister Christi sum ego in labore & ærumna, in vigiliis multis, in fame & siti, in ieiuniis multis, in frigore & nuditate.* 1. Cor. 4. *Vsq; in hanc horam nos Apostoli & esurimus & sitimus, & nudi sumus, & instabiles sumus, & laboramus operantes manibus nostris, tamquam purgamenta huius mundi facti sumus.* Hoc armorum genere Iesuitas prorsus non vsos comperio ad Hæreticos in captiuitatem Christi redigendos, sed quocumque locorum deuenio, video eos omnibus dare offensiones, & ministerium eorum passim vituperari: nullam in illis apparere patientiam, nullas tribulationes, necessitates nullas, immo non modo maximas commoditates, sed etiam splendorem & magnificentiam in habitationibus: nullas angustias, nullos labores, nullas vigilias, ieiunia nulla, nisi quæ omnibus Christianis sunt communia, nullum verbum veritatis, sed perpetua mendacia, noua ementita (quæ prouerbialiter *Noua Iesuitica* dici solent) simulationes & dissimulationes, nullam famem, nullam sitim, nullam nuditatem, frigus nullum. Et non modo non sunt facti purgamentum huius mundi, sed etiam passim in summo sunt honore, & in Aulis dominantur, atque ab ipsis proceribus coluntur & tantum non adorantur. Ac ne cui relinquatur dubium, cuius generis Armatura illi ad debellandos Ecclesiæ hostes vsi fuerint, palam ac sine circuitione confitentes habemus, eiusmodi Armorum Apostolicorum nullum aduersus Hæreticos vsum esse, sed tantum aduersus Ethnicos, nec Christi Baptismo tinctos. De Hæreticis valere illud, **Compelle intrare, & Væ victis!** In libro enim, quem Dillingenses Iesuitæ *Iustæ Defensionis* indice seu titulo anno superiore emiserunt, pag. 127. & 129. Monachorum irrident stoliditatem, qui putent se Apostolico modo Germaniæ Hæreticos ad Ecclesiam posse reducere, maiorum suorum exemplo, qui in Hispania Gothorum & Sueuorum nationes ante hos mille annos ab Hæresi Ariana, & totum septemtrionem ab Infidelitate & paganismo ad fidem Catholicam conuerterunt. ***Quod de Apostolis*** (inquiunt) ***eorumque successoribus Monachis refert, ipsos solo verbo & prædicatione Euangelij nulla vi adhibita multitudinem populorum Christo adduxisse, id fatentur & sequuntur***

quuntur Doctores Catholici(Iesuitæ)*quod attinet ad infidelium, seu qui baptizati non sunt, conuersionem. Sed alia ratio est de Hæreticis. Hi mandatis ac minis, etiam pœnis reduci debent. Hic est optimus Hæreticos ad fidem Catholicam conuertendi modus.* Hæc illi: ex quibus discimus corrigendam esse Pauli doctrinam. Ille enim docet, *Arma Apostolica esse potentia Deo ad destruendas munitiones & omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei, & ad redigendum in captiuitatem OMNEM intellectum in obsequium Christi*, 2. Corint 10. Iesuitæ autem contendunt Arma ista non esse potentia ad capiendum OMNEM intellectum, sed tantum infidelium, nam intellectum eorum, qui baptizati sunt, non posse vinci armis Apostolicis, sed tantum armis carnalibus Principum, quæ vocantur *Brachium carneum*, 2. Paral. 32. in quo confidentes à Deo maledicti sunt, nec spem habent se visuros bonum, siue optatos successus Ierem. 17. *Maledictus homo qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & à Domino recedit cor eius* (qui missa facit Arma potentia Deo, & sperat se carnalibus Principum armis munitiones & altitudines destructurum) *& erit quasi myrica in deserto, & non videbit cum venerit bonum, sed habitabit in siccitate in deserto in terra saltaginis & inhabitabili.* Hoc loco non est consilium multis disputare, recte ne Principes Arma sua aduersus Acatholicos expediant, cum perspicue satis Apostolus doceat, ei timendum esse qui malum facit, id est, qui adversus vtramuis Mosaicæ legis tabulam delinquit. *Si malum feceris, time potestatem. Non enim sine causa gladium portat. Dei enim minister est, vindex in iram ei, qui malum agit.* Veruntamen non minus verum est, Principis siue potestatis officium postulare, vt populos in religione errantes non tantum suis, sed etiam Apostolorum armis reducat. Sic enim monet S. Augustinus: *Si terrerentur tantum, & non etiam docerentur, improba dominatio* siue Tyrannicum imperium *videretur.* Sunt ergo etiam docendi, & eo quidem modo, quo Christus iussit, quoque Apostoli sunt vsi, & successores suos vti iusserunt. De Christo scriptum habemus Act. 1. *Cœpit Iesus facere & docere.* Matth. 7. *Admirabantur turbæ super doctrina eius. Erat enim docens sicut potestatem habens* (faciendi nimirum opera illa, quæ alios facere hortabatur, puta relinquere omnia propter Deum, in nuditate & paupertate viuere, nec habere vbi caput suum reclinet) *& non sicut Scribæ & Pharisæi*, qui non ostendebant factis, se habere potestatem faciendi opera, quæ alios facere iubebant. *Dicebant enim & non faciebant. Alligabant onera grauia & importabilia: & imponebant in humeros hominum, digito autem suo nolebant ea mouere*, Matth. 23. Tales doctores docent tamquam potestatem non habentes, & neque ad Gentiles neque ad Hæreticos conuertendos apti sunt. Itaque Princeps, qui tales doctores mittit ad conuersionem Hæreticorum, suo officio nequaquam satisfacit, nec sine peccato Hæreticos, talibus doctoribus non credentes, punire potest. Qualis autem Doctor in regno cœlorum requiratur, Christus docet Matth 5. *Qui fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum.* Tales erant Apostoli: de quibus scriptum est Acto. 5. *Virtute magna Apostoli testimonium reddebant resurrectionis Christi, & Gratia magna erat in omnibus illis.*

Hinc diſcimus, doctrinam Apoſtolorum factam fuiſſe credibilem per eorum paupertatem & vitæ duritiem, & caritatem eorum erga pauperes conciliaſſe illis populi beneuolentiam & gratiam. Quod ſi oculis hominum non exhibuiſſent talia opera, fruſtra auribus verbum inſtillaſſent. Sermo enim ſine oſtenſione operum ſummæ caritatis & patientiæ, eſt inanis & infructuoſus, ſicut Paulus docet 1. Corint. 2. *Non veni ad vos in ſublimitate ſermonis aut ſapientia annuntians vobis teſtimonium Chriſti Sermo meus & prædicatio non fuit in perſuaſibilibus doctis humanæ Sapientiæ verbis, ſed in oſtenſione ſpiritus & virtutis.* 2. Corint. 1. & 12. *Signa Apoſtolatus mei facta ſunt ſupra vos in omni patientia & ego non grauaui vos, nec ero grauis vobis, non enim quæro quæ veſtra ſunt, ſed vos. Cum eſſem apud vos & egerem* (id eſt, non haberem neceſſaria ad cibum, potum & veſtitum) *nulli oneroſus fui* (nec eleemoſynam à vobis petij) *ſed ſine onere me vobis ſeruaui & ſeruabo.* 1. Cor. 9. *Poteſtatem quidem habeo de Euangelio viuendi, manducandi & bibendi, & mulierē, ſororem,* quæ mihi miniſtret, *circumducendi Sed non vſi ſumus hac poteſtate ne quod offendiculum demus Euangelio.* 1. Theſ. 1. *Euangelium noſtrum non fuit ad vos in ſermone tantum, ſed in virtute, & in Spiritu Sancto, & in plenitudine multa ſicut ſcitis quales fuerimus in vobis propter vos. Et vos imitatores noſtri facti eſtis & domini.* 1. Theſ. 2. *Ipſi ſcitis introitum noſtrum ad vos, quia non inanis fuit, ſed ante paſſi & contumeliis affecti fiduciam habuimus in Deo loqui ad vos Euangelium. non quaſi hominibus placentes, ſed Deo qui probat corda noſtra. Neq; enim fuimus aliquando in ſermone adulationis ſicut ſcitis: neque in occaſione auaritiæ, Deus teſtis eſt: nec quærentes ab hominibus gloriam, neq; à vobis, neq; ab aliis.* 2. Theſ. 3. *Ipſi ſcitis quemadmodum oporteat imitari nos, quoniam non manducauimus panem ab aliquo gratis, ſed in labore & in fatigatione nocte & die operantes ne quem veſtrum grauaremus prædicauimus in vobis Euangelium Dei. Non quaſi non habuerimus poteſtatem* (grauandi vos & manducandi panem à vobis) *ſed vt noſmetipſos formam daremus vobis ad imitandum nos.* Tales ergo ſunt Boni operarii in Dei meſſem mittendi, qui docent tamquam poteſtatem habentes. Hi ſunt qui prudentia Spiritus vtuntur & caritate, *quæ non quærit quæ ſua ſunt* 1. Cor. 13. *nec quod ſibi vtile eſt, ſed quod multis, vt ſalui fiant,* 1. Cor. 10. Qui aliter docent, & bene quidem prædicant, ſed quæ ſua ſunt quærunt, & vel gloriam, vel vtilitatem ſuā ſpectant, iſti ſunt Mali operarii, in aſtutia & carnali ſapientia ambulant & terrena ſapiunt, & alios quidem docēt, ſed ſibi ipſis nihil proſunt, etiam ſi propter prædicationem vita priuentur, cum caritate careant 2. Cor. 1. *Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ, quod in ſimplicitate, & ſinceritate Dei, & non in ſapientia carnali, ſed in gratia Dei* (hoc eſt in fiducia auxilii diuini) *conuerſati ſumus in mundo* 2. Cor. 2. *Chriſti bonus odor ſumus, iis qui ſalui fiunt odor vitæ in vitam* (vt noſtrum bonum nomen alios ædificet) *& adhac quis tam idoneus? Non enim ſumus ſicut plurimi, doloſe tractantes verbum Dei* (id eſt, recte quidem docentes, ſed alium Finem in animo habentes quam illum quem verbis iactant) *ſed ſicut ex ſinceritate, ſed ſicut ex Deo coram Deo in Chriſto loquimur* 2. Cor. 4. *Abdicamus occulta dedecoris* (cauemus clam ea cupere & facere, quæ Dei miniſtro turpia ſunt) *nō ambulantes*

in aſtutia

in astutia, neq; adulterantes verbum Dei, sed in manifestatione veritatis commendantes nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum coram Deo, 1 Corint. 13. *Si linguis hominum loquar & Angelorum* (si Angeli munere fungar, & verbum Dei prædicem) *caritatem autem non habuero factus sum æs sonans, aut cymbalum tinniens. Etsi tradidero corpus meum vt ardeam, caritatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Eccles. 37. *Est vir peritus multorum eruditor, & animæ suæ inutilis est. Quia Sophistice loquitur, odibilis est: omni re defraudabitur* (sophistica sua prædicatione fructum non faciet). *Non est enim illi data à Domino gratia* 1. Corint. 9. *Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo* (seu contumacis serui more aspere tracto) *ne forte cum aliis prædicavero ipse reprobus efficiar* Philip. 3. *Videte canes, videte malos operarios, inimicos crucis Christi qui terrena sapiunt, quorum Deus venter est,* id est, qui Crucem & duram rigidamque vitam Christi & Apostolorum nolunt imitari, sed ventri suo & victu & amictu benigne faciunt: & Canum exemplo domum quidem custodiunt, & extraneos allatrant, sed domesticis , à quibus cibum exspectant, adulantur, erga alios vero canes æque vtiles inuidi sunt & mordaces, quorum ingenium Phil. 1. sic Apostolus describit. *Quidam non sincere, nec propter bonam voluntatem aut ex caritate Christum prædicant, sed ex contentione & propter inuidiam & per occasionem* (id est, lucri aut gloriæ causa) *existimantes pressuram se suscitare vinculis meis* id est, sperantes se effecturos, vt nemo audiendi Evangelii causa ad me in *carcerem veniat, & tribulationi meæ communicet.* (Philip. 4.) siue eleemosynam mihi in necessitate mea tribuat. Tales ergo Doctores gloriam suam aut lucrum ex ministerio Ecclesiæ captantes, & aliis inuidentes atq; impedimentum afferre conantes, sunt *canes & mali operarii* (id est, bonæ quamuis doctrinę, malorum tamen operum per exempla sua magistri) *& terrena sapiunt*: ad quos Iacobi Apostoli verba sunt cap. 3. *Si Zelum amarum habetis & contentiones in cordibus vestris: nolite gloriari & mendaces esse aduersus veritatem; non est enim ista sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, Diabolica. Vbi enim Zelus & contentio, ibi inconstantia & omne opus prauum.* Ex hic omnibus Principes intelligere possunt , se nondum impleuisse suum officium erga populos in Religionis negotio errantes , si eos curent docendos per malos operarios, terrena , animali, Diabolica sapientia præditos. Sicut enim boni operarii & Spiritus prudentia instructi. *Faciunt & Docent*, & ipso facto credibile reddunt suum testimonium: ita ex diuerso Mali isti operarii, qui dicunt & non faciũt, eo ipso incredibile reddunt id , quod verbis sectãtur. Est autem manifeste improba dominatio, si Princeps cogat populos, vt credant illud esse verum, quod illi ipsi , qui verbis id verum esse dicunt, factis verũ esse negant, & sic testimonium suũ incredibile faciunt. Ita planũ fit ad Christiani Principis officium pertinere, vt ad reducẽdos eos, qui in Religionis errore versantur, in eo præsertim nati, alti & educati, talium Doctorũ opera vtatur, qui Apostolico more doceant, nec inania verba afferãt, interea offendiculũ hominibus dãtes, & occasionẽ obtrectandi præbentes. Minime enim satis est, quamuis necessariũ, Doctorẽ, qui errãtes in viam reducendos suscipiat, esse sine crimine, nec Auaritia, ambitione, aut luxuria teneri: sed præterea duo etiã

in eo requiruntur. Vnum, vt careat criminis suspicione, nec suę vtilitati aut gloriæ studere, aut voluptatibus indulgere existimetur, sed bene ab omnibus audiat. Ministri enim verbi diuini sunt vasa, siue patinæ, in quibus thesaurus epularum cœlestium conuiuis, id est, Auditoribus anteponitur. Qui sine eloquentia & magna eruditione verbum prædicant, sed cum vitæ Apostolicæ imitatione, ij sunt vasa fictilia, sed munda, quomodo docet Paulus 2. Corint. 4. *Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus.* Sed qui prædicant doctis & persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis per occasionem lucri aut gloriæ, aut propter Zelum, contentionem & inuidiam, ij sunt *vasa pretiosa* (Ierem. 25.) sed immunda & sordida, *vasa absq; omni voluptate* (Ierem. 22. quæ convivis nauseam & stomachum mouent, vt etiam exquisitissimas dapes, siue optimam & verissimam de Christo doctrinam aspernentur ac fastidiant, siue ministerium eorum vituperent. Itaque sicut Prædicatori ad suam propriam salutem necessaria est Bona vita, quæ caret peccatis: ita ad salutem aliorum necessaria ei est Bona fama, quæ careat peccatorum suspicione. Ac propterea Apostolus suspicionis occasiones sic fugiendas monet Rom. 12. *Prouidite bona non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus.* 1. Thes. 5. *Ab omni mala specie vos abstinete.* Atque hoc est, quod de S Ignatio Societatis Iesu fundatore scribit Maffeius in vita eius lib. 2. cap. 8. *Omnium qui ad rempub. accedunt rationes non veritate solum, sed etiam Fama niti censebat.* Deinde etiam si talis doctor & veritate & fama sit innocens, nec solum peccatis, sed etiam eorum suspicione & infamia careat, præterea tamen adhuc desideratur virtutis perfectio, & Christi atque Apostolorum imitatio, est enim officii eius priusquam prædicet, ipsa vita sua prædicationem reddere credibilem, & Auditores in se intuentes ad credendum & assentiendum paratos reddere, tamquam oculis eorum exhibeat signum Apostolatus, quæ est omnis patientia, & victus ac vestitus asperitas ac duritia, quæ se prius prædicasse, antequam verbum loqueretur, ita scribit Paulus Galat. 4. *Scitis quia per infirmitatem carnis* (id est, per patientiam in carne mea, omnium rerum perpessu difficilium) *Evangelizaui vobis prius: & experimentum mei in carne mea non spreuistis neq; respuistis, sed sicut Angelum Dei excepistis me, sicut Christum Iesum*, id est, cum vidistis meam summam paupertatem & famis, sitis, frigoris, contumeliarum, omniumq; carni molestorum patientiam, statim tamquam conspecto Dei signo iudicatis, me à Deo missum esse, & veritatem docere, ac propterea parati fuistis mihi credere quicquid vobis Dei nomine annunciassem. Tales Doctores possunt cum eodem Paulo auditoribus dicere: *Quæ audistis & vidistis in me hæc agite, & Deus pacis erit vobiscum*, Philip. 4. Talia ergo sunt Arma iustitiæ, quibus armati OMNEM intellectum, non modo Gentilium, sed etiam Hæreticorum, in captiuitatem possunt redigere. Quod si Principes huiusmodi Armatos prius ad debellandos Hæreticos miserint; seq; nihil profecisse videant, tum certi sunt Hæreticos *esse in obligatione iniquitatis* (Act. 8.) *& funibus peccatorum suorum constringi*, Proverb. 5. *& Diaboli laqueis captiuos teneri ad ipsius voluntatem*,

luntatem, 2.Timot. 2. Itaque tempus habent Gladio ad vindictam malorum dato vincula & funes carnis ac diaboli præcidere, id est, liberare eos spe, metu, voluptate, aut aliis affectibus, quibus impediuntur, ne veritatem amplectantur errorem que missum faciant. In his enim locus est verbi illi Isai. 28. *Tantummodo sola vexatio intellectum dabit auditui vestro.* Psal. 82. *Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine* Proverb. 29. *Virga & correptio tribuunt sapientiam.* Prou. 22. *Stultitia colligata est in corde pueri, & virga disciplinæ fugabit eam.* Prov. 15. *Per timorem declinat omnis à malo.* Sed velut prædixi, tot provinciæ in Germania proximis annis superioribus non per Christi, sed per Ducis Fridlandiæ & Comitis Tilly Apostolos, nec tam *Apostolicè*, quam *Pestolicè* debellatæ fuerunt: ac propterea nihil nouum aut mirum videtur, nunc nuper necessitatem incidisse belli novi pro earum recuperatione suscipiendi. Pro cuius prospero ac felici exitu mea ego vota cum Iesuitis coniungam, quorum circiter septingentos ex varijs collegiis Lutheranorum metu profugisse accepi, qui si minus ex sententia bellum à Catholicis geratur, mecum fortassis in Iaponiam nauigandi consilium capient, cum præsertim minime eos fugiat, quod etiam ipse passim non minus ex Catholicorum cuiusuis Ordinis, quam ex Acatholicorum sermone comperi, vno omnes ore tantarum in Germania calamitatum causam Iesuitis assignare, eosque omni Germania Edicto pellendos censere. Alij enim maximam in eos hinc quærunt inuidiam, quod Dilligensi volumine suo, quod *Compositio Pacis* inscribitur, *defecerint scrutantes scrutinio*, nimisque curiose verba legis de Religionis pacificatione rimantes, vel potius calumniantes, eo rem redegerint, vt nulla prorsus Protestantibus spes relinqueretur, Pacis illius beneficio in posterum vel minima ex parte perfruendi, sed necesse haberent in perpetuo metu esse, ne secundum Cæsareum edictum, Iesuitarum assiduo odio & importunitate extortum, ipsi propediem provinciis suis & subiectis populis, bonis etiam & facultatibus, ad extremum ipsa etiam libertate & religione sua spoliarentur. Saxoniæ Electorem per neminem alium, nisi per Iesuitas, à sua erga Cæsarem fide tot documentis comprobata abductum, & ad armorum Societatem cum Sueciæ Rege coëundam impulsum fuisse, quoniam ex illo Iesuitarum libro, & ex Actionibus nonnullis ad libri illius præscriptum in Aula Cæsaria susceptis, certissimus fuerit factus, se minime euasurum, quin tres prouinciæ suæ Episcopatus vna cum aliis Ecclesiasticis bonis restituere Catholicis, cum iisque de fructibus eorum, octoginta annorum spatio perceptis, decidere ac transigere, hoc amplius autem tamquam Augustanæ Confessionis desertor, eoque ipso à Religionis pace exclusus & iuris veteris adversus Hæreticos sanctionibus subiectus, aut Religionem suam, aut dignitatem locumque Principis, ipsam denique patriam amittere cogatur. Ista quippe omnia fieri necesse est, si Cæsar & Catholici Principes Iesuitis, velut Conscientiarum suarum arbitris ac moderatoribus, fidem habeant, & pacem Religionis ex illorum sensu & interpretatione intelligere atque executioni mandare velint. Hæc res, vt

promiscue omnes Catholici & Acatholici queruntur, Saxonem aliosq; Protestantium Arma sumere coëgit, cum præsertim ex rigida illa aduersus ciues Augustanos, religionis eorum Socios, executione satis certum haberent, Dillingensis illi libro omnem in Regia Cæsaris fidem haberi, & Religionis pacem prorsus ex illius præscripto intelligi. Alioqui bonam spem Saxonem habuisse, secum aliquanto benignius actum iri, ac propterea nihil intercessurum fuisse, quin Edicto Cæsario in aliis Imperii partibus exsecutio præstaretur. Quod ergo aliter ceciderit, & Cæsar ac fæderati Catholici omnium illorum iacturam fecerint, quæ inter tot annos maxima pecuniarum & Christiani sanguinis impensa lucrati fuerant, atque insuper de suo haud parum deperdiderint, deque residuo similiter amittendo non minimo sint periculo, eam omnem Iesuitarum culpam esse contendunt, qui libris, consiliis, monitis & instigationibus suis totum Imperium vsque à fundamento commouerint. Alii eos accusant, quod vbiuis locorum se ingerant, & Principibus ac Magnatibus à Confessionibus esse postulent, eosque postea adulentur, & blanditiis ac poppysmis demulceant, nec ob peccata eorum quantumuis atrocia castigent, sed in eodem vsque luto hærentes, nec vnquam morum emendatione præteritorum dolorem testantes, peccatorum absolutione impertiantur, & quomodo de Pseudo prophetis Ezech 13. scriptum est. *Consuunt puluillos sub omni cubito manus & faciunt ceruicalia sub capite vniuersæ ætatis ad capiendas animas, & viuificant* (siue absoluunt) *animas, quæ non viuunt, mentientes populo credenti mendaciis.* Hinc porro idem ipsum euenire conqueruntur omnes, quod Isai. 43. se populo suo Deus testatur fecisse: *Interpretes tui præuaricati sunt in me, & contaminaui Principes Sanctos, & dedi ad internecionem Iacob, & Israel in blasphemiam.* Dicunt enim, Iesuitas legis diuinæ interpretes rationem inuenisse, vt vnus homo sex aut septem Episcopatus bona conscientia tenere, & de fructibus eorum regie splendideque viuere queat, qui tamen sacerdotio non sit initiatus, nec vnquam initiari cogitet. Et quamuis lex Dei dicat, *Episcopum oportet esse Doctorem*, siue Prædicatorem, tamen Iesuitas ita legem illam interpretatos, vt quis possit bona conscientia esse Episcopus, qui ne semel quidem in omni vita prædicauerit, nec prædicauerit, nec prædicare vel sciat, vel velit. Ex hac proinde interpretum præuaricatione fieri, vt omnes Germaniæ Sancti Principes sint contaminati, vtque Deus inde offensus eam dederit ad internecionem & in blasphemiam. Alij Sacrilegium & bonorum Deo sacrorum inuasionem eis impingunt, quod Monasteria ex Protestantibus recuperata Sanctis in cœlo regnantibus, Benedicto, Bernardo, Augustino, Nortberto &c. quibus à fundatoribus consecrata fuerãt, restitui nolint, sed ea partim ipsi artibus suis inuadant, partim Principes Ecclesiasticos & sæculares in potestatem suam redigere doceant. In alio certe Dillingensium Iesuitarum libro, qui *Placida Disceptatio* inscribitur, magnopere contendunt, Papam & Imperatorem *in conscientia teneri* (id est, mortale peccatum commissuros, nisi sic faciant) vt Monasteria illa dent partim Cardinalibus &

Episcopis

Episcopis *in Commendam*, Principibus secularibus in Compensationem sumtuum in bello factorum, Militibus in stipendium, & ipsis Iesuitis ad fundanda Collegia, Scholas & seminaria. Verba eius sunt pagina siue facie aut columna 6. *Imperator ratione iustitiæ obligatur ex Monasteriis recuperatis Ecclesiarum* siue Episcopatuum *debita dissoluere, dare militibus, Rempub. opis egentem adiuuare.* & pag. 15. *Ex Monasteriis Episcopatibus succurritur, dantur Commendæ bene meritis & accipiuntur.* & pag. 16. *Potest ex Monasteriis Episcoporum necessitatibus donari, stipendia militum assignari, vbi alia desunt.* & pag. 24. *Cur ægre ferrent Ordines Religiosi quædam Monasteria Cardinalibus, Archiepiscopis Episcopis cedere?* & pag. 34 *Episcopi grauia damna passi sunt, æs alienum contraxerunt, ipsi auxilio Monasteriorum vacantium egent petunt & accipiunt.* & in libri titulo siue frontispicio æquum esse significat, vt Monasteria *Principibus secularibus in sumtuum compensationem bellique adiumenta ad tempus* donentur, & pag. 7. *Quod si in corporum & opum defensorem, bene census Ecclesiasticus impenditur quanto magis in Doctores, qui animas seruant*, id est, in Iesuitas? Eadem sententia probatur in supradicto *Iustæ Defensionis* libro in procem. numero 28. 30 & 31 Ex istis clarissime constat, Iesuitas leges diuinas & humanas sic interpretari, quod non sit Sacrilegium, Monasteria aliaque bona Ecclesiastica contra pias fundatorum voluntates in alios vsus converti. At enim talem doctrinam esse sacrilegam & Sacrilegiorum magistram, Symmachus Papa & sexta Synodus hoc suo Decreto perspicuè docent: *Valde iniquum & INGENS SACRILEGIVM est vt quæcunque vel pro remedio peccatorum, vel pro salute, vel requie animarum suarum, vnusquisque Ecclesiæ contulerit, aut certe reliquerit: ab his, quibus hæc maxime seruare conuenit Christianis & Deum timentibus hominibus, & super omnia à Principibus in aliud transferri vel conuersi permittatur.* Quod deinde suadent Monasteria Cardinalibus & Episcopis dari in Commendam, in eo aperte contradiunt Spiritui Sancto, qui per Concilia & summos Pontifices docuit, id nihil aliud esse, quam res Deo Sacras dare lupis in prædam, quemadmodum videre est in Concilij Lateranensis sub Leone X. celebrat. Sess. 9. cap. 3. & Concilij Trident. Sess. 25. cap. 21. & ex Clementis V. Bulla Iuri Canonico inserta. Quod etiam propter vsum solum S. Emmerani Monasterium, Episcopo Ratisponensi commendatũ, Carolus Crassus Germaniæ, Galliæ, Italiæ & magnæ Hispaniarum partis Dominus, etsi alioqui castitate, pietate ac deuotione vel religiosissimis Monachis nihil cederet, à Deo tamen desertus & Imperio deiectus sese ad mendicitatem redactum viderit, Germania vero Danis irruentibus prædæ fuerit, nemini in Historiis versato est ignotum Helmoldi quidẽ verba sunt Histor. Slavor. li. 1. ca. 7. *Carolus Crassus captos Danorum Tyrannos nõ ea, qua decuit, seueritate hostes Dei vltus est, sed ad sui deiectionem & grauem Ecclesiæ ruinam parcens impiis amplissime donatos à se abire permisit. At illi Regis inertiam irridentes, vbi noxia libertate positi sunt, rursum in vnum conglobati tantas strages dederunt, vt crudelitas modum excesserit, quid multa? Vrbes cum ciuibus, Episcopus*

cum toto grege simul obruti sunt, Ecclesiæ illustres cum fidelium caterua simul incensæ sunt. Quamobrem Carolus accusatus in Curia (in Comitiis) *& ob stultitiam regno depositus, Arnolfum germani sui filium accepit successorem.* Hic porrò Arnolfus in Diplomate suo, quod adhuc Ratisbonæ exstat, cur non modo Carolus in tantam calamitatem inciderit, sed etiã vt Episcopatus & ciuitates igne & ferro à Danis tam immaniter vastatæ ac desolatæ fuerint, veram causam hoc modo exponit: *Omnium successorum nostrorum magnitudo cognoscat, postquam patruus meus Carolus Imperator pro petitione Episcopi Embriconis S. Emmerani Ecclesiam præstauit, NVMQVAM postea habuit victoriam, neq; corporis & animi sanitatem vsque ad finem vitæ suæ. Si quis ergo Imperator aut Rex eandem Ecclesiam alicui præstet, in maledictione S Mariæ, Sanctique Petri successorumq; eius & omnium Sanctorum persistat.* Hinc omnes facile iudicare possunt, Iesuitas vt auiditatem suam explerent, & opulentis aliquot Monasteriis potirentur, Episcopos, Principes & Milites in sacrilegij Societatem & prædæ partem vocasse, idque eis suasisse, quod toti Germaniæ funestum & luctuosum futurum, non ex isto tantum Caroli Crassi exemplo prædici potuit, sed etiam ex multis aliis, quæ Baronius in Annalibus passim annotauit, quorum illustrissimum est Alexii Comneni Imp. anno 1081. Recitat similiter Baronius eodem Tomo XI. Petri Blesensis verba ex epistola eius 112. quorum nonnulla hic quoque legi digna sunt: *Si Rex Galliæ* (inquit) *iter pro subuentione terræ Sanctæ arripere proposuit, non de spoliis Ecclesiarum, non de sudoribus pauperum viaticum sibi & suis exhibeat: sed de reditibus propriis, aut de præda hostili bella Christi conficiat. Quæ ratio est, vt qui pro Ecclesia pugnant, Ecclesiam spolient, quam inimicorum spoliis & donis triumphalibus ampliare debuerant? Putant ne insipientes & miseri, quod Christus qui summa iustitia est, velit sibi de iniuriis & sacrilegio exhiberi sacrificium, aut sustineat commissa ex his spolia prosperari? Si enim testimonio veritatis in ignem æternum immittitur, qui sua pauperibus non dedit: vbi quæso mittendus est, qui bona pauperum vel Ecclesiæ rapuit aut fraudauit? Pro his & consimilibus peccatis filii Ephraim, intendentes & mittentes arcum, conuersi sunt in die belli* (id est, milites Christiani alioquin bellatores fortissimi turpiter fugemus) *NVMQVAM pauperum, numquam Ecclesiæ spolia prosperum habuerunt euentus auspicium &c.* His consentanea sunt Caroli Magni verba in libro septimo capitulorum: *Nouimus multa regna & reges eorum propterea cecidisse, quia Ecclesias spoliauerunt, resque earum alienauerunt, & militibus loco stipendij dederunt, quapropter nec fortes in bello, nec in fide stabiles fuerunt, nec victores exstiterunt, sed terga multi vulnerati & plures interfecti verterunt, regnaque & regiones, & quod peius est, regna cœlestia perdiderunt, atque propriis hæreditatibus caruerunt & hactenus carent. Qualiter Dominus talium criminum vltrices pœnas per Saracenos & alios populos venire permisit cunctis earum gesta legentibus liquet, & nisi nos ab his caueamus, similia nobis superuenire non dubitamus.*

Ista igitur sunt, quorum nomine Iesuitas magna omnium non modo Protestantium, sed etiam Catholicorum, & quidem primariorum sacri ac sæcularis Ordinis hominum inuidia atque odio flagrare comperi: quæ quidem

res cum

res cum ipsorum propria, tum communi Ecclesiæ causa vehementer me animi angit & excruciat. Ipsorum quidem, quoniam quocumque huius Germanici belli euentu non videntur nullo fore periculo. Si enim vincant Hæretici (quod Deus omen obruat) tum Iesuitis alios sibi lares persequi, & vel extra portam ire trigemiam ad saccum licet. Sin Catholici, etiam illis conspectus eorum grauis erit, quippe quibus consiliis, librisq; suis tantos malorum montes & mærorum videantur excitasse, Monachis præsertim, (vt futurum verisimile est) minime cessantibus, sed pro fama & salute sua tot occultis artibus & famosorum libellorum editionibus oppugnatæ strenue propugnantibus. Si denique bellum conditionibus componatur, iam vbique Acatholicorum exaudiuntur voces, aliter pacem esse non posse, nisi communi omnium Imperii Principum Ordinumque decreto in æternum Iesuitæ exilium malasque in oras ire iubeantur: cui eorum postulationi tamquam minime iniquæ multi Catholicorum annuere se paratissimos ostendunt. Quo vero miseri terrarum se recipient, si Germania aliter quam Iesuitas ex penitis faucibus excreando, & ab imo vsque stomacho funditus euomendo, se saluam esse non posse statuat? In Gallia & Italia iam plus fere est Iesuitarum, quam Muscarum cum caletur maxime, quod etiam si non esset, vix vllus ibi Germanorum Iesuitarum vsus foret, quippe cum quibus nullum possit esse populis illis sermonis commercium. Gallicum enim & Hetruscum sermonem non magis callent, quam Iaponicum: tum si quando cui contingit, vt improbissimo labore linguarum exoticarum intelligentiam sibi pareret, ab Italis & Gallis non magis loquendo, quam Harpocrati litando & obmutescendo intelligitur. Cuius rei iucundum specimen videre mihi contingit, cum Roma Venetias proficiscens prope Anconam in publico diversorio *Ad Vlmum*, quod viæ Bononiam ducenti imminet, in duos Iesuitas Germanos Romam tendentes incidissem. Eorum alter, qui sibi in Italici idiomatis studio nequaquam operam lusisse videbatur, B. & P. subinde inter se commutabat, sæpe pro B. suum Germanicum W. efferebat, adeoque pro *Barca* dicebat *VVarca*, vbi W. est illa ipsa litera, quam Itali, Galli Hispani in voce *Guarda* pronunciant, D. quoque & T. nullo habebat discrimine, quemadmodum & F. atque V. consonam. C. sequente I. aut E. nihil à Z. ei differebat. G L & G N. Italorum nullo prorsus modo proferre poterat. Cùm G. pronunciaret, vix vmquam ab Italo intelligebatur, in efferenda H. litera non minus adspirabat aut anhelebat; quam qui vel caudicariam sortiti prouinciam ligna findũt, vel piperis grana pistillo in mortario conterunt. *Manghiar bane & Pifer, fino*, dicebat pro Mangiare pane & Beuer Vino. *Toue è fostro figili folo*, pro Doue è vostro figlivolo. *Eghli è cosa maraticliosa* pro Maraniglíosa. *Havrete fetuto i Bapa*, pro Hauere veduto il Papa. *Mi bar che egh li ha VVon ingheng no à fotar la potta*. pro Mi pare che egli ha buon ingegno à votar la botta. Ista Latine nobis interpretari necesse habuit, vt intelligeretur, etsi nec ea res minimæ difficultatis fuit. Suæ Societatis Pater Generalis ei erat *Armotum Referentus Bater Fitellesius*, & Pater *Bisciola* erat

ei Bisziola, ò correpta, nam quomodo Itali eum vocant, Germanico more scribitur *Bischola*, ò producta. *Ciacconium* vocabat *Ziacconium*, nec vmquam probum in eo efferendo nomenclatorem se præbuisset, nisi Capuccinus quidam Germanus ei demonstrasset, *Ciaccon* Italis proferri vt Germanis *Tschaccon. Betatogus* ab illo audiebat, qui esset Pædagogus. Festiuè etiam acroamatis loco nobis erat Psalmos Latinos legendo, *vt Foze mira ad Tominum clamasi. Teus meius*, pro Voce mea ad Dominum clamaui. Deus meus. In Hispania ab iisdem causis nullum sibi locum Germani Iesuitæ polliceri possunt. Etsi enim opibus ibi affluere videntur, & abundare, quippe qui ex Regis Catholicis vectigalibus, quæ ipsi priuatis hominibus oppignerata vel redemerunt, vel expalparunt & eblanditi sunt plusquam quingenta aureorum millia quotannis capiant, idque in Solis Castellanis regnis, in quibus Lusitania, Valentia, Nauarra, Aragonia, & Catalonia non comprehenduntur: vt mittam ingentia patrimonia & hæreditates vnctissimas, quibus ex Magnatum aliorumque liberalitate positi sunt: quæ res facit, vt quoniam eorum Patriarcha vectigalia Societatis in quos libeat vsus conuertendi ius habet, per causam copiis eorum, quæ abundant, aliorum Collegiorum inopiam tolerandi, minime absurdum dictu videatur, haud minores Patris Generalis, quam summi Pontificis opes esse, quippe quæ non ferantur esse octingenties, siue bini sint itorum seu Philippeorum milliones. Etsi ergo vt dixi, tam opimæ Iesuitis in Hispania sunt diuitiæ, vnde senum videantur posse excoquere, rursum tamen ingens habent æs alienum, eorum, quos Pater Generalis Aquauiua Monarchiæ socios & administros optauerat, partim rei familiaris gerendæ imperitia, partim infidelitate partim gloria & vt dicam *sumtuositate*, partim aliis causis contractum, quas Pater Mariana in libro suo *de Morbis Societatis* (de quo mox) exsequitur, cuius cap. 8. verba sunt: *Debita nostra sunt ingentia, ita vt in hac sola Toletana prouincia plusquam 250. ducatorum millia debeamus. Cum reditus nostri adhuc essent perexigui, in nostro eramus are, nec alienos nummos pascebamus: nunc autem postquam diuites facti sumus, debitis penitus obruimur.* Idem vero cap. 4. prius dixerat: *Ex iis, qua hic dicuntur, quid alibi in Societate fiat, iudicium facere & ex ungue, quod aiunt, leonem cognoscere licebit.* Itaque si proportione Societas in cæteris prouinciis tantundum æris alieni habet, non minus octo millionibus philippeorum in vniuersum debebit. Quod si verum est, Iesuitis Germania tota pulsis nihil nempe aliud erit reliquum, nisi vt euadat eis, quod Psalmus 58. ominatur: *Famem patientur vt Canes, & circuibunt Ciuitatem. Ipsi dispergentur ad manducandum: si vero non fuerint saturati, murmurabunt.* Atque hoc est, quod ipsorum causa solicitor. Ecclesiæ vero causa istud male me habet, quoniam eam opera illa defraudari intelligo, quam ei homines optimis plerumque ingeniis præditi (tales enim ferè sunt, quos illi in Societatem suam illiciunt) nauare possent, si in Germania manerent, nec tanta passim infamia laborarent.

borarent. Etsi enim non eam Prædicatio eorum ad impellendas hominum voluntates virtutem habet, quam qui Apostolicam vitam oculis audientium ingerunt, tamen mentem saltem & intelligentiam eorum informant, & secundum Regulam suam viuentes, nec ab ea desciscendo offensionem vllam dantes, non minimum adhuc aliis prosunt. Nam etsi ad eorum perfectionem, qui per contemplatiuam vitam summamque patientiam & paupertatem Deo coniunctiores sunt & acceptiores, neminem exemplo suo possunt adducere: tamen ad ea, quæ omnes Religiosi ex æquo profitentur, obedientiæ, castitatis & paupertatis vota, cum verbo, tum opere duces aliis esse possunt, ad maiorem vero perfectionem tendentibus intento digito Monachos demonstrare, quemadmodum necesse habent, si S. Thomæ doctrinæ, quod de se profitentur, fideliter adhærescant. Nam quod quidam eorum adhuc persuadere hominibus conati sunt, Societatis suæ institutum esse multo perfectissimum, & Episcoporum Statui proximum: id Apostolicæ sedis auctoritate nuper fuit explosum, & iudicio eiusdem pro temerario, impio, Hæretico & Antichristiano condemnatum in *Apologia Nicolai à Iesu Maria* Tereslani Carmelitæ, quam Romæ anno 1626 editam ac biennio post recusam, Duacenses *Incensum altaris* inscriptam ediderunt, quæ & proxima æstate frustra obluctantibus & extrema omnia facientibus Iesuitarum amicis Rauenspurgi typis descripta exiit, qua lecta habebunt eorum plus æquo studiosi, cur eos censeant debere sorte sua, id est, infimo Religiosæ perfectionis gradu contentos viuere, nec merito suo altiora animis affectare. Ita non Carnis aut sæculi, sed Spiritus Societas videbitur, de qua Paulus Philip. 2. *Si qua Societas spiritus, implete gaudium meum, vt idem sapiatis, eandem caritatem habentes, nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, sed in humilitate superiores sibi inuicem arbitrantes: non quæ sua sunt, singuli considerantes sed quæ aliorum.*

Verum enim vero cum Caritatis sit, propter communia & propria proximorum mala non tantum concruciari, animoque affici, sed opem quoque quam possit promte ferre, velut 1. Iohan. 3. docemur: *Non diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate. Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necesse habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo caritas Dei manet in eo?* Propterea faciendum mihi visum est, vt viscera caritatis aperiam, & cum Ecclesiæ vtilitati seruiam, tum Societati Iesu subueniam, quæ matris meæ familiæ S. Francisci minuscula soror est, & in gravi magnique discriminis morbo cubat. Exaudire enim mihi videor verba illa Ierem. 51. *Vlulate super eam: tollite resinam ad dolorem eius. si forte sanetur* Nam adhuc quidem multos super Societatem vlulasse, deq; contritione ac plaga, siue multiplici eius morbo & corruptela, conquestos esse, sed neminem salutari medicina ei succurrisse video, vt propemodum audire mereatur illud propheticum: *Insanabilis fractura sua, pessima plaga tua. Non est, qui*

iudicet:

iudicet iudicium tuum ad alligandum: Curationum vtilitas non est tibi. Omnes amatores tui obliti sunt tui seque non quarunt, Ierem.30. Nec tamen non intelligo, magnam partem ipsius culpa fieri, vt *plaga eius fere sit desperabilis, & renuat curari* Ierem.15. quoniam ipsa optime se valere si minus sibi, saltem aliis persuadet. Nam ecce tibi Dillingenses Iesuitæ *Placida Disceptationis* pag.1..& 41. gloriantur. *Societatem hodie vigere & florere, inque prima Regula fundatoris sui stare, nihil de pristino rigore leniuisse, nihil noua laxitatis admisisse: Paupertatem quoque redditam esse adstrictiorem.* & P. Vitellescus in *Iusta defensione* pag 133. literis ad omnes Iesuitas datis scribit: *Ex singulari prapotentis Dei benignitate consistere etiam num in ipso Religionis sua corpore spiritum illum, quo primum animata coaluit, eumque non modo non emortuum, sed etiam valentem ac vigetum.* Ita quidem de se Domina Societas prædicat, de maioribus vero sororibus suis, id est, antiquis Religiosorum familiis eiusdem *Placida Discept* pag.7. *De vitiis earum plena sunt archiuia, pleni Visitationum commentarij: multitudo ibi est malorum, raritas bonorum: domum orationis verterunt in speluncam latronum*, & pag. 1. *Ibi vetus Regula laudatur, nouis moribus viuitur, prona in casum anima pendent. Sunt ibi vlcera vulnera, putredines* & pag.14. *Disciplinam laxerunt nec in illis primus Spiritus, & integra Regula obseruantia viget* Quis non exaudire & videre hic sibi videatur Pharisæos illos Luc. 18. *qui in se confidebant tamquam iusti, & aspernabantur cateros*, quorum hæc erat oratio gloriarum & fastidij plena: *Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut cateri hominum, raptores, iniusti, adulteri, velut etiam hi publicanus?* Ita autem dubium cuiquam esse potest, quin merito huic hominum generi impingatur quod Christus ait: Matth.7. *Quid vides Festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides? Hypocrita, ejce primum Trabem de oculo tuo & tunc videbis ejicere festucam de oculo fratris tui.* Quis enim Trabem esse neget tale vitium, quod hominem Religiosum reddat sæcularem, hypocritam & sua quærentem, quodque ordini suo minetur interitum? Tale vero vitium esse *Aulicismum & Secularitatem*, eoque morbo superiores Societatis vt plurimum supramodum ægrotare, confitentem habemus ipsum Claudium Aquauiuam Societatis Patriarcham, in cuius libro qui inscribitur *Industria de curandis Societatis morbis* & huius ipsius Vitellesci auctoritate ad mendacium eius manifeste iugulandum Romæ fuit editus anno 1616. cap. 15. pag. 97. ista exstant: *Sacularitas & Aulicismus, insinuans in familiaritates & gratiam externorum, Morbus est in Societate & intra & extra periculosus* (id est, qui multum non modo Iesuitis, sed etiam externis illis Principibus & Magnatibus nocere potest) *& istis, qui eum patiuntur, & Nobis* Superioribus) *fere nescientibus paulatim subintrat specie quidem lucrifaciendi Principes Pralatos, Magnates, conciliandi ad diuinum obsequium huiusmodi homines Societati iuuandi proximos &c.* (prætextus iste noster, dolo plenus est, quod ista fiant ad maiorem Dei gloriam, & ad proximorum salutem) *sed reuera quarimus interdum Nosipsos, & paulatim ad secularia deflectimus*, id est mundum & ea quæ in mundo sunt diligimus, opesque & honores captamus, Deo simul & Mammonæ servire, postulantes, quod tamen est impossi-

impossibile. Eiusdem Aquauiuæ confessio est in alio libro, quem inscribit *Instructionem pro superioribus ad augendum in Societate Spiritum* cap.1.pag.11. *Est & alia malorum radix longe periculosissima, eoq; periculosior, quo minus vulgo noxia censeri solet, rerum scilicet externarum occupatio* (seu sæcularitas & Aulicismus) *in quam superiores* VT PLVRIMVM *ac variis nominibus* SVPRA MODVM *effundi solent. Per speciem proximos lucrifaciendi multis sese Visitationibus implicant, iisque non modo non necessariis, sed parum etiam vtilibus, atq; ita in his versantur, vt à sæcularium moribus parum abscedant.* Hæc ingenue Aquauiua de Trabibus in Iesuitarum oculis confitetur, vt Vitellescus, cui sic frons omnis & pudor periit, recte facturus videatur, si pudoris aliquid alicunde sumat mutuum, nunc enim audire meruit illud Ierem.3. *Frons mulieris meretricis facta est tibi: noluisti erubescere.* Veruntamen longe maiores adhuc Trabes Societatis suæ describit *Iohannes Mariana* in libello suo Latine, Gallice, & Italice edito *de Morbis Societatis, eorumq; causis & remediis*, quem omnes Principes & Societatem saluam cupientes diligentissime legere deberent. Nam Mariana vnus fuit ex antiquissimis Societatis Patribus, & ante octo circiter annos nonagenario maior pie obiit, cuius Cardinalis Baronius ita meminit Tomo 8. Anno 688. *Veritatis amator & pietatis optimus cultor, qui erudito stylo postremam manum apposuit rerum Hispanicarum historiæ, Hispanus ipse, sed affectu priuato carens, Iohannes Mariana, dignus professor Societatis Iesu.* & Tomo 9. anno 775. *Mariana, vir doctus & pius, nobilis rerum Hispanicarum Historicus.* Hic anno 1609. Coloniæ librum edidit, in quo de monetæ in Hispaniis mutatione disputans Ministrorum Hispanorum fraudes perstringit, easque imperio Hispanico exitiabiles ac funestas fore vaticinatur, sicut hodie euentu comprobatum videmus. Dux Lermæ se libro illo sugillari intelligens hominem in vincula poposcit, in iisque annum vertentem continuit. Franciscus Sosa, qui mei Ordinis Generalis Minister fuit, eiusque visitandi causa in Germaniam quoque venit, factus postea Auximensis Episcopus & Status Consiliarius, iussus fuit Marianæ scrinia excutere, vt si quid aliud inuentum foret, quo vel Regis oscitatio, vel Lermæi artes sugillarentur, id abolendum curaret. Sic inuenit ille librum illum ipsius Marianæ manuscriptum, eo tamen consilio, non vt in vulgus ederetur, sed vt aliquando in Societatis Synodo seu Congregatione ad corrigenda, quæ in Societatem irrepsissent, vitia viui esse posset. Cum Sosa cum multis amicis, & nominatim cum Illustrissimo D. Conrio Thuamensi in Hibernia Archiepiscopo, acutissimo Ordinis mei Theologo, & plusquam quisquam alius in S. Augustini operibus versato, & cum Reuerendissimo P. Nicolao Riccardio, Sacri Apostolici Palatii Magistro, vt ex ipso accepi, cõmunicauit. Nec est quisquam, qui Marianæ Scripta legerit, quin Stylum eius, acrimoniam & iunctam libertate prudentiam in illo eius libello statim agnoscat. Illud quidem omnes fateri coguntur, omnia Societatis arcana, maxime Collegiorum Hispaniæ, eius libri auctori fuisse cognitissima, eumque summa erga Societatem caritate affectum esse, qui remedia omnibus eius morbis tanta

F cum soli-

eum ſolicitudine præparauerit. Dillingenſes Ieſuitæ eum librum à Mariana ſcriptum negant, quoniam fortaſſis eum numquam manibus aut oculis vſurparunt, cum Vitelleſcus magnopere Monarchiæ ſuæ metuens, ſi imperii ſui arcana ſociis omnibus noteſcerent, eius lectionem Anathematis pœna ſanciuerit. Res tamen tota multo eſt clarior, quam vt negari poſſit, nec vt ea ſe habeat, ipſe Pontifex ignorat. Nam & Confeſſarius eius P. Florauantius, priſci moris ac veterioris notæ Ieſuita, librum legerat, & nimis vera eum cantare cum gemitu faſſus fuerat, ſicut etiam Pontificem magnopere obteſtatus eſt, vt ad Societatem inſtaurandam ſeu reformandam animum appelleret, nec enim verbis ſe poſſe exprimere, quam ea à priſtina virtute ſua degenerauerit, quamque omnis Religioſa diſciplina in ea collapſa fuerit, & in ſecularitatem meram euaſerit, velut mihi primarius quidam Pontificis familiaris ex ipſius ore acceptum retulit. In eo porro Marianæ libro multæ ingentes Societatis Trabes graphicè deſcribuntur, quarum paucas hoc loco exponere minime ab re futurum videtur, vt Principes, qui Societatem tam amant, eiuſque ſaluti & incolumitati conſultum cupiunt, tanto melius ad rem neceſſaria comparare poſſint. Sic ergo Mariana loquitur.

Cap. 10. Peruentum nunc eſt ad fontem & originem noſtrarum turbarum & moleſtiarum, quas in Societate experimur. Singularis ferus depaſtus eſt eam Monarchia iſta meo iudicio humi nos affligit ac proſternit, non quia ſit Monarchia; ſed quia non ſit bene temperata. Hæc enim vero bellua eſt, quæ quicquid attigit, populatur ac vaſtat: quam niſi vinculis compeſcamus, non eſt, quod vllam nobis quietem polliceamur, &c. Etſi Leges habemus eaſq; numero plures, quam neceſſe ſit, Generalis tamen Societatis Præpoſitus nihil in Regimine ſuo leges curat, neque in dandis officiis, neq; in admittendo Socios ad profeſſionem, neq; in conſtituendis Collegiis, neq; aliis in rebus innumerabilibus. Nam ſi leges exſtent, ille in omnibus, aut quaſi in omnibus, diſpenſandi ac legibus quem libeat ſoluendi auctoritate vtitur. Cumq; Monarcha, niſi Tyrannidem exercere velit, de rebus ſingularibus ac tẽporariis nihil niſi de Conſilii ſententia facere debeat, commiſeratione dignum & deplorandum eſt, de quo paſſim querelæ audiuntur, quod res omnes in vnaquaq; prouincia ita adminiſtrarentur, ſicut Prouincialis, itemque alter ac tertius ſcribunt, quos ſibi Generalis nouit fidos & obnoxios: reliquorum vero nulla habetur ratio, etſi omni ex parte multum illis præſtent.

Cap. 11. Pluribus verbis ſententias, quas ſubijciam, exſequitur: Omnes prouinciales & ſuperiores Societatis violentum, minimeq; voluntarium in Socios exercent imperium. Facit enim quiſq; eorum quodlibet, & quamuis cęcus ſit, cogit eos, qui vident, illam inire viam, quæ ipſi probatur. In Societate de multis caſibus non exſtant leges, neq; pœna propoſita eſt ei, qui aberrat in imperando: & ſi quæ ſunt Leges, eas non obſeruant illi, qui præſunt, aut pro libitu interpretantur. Superiores plerumq; minime digni ſunt, qui officiis pręſint, cum Pater Generalis metuat ac ſublatos velit, quorum eminentes ſunt virtu

tes Boni, quam mali, ei suspectiores sunt. Multa facta mala & turpia in Societate committuntur, quæ manent impunita, & involuuntur silentio. Pater Generalis eosdem homines in officiis subinde reficit, & imperium eorum perpetuat, quoniam ita putat expedire Monarchiæ suæ, cuius conseruationi vnice studet. Cæteros, quos non ita nouit, metuit. Multi Iesuitarum sunt *Delatores*, quamuis honestiori nomine appellentur, qui malefaciendo gratiam superiorum sibi conciliant. Inueniuntur etiam in Societate *Adulatores* non pauci, estq; valde frequens in Societate nostra Adulationis vitium.

Cap. 12. Nulla est Latronum Societas, quæ sine iustitia & æqualitate possit permanere stabilis. Talis tamen iustitia non inuenitur in Societate Iesu, cum in ea non obseruetur lex naturæ, quæ iubet præmia & honores distribui pro cuiusque merito. Nam pauci homines iuuenes, nulla nec eruditione, nec alia laudabili qualitate præditi, honoribus in ea afficiuntur, & in officiis per viginti aut triginta annos continuantur, quoniam sciunt adulari ac sese ingerere: longe autem plurimi prudentia, literis ac virtute præstantes in perpetuum ab officiis excluduntur.

Cap. 13. Certum habeo, si Romæ euoluantur scrinia Patris Generalis, ne vnum quidem bonum virum in Societate inuentum iri, qui scilicet à Delatoribus non fuerit infamatus, saltem eorum qui absunt longius, nec noti sunt Generali.

Cap. 14. Nulla est Monachorum Religio, in quam plura excellentia ingrediantur ingenia, quam in Societatem, nec vlla, in qua sit tantum otij ad studendum: nihilominus valde pauci Iesuitæ euadunt literati: nulli sunt excellentes concionatores, nulli Ecclesiasticarum rerum, nulli humaniorum literarum periti, quoniam nulla proponuntur laborantibus præmia, immò verò humaniores literas docti contemnuntur. Certum est nullam in Societate valde grauibus delictis infligi solere pœnam, modò qui deliquit, iram atque animos à crimine sumat, seque audacem & defensioni paratum ostendat. Dissimulantur ergo scelera sub hoc prætextu, quod ea non satis probari possint, & quod non oporteat rumores suscitare, vt extraneis innotescat, quid in Societate gestum sit. Totum regimen Societatis videtur hunc habere scopum, vt male facta iniecta terra occultentur, & hominum notitiæ subtrahantur. Prouinciales & Rectores si vel grauissime peccent, violando Regulam ac statuta, ædificando & diruendo sine vlla necessitate, & nemine consulto, dilapidando facultates Societatis, aut largiendo consanguineis, non nisi post multos demum annos puniuntur sed non alia pœna, quam vt eis abrogetur officium, quod gesserant, dato plerumque officio meliori. In Societate, quod miserrimum est, Boni aut sine vlla de causa, aut saltem leui de causa affliguntur, atque etiam MORTE AFFICIVNTVR, quoniam non videntur oblocuturi, nec restituri, cuius rei luctuosa afferri possent exempla. Improbi vicissim tolerantur, eo quod meriti sint, quod regiminis nostri formam

arguit esse vitiosam ac sine neruis. Atque in hoc vno puncto satis cautæ est, cur Deus Societatem penitus submergat. Mihi semper ob oculos versatur, nos à Deo plecti propter molestias, iniurias & vexationes, quæ seruis eius bono quamuis animo in Societate obuenerunt. Diuinę enim bonitati eius conuenit, vt suis opituletur, eosque vlciscatur, qui nulla cum ratione quocumque colore eos afflixerint.

Cap. 17. Regimen Societatis est contra naturam, cum boni, docti, senes & nobiles sint subditi: minus boni, idiotæ, iuuenes, ignobiles, nullisq; dotibus conspicui, sint præpositi, omniaque ex libidine sua moderentur.

Cap. 3. S. Ignatius & priores Societatis Præpositi Generales non eodem, quo Claudius Aquauiua Stylo vsi, nec eandem gubernandi rationem secuti sunt, vt mirum non sit, hodierno tractandi modo Sociorum animos offendi.

Cap. 4. In Societate ab aliquot annis multæ fuerunt rebelliones aut seditiones, ex quibus magni & diuturni rancores, siue animorum exacerbationes promanarunt.

Cap. 5. Nouitij Iesuitarum eo ipso tempore, quo pietas & deuotio eorum feruet cum maxime, exquisitis epulis ac fructibus pascuntur, variisque delicijs & commoditatibus adsuefiunt: ex quo fit, vt animi MAGNÆ partis Iesuitarum sint amantes deliciarum, laborum vero ac molestiarum intolerantes, adeoq; pedibus iter facere & frigus æstumque tolerare nolint.

Cap. 6. Iesuitæ sub prætexu iuuentutis bonis moribus imbuendæ humaniores literas docendi prouinciam ceperunt: sed plerumque biennium aut triennium illi profitentur literas, qui eas neque didicerunt vnquã, neq; discere volunt, adeoque discipulis imprimunt solæcismos ac barbarismos, quibus numquam postea liberari possunt. Cur in Hispania tanta regnet barbaries, eius rei principalis causa est Iesuitarum docendi ratio: ex qua si damnum quod nascitur, homines bene intelligerent, sine dubio per publicum decretum Scholis nos eijcerent, quod etiam certe nobis eueniet.

Cap. 19. Leges nostræ, maxime autem Regulæ, mutatæ sæpius fuerunt. Corpus Societatis ex toto contrarium est ei, quod Fundator noster Ignatius imaginatus sibi fuerat ac formauerat. Homines scandalizantur, murmurant, nosque insectantur non aliam ob causam (NB.) quam quod nos adeo singulares & INTERESSATOS, *seu propria vtilitati deditos* vident. Multi Ordines Religiosi post nostrum, aut paulo prius fundati fuerunt: nihilominus omnes simul non sustinent tantam persecutionem, quantam sola Societas sustinet. Domus professæ, quæ nullos reditus habere possunt, sunt nimis paucæ: idq; Societatis instituto manifeste aduersatur. *Societas nimirum est vna Religionum mendicantium, & quoniam à potiori fit denominatio, certe maiorem domiciliorum Societatis partem conueniebat paupertatem colere & mendicato victitare. At enim anno 1626. Societas habebat Collegia 444. domos vero professas tantum viginti sex. Sic nempe Paupertas eis cordi est.*

Cap.

Cap. 20. Iesuitæ sub pietatis specie multis implicantur negotiis valde alienis, magisque sæcularibus, quam spiritualibus. Conciliant matrimonia, condunt sæcularibus sua testamenta, patrocinantur litigantibus, aut gratiam aliquam apud magnates & iudices ambientibus suffragantur, prospiciunt eis delicias & domesticas necessitates, vt propediem videantur suscepturi etiam officium Maioris domus, vel Aulæ præfecti apud Principes, nisi tamen id iam susceperunt.

In Epilogo: Maior pars Iesuitarum, qui sunt quatuor votorum professi, non seruant votum paupertatis, cum viuant in Collegiis eorumq; reditus consumant. Multi multos annos manent proprietarij, multique sunt otiosi nullam ad rem vtiles. Nimios sumtus faciunt ac rem familiarem dilapidant, maleque perdunt. Faciunt itinera maiore pompa, quam Paupertatem professis conueniat. Omnes curru vehi volunt, nemo pedibus iter facere: Multa Romam ex Collegiis munera Patri Generali mittuntur ad conciliandam eius gratiam, ita vt periculum sit ne tandem officia Societatis pecunia emantur. NEMO quantumlibet cæcus sit negare potest, Societatem à recta ratione aberrare, ac propterea propediem funditus interituram, nisi Deus opem ferat, hoc est, mentem Iesuitis inspiret, vt recte monentibus parere, ipsique se REFORMARE velint.

Istæ igitur sunt ex multis paucæ Societatis Trabes, de quibus tanti nominis ac meriti Iesuita, & ex parte ipse Claudius Aquauiua ingenue confitentur. Si ergo Episcopi & Principes opera Societatis vti volunt, vt ex aliorum oculis Festucæ eijciantur, necessarium est, vt prius de Trabibus ex oculis Iesuitarum eijciendis laborent, aliter Societatem nulli vsui futuram, Christo ipsi debent credere: sed etiam breui interituram, Ignatio aliisque Iesuitis, maturum ei interitum ex conuulsa disciplina viuendique Formula pro certo augurantibus, merito assentiuntur. S. Ignatii verba sunt teste Maffeio in Vita eius lib. 2. ca. 18. *Quibus artibus, quoue spiritu excitata & conflata est Societas, eodem profecto alenda & conseruanda est.* In libro autem Romæ edito, cuius inscriptio est, *Instructio ad Prouinciales & superiores Societatis.* Instructione XIV. pag. 86. ita legimus. *Cautela est adhibenda, ne Principum ac Magnatum Aulæ nostris obsint. Itaq; præcidantur familiaritates istæ cum Principibus, quæ Societati nostræ, nisi fortiter obsistamus, grauiter minitantur.* Dillingensium denique Iesuitarum, velut Caiphæ fata canentis, oraculum est *Placidæ disceptationis* facie 41. *Ordines, qui in quibusdam non parui momenti rebus instituti sui rationem à Fundatoribus propositam & Ecclesia approbatam reliquerunt, non multo tempore à scandalis immunes fuerunt, & exiguo cum fructu in Ecclesia laborarunt. Quam diu Societas stabit in prima Regula Fundatoris Ignatij fructus optatos feret. Si inde dimoueri se patiatur, motu magno quatietur, nec Pontifex, nec Cæsar, nec amici, nec opus seruare eam poterunt, Deo non probante.*

Quæ cum ita sint, omnes Catholicos Principes per Dei gloriam, per Christi sanguinem, per tot milliones animarum, & salutem earum obsecratos

& obtestatos volo, vt rem hanc cordi habeant, & ad tanta molis Trabes ex Societatis oculis tollendos rebus relictis annitantur, qua in re non est, quod multum sibi laborem capiendum metuant, cum literis tantum nunciisq; Romam ad Pontificem & ad Congregationes Inquisitionis ac Fidei propagandæ mittendis rem ex sententia conficere queant. Nam Pontifex, vt dixi iam satis de re tota est edoctus: & fratris eius filius Franciscus Barberinus Cardinalis librum illum Marianæ Patri Generali cuiusdam Religiosi Ordinis legendum dedit & accurate commendauit, cum diceret, inde eum haurire posse rationes prouidendi, ne in ordinem ipsius irrepant corruptelæ illæ, à quibus iam Societati Iesu præsentissimum labis atque exitii discrimen impendeat.

Verum quidem est, Iesuitas mirifice satagere, vt Societatem nullius Reformationis indigere Pontifici persuadeant: eamque ad rem qui eorum voluntati obsequuntur, talia fere adducunt argumenta. Primum ignominiosum hoc Societati futurum, si reformetur, multosque à nomine ei dando iri absterritum, ac propterea Societatem posthac non ita vtilem Ecclesiæ operam nauaturam. Si ægro medicina propinetur, existimabitur ægrotare, cumque sanus fuerit factus non poterit posthac opus facere. S. Benedictus Ordinem condidit mille partibus præ Societate excellentiorem, quod nemo nisi insigniter impudens, aut omnis Ecclesiasticæ memoria pueriliter imperitus negare ausit. Et ille tamen omnibus fere sæculis à diuersis fuit instauratus atque ad primigeniam regulam reuocatus, non solum sine vlla sua ignominia, sed etiam cum maxima gloria, & publica Ecclesiæ vtilitate, ita vt Diuus ille à S. Iobo verba hæc mutari possit: *Gloria mea semper innouabitur, & arcus meus in manu mea instaurabitur.* Gloria enim iusti est resurgere, Iacere autem, nec erigi, est ignominia impij. Proverb. 24. *Septies cadet iustus & resurget: impij autem corruent in malum*, idque semel. Proverb. 28 *Qui peruersis graditur viis, concidet semel.* Psalm. 36. *Non veniat mihi pes superbiæ. Ibi* (nempe per pedem superbiæ) *ceciderunt, qui operantur iniquitatem: expulsi sunt, nec potuerunt resurgere.* Qui enim ibi cadit, is facit, quod Iob 24. scriptum est. *Dedit ei Deus locum pœnitentiæ, & ille abutitur eo in superbiam.* Non sic S. Benedicti Ordo; non sic; sed gaudet subinde resurgere & *renouari spiritu mentis suæ*, Ephes. 4. In Ordinem vero Societatis Iesu rectissime quis contulerit illud Eccles. 7. *Deus fecit illum rectum, & ipse infinitis se miscuit quæstionibus*, siue *Computationibus*, vt est in Hebræo & Chaldæo, quia scilicet manus dedit mammonæ, & *Vtile solicitus computat articulis*, & (vt Baruch 3. dicitur, de *filiis Agar, qui exquirunt prudentiam, quæ de terra est*) *dereliquit fontem sapientiæ, nec intrat in Thesauros eius*, sed alterius generis Thesaurum cæpit quærere. *Argentum thesaurizat & aurum, in quo confidunt homines, & non est finis acquisitionis eius* Hoc demum vere est, infinitis se miscere quæstionibus. Nam qui *habentes alimenta & quibus teguntur, his contenti non sunt, sed quærunt diuites fieri, incidunt in tentationem & laqueos Diaboli, & desideria multa inutilia*

inutilia & nociua, ait Paulus 1. Timoth. 6. An quisquam ergo postulare audet, vt credatur magis in rem & gloriam Societatis futurum, si iaceat, quam si erigatur: Si laqueis Diaboli teneatur quam si incisis illis vel abruptis libertatem recuperet?

Deinde metum facere conantur, si Societatis instituatur Reformatio, maximas turbas commotum iri, multosque perpetuum Vale Societati dicturos, eamque rem finem Societati & interitum allaturam. Sed satis iam à Mariana demonstratum est, omnium in Societate turbarum ac motuum intestinorum fontem & originem esse Monarchiam siue Pambasilian; & absolutum, nullisque legum vinculis adstrictum, & sicut ipse Pontifex hodiernus dicere solet, *Despoticum*, siue Herile Patris Generalis imperium, cuius quoniam non nisi Prouinciales & Rectores fiunt participes, paucissimos in Societate inueniri consentaneum est (quod ipsum quoque Mariana fert apertissime) qui æquis sint animis, ac non potius gemant, & sortis suæ iniquitatem lamententur, quod animi tranquillitatem, quam sperauerant, in Societate non inueniant, multi etiam, qui patrimonia sua in Societatem intulerant, si iam spe sua frustrati inde exire velint, eorum iacturam sibi faciendam fore intelligant. Vident soles illos adspectari, clarosque incedere honore, omniaque ex libidine agitare, qui assentando, aut deferendis Sociorum nominibus in eorum qui præsunt, gratiam irrepunt: cæteros omnes iacere nulloque esse numero. *Filij Sion inclyti & amicti auro primo quomodo reput iti sunt in vasa testea, & opus manuum figuli?* Thren. 4. Cum autem Patris sui Ignatij Nomothesian & Societatis mores, qui ante Aquauiuæ dominatum ex eoque natam corruptelam vigebant, legendo cognoscunt, quomodo rerum in melius mutationem non suspirent, & cum propheta exclament? *Conuerte nos Domine ad te, & conuertemur: innoua dies nostros sicut à principio*, Thren. 5.

Tandem periculosæ plenum opus aleæ videri volunt, si Societatem Pontifex reformare conetur, cum metus sit, ne se Principes à Iesuitis toti pendentes obiiciant, & auctoritatem Pontificis minuant, ac sedis Apostolicæ ius circumscribant Verum istos longissime fugit ratio, cum tam spectata sit omnium illorum Principum erga sedem Apostolicam reverentia ac pietas, vt nihil magis Pontifici optandum videatur, quam vt ipsi Iesuitæ officij erga sedem Apostolicam exemplum à Principibus expetant, aut certe suo siue exemplo, siue magisterio deteriores, minusque obsequentes reddere eos caueant, quod non vereor, ne non facillime iis persuadeam, qui meminerint, quid nouo virginum *Iesuitissarum* Ordini nuper admodum vsu venerit. Iesuitæ pro raro, vel potius inusitato suo gloriæ diuinæ & animarum salutis Zelo supplere cupientes prudentiam, quam Christo defuisse censent, ad prouidendum omnia ædificandæ Ecclesiæ necessaria, non pauca excogitarunt.

tarunt numquam prius visa, nec audita, ad maiorem Dei gloriam & salutem animarum minore negotio procurandam idonea. Eius generis sunt *Mimi* seu *Ludi scenici*, quos anniuersarios eosdemque magnificentissimos & sumtuosissimos passim facere solent, de quo gloriæ diuinæ illustrandæ & animabus consulendi modo Apostolis & Apostolicis viris, qui per tot sæcula tanto cum fructu in ea prouincia versati fuere, nihil vmquam in mentem venit. Erant quippe agrammati & Idiotæ, & animas, quam pecunias piscari doctiores. At istos noui generis Piscatores quantum edendis id genus ludis faciant operæ pretium nequaquam pœnitet. Vt enim mittam, quod eorum discipulis plus otij, vacuique temporis & laxamenti ea occasione conceditur, ipsique eo nomine Magistros plus diligunt, maximus etiam ad spectacula illa puerorum & fæminarum, tum virorum non multo vtrisque sapientiorum concursus fieri solet, quorum oculos & aures pegmata, automata, acroamata, histricus puerorum forma vestituque visendorum grex, Mimi aut fabulæ argumentum, actionis concinnitas, magnificus scenæ totius apparatus & cuiusquemodi præstigiæ episodiorum loco interiici solitæ oblectant, & Iesuitas tantæ voluptatis artifices & architectos eis conciliant carosque reddunt. Accedit quod sic occasio eis nascitur Principes ac Magnates sine vllo pudoris impendio & sine Adulationis nota coram in os laudandi, & virtutes eorum, quas siue habent, siue habere debent, magnifice per os puerorum, quibus agendi partes dant, prædicandi. Hinc fieri non potest, quin illi, qui in tanta hominum frequentia tantis se laudibus affectos vident, bene erga Iesuitas animis afficiantur, operamque sibi dandam parent, ne illi tot verba se perdidisse doleant. Et tamen absunt illi ab Adulationis reprehensione, cum quis Poeta fabulam tam palpatricem Actores docuerit, vulgo non constet, neque is aut se auctorem ferat, aut vera esse, quæ scripsit, præstare velit, aut etiam poëtæ, si quid cum mendacio in cuiusquam laudem dixerit, vitio dandum putet. Ita fit, vt neminem quantumuis fœdæ & effrontis Adulationis pudor oneret. Pueri enim aliena verba, quæ iussi sunt in scena recitant, nec quam vera illa sint intelligunt aut quicquam pensi habent. Iesuitæ nihilominus eorum opera, quod volunt, assequuntur, fortunas suas isto Adulationum adiumento fundant ac stabiliunt, vt scilicet in eo Deum imitari videantur, ad quem Dauidis verbum est, *Ex ore infantium & lactentium fundasti robur.* Psal 8. Eandem in Collegiorum suorum parietibus, peristyliis & columnis rationem obseruare solent, vt nimirum laudes magnatum versibus pictisq; tabulis exhibeant. Charta enim, ligna & lapides ibi loquuntur, nec erubescunt. Quod artificium haud scio an post natos homines ante Iesuitarum exortum cuiquam fuerit æquè cognitum. Ipsis ergo solis contingit, vt turpissimi & grauissimi criminis fructum & vtilitatem summam capiant sine vlla sua inuidia, possuntq; adhuc (audent quidem certè) illis Apostoli verbis de se gloriari: *Non fuimus aliquando in sermone adulationis, sicut scitis, neq; in occasione auaritiæ, Deus testis est: nec quærentes ab hominibus gloriam, nec quasi hominibus placentes, sed Deo, qui probat corda*

bet corda nostra, 1. Thes. 2. Non est quidem paulum modo intelligentioribus obscurum, lucri occasionem ne in isto quidem scænico negotio eis deesse, eosque multo amplius, quam quantas ludorum eiusmodi apparatus impensas postulet, à diuitibus corrogare posse. Si enim omnis impensa non sit plus quingentis aureis, illi à diuersis, quorum nemo cæteris est conscius, quantumque singuli contulerint ignorat, facile mille nos conficiunt, eoque pacto quingentos ad quæstum prædamque revocant. Verum quoniam *si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit*: alij quidem eadem facientes, sed non eodem fine aut consilio. Adulatores & Auari merito perhiberentur, quoniam nequam & tenebrosus est eorum oculus, sed Iesuitæ *ad maiorem* scilicet *Dei gloriam* omnia referentes, vtriusque vitij impunitatem sibi deberi persuasum habent, in eoq; Principes & divites, eorum præsertim laudationibus deliniti, eis non ægre assentiuntur. Huic geminum germanum artificium fuit *Iesuitissarum* sectæ ad operam in promouenda animarum salute navandam institutio, quam maximis Principibus ac fœminis præpotentibus Iesuitæ tantopere commendarant, vt minime dubium eis esset, quin puellæ linguam latinam, Rhetoricam, Dialecticam & Religionis controuersias Virginum Iesuiticarum magisterio edoctæ, ingens in Hæreticis subigendis, & ad Ecclesiæ complexum reducendis momentum facturæ forent. Quis enim temere vsque eo barbarus inueniretur, qui virgini, quæ Latine loquatur, *& curtum sermone rotato Torqueat enthymema*, tum velut è pharetra depromptas propheticas & apostolicas sententias loquatur, contentiosius repugnare nec manus dare velit? cum scriptum sit de Fæminei sexus πειθανάγκῃ summaque persuadendi facultate: *Irretiuit eum multis sermonibus, & blanditiis labiorum protraxit illum. Statim eum sequitur quasi bos ductus ad victimam. Multos vulneratos deiecit, & fortissimi quiq; interfecti sunt ab ea.* Iste tamen noui generis Apostolatus Summo Pontifici numquam se probare potuit, quoniam ab Apostolo scriptum meminerat 1. Cor. 14. *Non permittitur mulieribus loqui in publico, sed subditas esse, si quid volunt discere, domi viros suos interrogent.* Et Eccli. 42. *A muliere procedit iniquitas viri. Melior est iniquitas viri, quam mulier benefaciens.* id est, multo minoris periculi est versari cum viro iniquo & aspero, quam cum fœmina blandiente. Et Isai. 27. *Mulieres venientes & docentes eos, non est enim populus sapiens* Itaque Pontifex Viragines istas ad docendum publice sic prurientes, deque contraversis Fidei capitibus disputare & munere magistrorum Iesuitarum, ad quorum similitudinem sibi creatæ videbantur, fungi gestientes, nihil nisi Vepres ac Sentes esse censuit: quæ quod tetigere, illico rapiunt: si eas ereptum, illico scindunt. Earum proinde senticeta siue Collegia, non aliter quam *Vepres in agro Ecclesiæ excrescentes* (sic ipse in Bulla sua Romæ ac Viennæ typis descripta loquitur) *mature evellere satagẽs Episcopis ac Nunciis diuersis mandauit, vt Iesuitissas serio monitas à temerario incepto ad saniora consilia revocarent*: *ille tamen* (re scilicet cum Magistris & conscientiarum moderatoribus Iesuitis communicata, ac fretæ Principum & Heroinarum Iesuitis addictarum fauoribus) *post*

habito Dei timore & sedis Apostolicæ respectu in graue animarum suarum praiudicium & bonorum omnium offensionem arroganti contumacia non modo Pontificiis monitis non paruerunt, sed etiam similia in dies attentare, ac multa sane doctrinæ aduersantia proferre non erubuerunt, quoniam Magistrorum & Confessariorum auctoritas frontem earum virginalem commasculauerat facileque persuaserat, cum Pontifex velut Iurisconsultus à Theologicis semper fuerit remotior, nequaquam eum postulaturum, vt de rebus ad Religionis incolumitatem & incrementum pertinentibus plus Iesuitis sapere existimetur, neque etiam, vt eorum voluntati tantorumque Principum suffragationi aduersetur, animum temere inductum. Quod autem pro explorato id Iesuitæ habuerint, & Pontificem suis ingratiis vellet, nollet, Iesuitissarum sectam toleraturum statuerint, illustre Dillingenses Iesuitæ dederunt documentum. Cum enim scirent ex compluribus Pontificis literis ad Nunciam Apostolicum & nonnullos locorum Ordinarios siue Episcopis missis, *grauem hoc animi molestiam ei attulisse*, quod Iesuitissæ *citra vllam sedis Apostolicæ approbationem aduersis Conciliorum Sanctionibus & Pontificum decretis nouam Religionem instituissent, seque hoc temerarium earum inceptum nequaquam tolerare posse, sed Vepres istas agro Dei matura velle euellere*: hanc, inquam, illi Pontificis voluntatem scientes, vt eam ludibrio se habere, ac sine effectu & irritam futuram sibi videri, in totius orbis conspectu testatum facerent, eique velut reluctanti & ad voluntatem ipsorum adacto ac victo insultarent, in *Placida* quidem *Disceptatione* facie 46. in *Iusta* vero *Defensione* pag. 61. & 73. hæc verba recitant velut Romæ Pontifice annuente scripta.

Intentio Pontificis & Cardinalium, Prætendit Sanctissimus Dominus Noster, vt Monasteriorum quorundam bona per suam Sanctitatem applicentur communibus vtriusq; sexus puerorum scholis, cum Catholicis ac piis ludimagistris, qui pueros doceant, ac in Catholica fide & bonis moribus educent.

Quis non videat, eos Pontificem palam habere ludibrio, cuius *intentionem & pretensionem* (siue voluntatem ac postulationem) esse volunt vt ex Monasteriis fiant Scholæ puerorum qui sint vtriusque sexus: quasi vero Pontifex tam sit rerum imperitus, vt in Germania Androgynos vel Hermaphroditos vulgo nasci putet, quibus integræ Scholæ expleri queant. Sin postulare credatur, vt pro vtroque sexu Scholæ condantur, adhuc tamen ad irrisum eius pertinet, quod fingitur velle, vt *puerorum & puellarum Scholæ sint communes*, cum talia communia gymnasia sint *seminaria fœcundissima*, quasi gymnicorum ludorum inter nudos commissiones ibi fieri velit. Tandem ne illud quidem non perridiculum est, quod Pontificem velle fingunt, vt in Scholis illis, quas puellæ & pueri communes habent, Catholici & pij Ludimagistri doceant: vt propemodum Iesuitæ videantur referre velle vetus exemplum Barbosi illius, de quo apud Marianum Scotum in Chronologia anno 1053. legimus. *Ardericus Barbosus in Hibernia, vir valde famosus & miræ Religionis. Ipse enim*

Ipse enim fœminas & puerulos more Clericorum coronando tendebat, & fœminas conversas prædicabat debere Coronas habere, non velata capita: earumque (conversarum seu Religiosarum) *Scholam & puellarum, & puerorum, & laicorum multam habebat. Ob id ex Hibernia proiectus est.* Sed ita nempe res est. Iesuitæ isti Latini non nimis docti significare voluerunt, velle Pontificem, vt Monasteriorum quorumdam vectigalia ad publicas, non communes, partim puerorum sub Iesuitis, partim puellarum sub Iesuitissis Scholas conferantur. Quæ quidem res si quemadmodum vel invito Pontifice futurum Iesuitæ persuasissimum habebant, ex sententia eis successisset, merito illi polliceri sibi poterant, se quicquid ipsi per se minus possent, per suas illas Hypodidascalas earumque discipulas, amicas & patronas, Principum, magnatum, ministrorum Regiorum & aliorum non æque fortasse Iesuitis propitiorum vxores aut filias perfacile impetratum daturos, nec multo tempore totius prope Christiani orbis imperium Patriarchæ suo confecturos esse. Sed Pontifex siue hoc eos moliri suspicatus, siue vltra ferendam non ratus tantum fœminarum ac puellarum impotentiam, impudentiam & contumaciam, Bullam illam anno superiore promulgauit, quæ *prætensa Congregationis Iesuitissarum suppressio* inscribitur, & istam coniuratam mulierum cohortem non aliter, quam petræ iactus quantumvis magnum auicularum globum disiecit ac dissipauit. *Habita*, inquit, *cum Cardinalibus Inquisitoribus matura consultatione de illorum vnanimi consilio & consensu prætensam Congregationem mulierum seu Virginum Iesuitissarum nuncupatarum illarumque sectam & statum ab ortus sui primordio nullos & inualidos, nulliusque roboris vel momenti fuisse & esse, Apostolica auctoritate decernimus & declaramus: & quia de facto processerunt, eadem auctoritate penitus supprimimus & omnino extinguimus, perpetuaque abolitioni subijcimus & ab Ecclesia Dei funditus tollimus, delemus & abrogamus, ac pro suppressis, exstinctis, evulsis, deletis & abolitis ab OMNIBVS Christi fidelibus haberi & reputari volumus & mandamus, in virtute Sanctæ Obedientiæ & sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda &c.* Hæc Bulla sic publicata repræsentauit nobis illud Psalmi: *Fulgura coruscationem, & dissipabis eos*, & Eccli. *Mittens lapidem in volatilia, disiecit illa.* Nec enim quisquam Principum tanta est perversitate, vt cum propter sedem Apostolicam Iesuitas amet, nunc propter illos sui factos dissimiles sedem Apostolicam contemnere velit aut offendere. Non igitur vlla est dubitandi ratio, si Principes Pontificem & Cardinales per literas rogare velint, vt Societati tam bene de Ecclesia ac Fide Catholica meritę, nec minus postmodum merituræ suppetias ferant, & imminēti eius exitio anteuertāt, quin maxime impetrabilis oratores sint futuri: cum præsertim tantæ facilitatis sit, auctoritate Pontificia omnibus Societatis morbis salutarem fieri medicinam, tollenda scilicet omnium eius malorū causa, fonte & origine, quā Mariana describit, Monarchia scilicet & absoluta illa Patris Generalis dominatione,

quam præter Prouinciales & Rectores, quique eis ſuppalpantur & ipſi quoque ad officia adſpirant (qui fortaſſe vix quingenti in tota Societate numerantur) reliquis omnibus inviſam eſſe, ac propterea ab illis mutationem imperij votis omnibus expeti rationi eſt conſentaneum. Sanandæ ergo Societatis & in Statum cum glorioſum, tum amabilem, tum denique Eccleſiæ ac Reipub. Chriſtianæ multis modis conducibilem reducendæ facillima erit ratio ex eiuſdem ſapientiſſimi hominis Marianæ ſententia, ſi Monarchia illa Ariſtocratici imperij mixtione temperetur, quod quidem futurum ille iudicat, ſi quatuor leges in perpetuum duraturæ in Societate figantur. Tamquam:

1. *Generalis Societatis Præpoſitus legibus ſit devinctus, vt & ipſe iis ſe teneat, nec quemquam ſine Prouincialium conuentuum ſeu Congregationum conſilio iis ſoluere, ſeu cum quoquam diſpenſare poſſit.*
2. *Conuentus Generales ſtatis temporibus habeantur, & loco omnibus nationibus commodiore.*
3. *In Conuentibus Generalibus adminiſtrationis ſuæ rationes Præpoſitus Generalis reddere, eorumque decretis parere neceſſe habeat.*
4. *Conuentus Prouinciales, vel certe Præpoſiti prouinciales vna cum optionibus ſiue Aſſiſtentibus (quos prouinciarum ſingularum cætus ſuis ſuffragiis elegerint, & Pater Generalis confirmauerit) ius habeant Rectores, Procuratores, Miniſtros, alioſque officiales conſtituendi & abigendi, Sociorum quos velint ad profeſſionem admittendi, peccantes puniendi, Doctoris in Eccleſiis ac Scholis manus dandi, & adimendi, quos & quo velint ablegandi omnia denique illa faciendi, quæ certam & diſtinctam rerum ſingularium & perſonarum notitiam requirunt, neque tantum moræ ferunt, vt de iis Romam referatur, indeque reſponſum exſpectetur.*

In iſtis legibus nihil prorſus nec iuſto vel æquo contrarium, nec Societati diſconducibile, aut vtilitatibus eius alienum eſſe, cum diſtincte ac ſigillatim Mariana demonſtrat; tum omnes prudentes exiſtimatores ſponte ſua intelligunt. Quam multiplex porro ex iſta nomothesia exſpectanda ſit vtilitas, in viri cuiuſdam docti ſcripta conſultatione accurate demonſtratum vidi, quam quoniam propediem exituram exiſtimo, me hic longiorem eſſe nihil attinet.

Vt autem Principes Societatis reformandæ neceſſitatem tanto plus intelligant, & ad eam conſeruandam tanto promptioribus animis concurrant, minime præter rem facturus mihi viſus ſum, ſi *Relationem de rebus Iaponicis* ab Illuſtriſſimo Regis Oxenſis ad Sedem Apoſtolicam Exlegato, & Religioſiſſimo Chriſti apud Iapones Apoſtolo ac deſignato Martyre, ſeu Martyrii candidato, Pontifici miſſam, ante meum ex Germania diſceſſum publici iuris facerem. Nam præter alia, quæ cognita eis minime ingrata fore ſpero, hoc etiam liquidò in ea Relatione perſpicient, niſi Societas reformetur, & ad dies adoleſcentiæ ſuæ reuertatur, eius homines non modò momenti haud multum facturos ad Euangelium inter infideles promulgandum ac propagandum, ſed etiam remoram

moram

moram aliis & impedimentum obiecturos, quibus se pressuram suscitare existimabunt: quod quidem non ab alia causa faciunt, nisi quia *in astutia & carnali sapientia ambulant, quærentes quod ipsis vtile est non quod multis, vt salui fiant* (1. Cor. 2. & 4. & 1 Corint. 9.) qua de re audire est operæ pretium, quid cantet liber, qui *Gloriosus Franciscus redivivus* inscribitur Ingolstadij anno 1625. editus pag 465. *Iesuitæ à Gregorio XIII. literas impetrarant, quibus vetaretur, ne aliqua alia Religio præter Societatem Iesu in Iaponem ad prædicandum Evangelium proficisceretur. Vsi fuerant hoc prætextu, euitandas confusiones & pericula in Evangelij disseminatione, ac diuersitate prædicationem insurgentia. Et P. Xauerium hanc nouam Vineam prolixis durisq; laboribus fructu cumulatissimo sequente plantare cœpisse. Cum anno 1592. Gubernator Manilæ in Insulis Philippinis Franciscanos in Iaponem mittere decreuisset Iesuitæ ad valuas Manilæ Pontificum Diploma affixerunt. Sed variarum familiarum Religiosi decreuerunt, missionem illam nequaquam Pontificiæ voluntati obsistere, siquidem earum insularum bonum vniuersale ageretur, quod per Positiuam legem (quæ tali casu vim obligandi amitteret) haudquaquam præiudicium sustinere deberet; maxime diuina & naturali lege superueniente, præsertim cum Patres S. Francisci iam olim ex Breui Sixti V. facultatem prædicandi Evangelij in Indiis occidentalibus, inter quas etiam insula Iapona continentur, acceperint.* Hinc porro omnes vident, quã nihil pensi Iesuitæ habuerint tot millena animarũ millia in paganismo potius interire, nec ad Christi cognitionẽ adduci, quã aliorũ Christianos fieri. Quis ergo credat qui ex illis sic animo affecti sunt, quod aliis vtile est quærere? An propterea innumerabiles Evangelii luce carere debẽt, donec Xauerius, aut eius habitum indutus adueniat? Nonne S. Petrus Romæ nouam Vineam plantare cœpit? nec tamen S. Paulus propterea nefas se facere censuit, si & ipse ad eius Vineæ culturam accederet, qua de re ipse sic scribit Rom. 1. *Desidero videre vos, vt aliquid impertiar vobis gratiæ spiritualis ad confirmandos vos. Sapientibus & insipientibus debitor sum. Itaque quod in me, promtum est & vobis qui Romæ estis, Evangelizare.* Si S. Petrus eodem, quo isti Iesuitæ, spiritu agitatus fuisset, Paulum facessere procul iussisset. Sibi enim à Christo dictum, *Pasce oues meas, & Deum elegisse per os eius audire gentes verba Evangelij & credere*, Ioh. 21. & Act. 15. Excommunicasset ergo Paulum, & Martyris postea affectum, successor Petri contenderet mortuum in excommunicatione & sine caritate, adeoque Diaboli, non Christi martyrem censendum. Ita certe Iesuitæ annis abhinc quasi triginta Romæ fecerunt, nam litem cum ordine meo in Rotæ duodecemvirali iudicio sunt contestati de Martyrio nostrorum propter Evangelij prædicationem crudelissime interfectorum. Hos Iesuitæ postulabant declarari incurrisse in Excommunicationis sententiam à Pontifice latam, adeoq; velut contumaces & Caritate, quæ non inflatur, prorsus vacuos ac maledictos discessisse in ignem æternum, qui paratus est Diabolo & Angelis eius. Sed quoniam satis constabat, messem in Iaponia tam esse copiosam, vt optandum esset, omnes ad vnum Iesuitas eò mitti, satis ibi operis inuenturos, quoniamq;

dubium erat, Iapaniam in Oceano Pacifico sitam extremæ Indiarum Occidentalium partis accessionem censeri, nobisque ad eam per Sixti V. Bullam adeundi ius & commeatum esse, causa Iesuitæ ceciderunt, nec aliorum irrisu, nonnullorum quoque stomacho invidia earum caruit, Apostolicam illam sententiam in eos intorquentium: *Si zelum amarum habetis & contentiones in cordibus vestris, non est vestra Sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, Diabolica.* Quod si quis curiosior scire expetat, quænam vera fuerit causa, cur Iesuitæ à Gregorio XIII. contenderint, vt ipsi soli ad Iapaniam accedendi Ius haberent, & cæteri Religiosi eius aditu arcerentur, ei non vereor, ne tres, quas afferam causas, non sim facillime probaturus. Prima est, quoniam non iniuria metuunt, ne ipsi iaceant, præque aliorum Ordinum Religiosis contemnantur, qui ex Voto paupertatem non modo priuatim pro se quisque sed etiam communiter colunt, & medicando victum quæritant, ita vt neque suo proprio, neque communi Monasterii nomine opes possidere possint, tum etiam Apostolicam vitæ asperitatem ac duritiem, omnemque ieiuniorum, famis, sitis, frigoris, nuditatis, vigiliarum, aliarumque rerum carni molestarum patientiam oculis exhibent, noctu denique ad laudes Deo canendas exsurgunt. Ista magnam aliis religiosis auctoritatem conciliant, quorum nihil in Iesuitis videntes Ethnici, facilius animum inducunt, vt Monachos fidei ac morum magistros habere velint. Hinc primæ Iesuitis lacrimæ. Altera causa est, quoniam arbitros & conscios reformidant, per quos sibi minus licere intelligunt de suorum rebus præclare gestis quantas velint Iliadas condere, & in Europam quotannis mittere. Si nulli in Iapania essent Monachi, tum ipsis liberum foret de ingentibus miraculis à se patratis, deque multis animarum millionibus ad fidem conuersis per epistolas & libros editos magnificè gloriari. Nec enim difficile eis foret homines inuenire, qui se Iaponiæ Imperatoris, aut Regum aliorum ad Pontificem & Christianos Europæ Reges & Principes legatos ferrent, eisque fucum facerent, ac multis eorum donis & muneribus onusti domum reuerterentur. Quod si autem aliquo postea casu Christianæ religionis statum in Iapania afflictum esse, & Legatorum eiusmodi relationes fraudulentas fuisse suboleret, tum in promtu eis esset vt dicerent, Imperatorem illum rebus humanis excessisse, eique successisse hominem Religioni Christianæ infestum, eaque causa bellum coortum: ex illo omnia contigisse, *in peius ruere & retro sublapsa referri.* Hoc nempe credere eis necesse haberet, qui non ipse naue consensa in Iapaniam proficisci, & oculorum experimentum capere vellet. Tertia causa est, quoniam si desint in Iapania aliorum Ordinum Religiosi, à quibus obseruentur, mercibus alibi permutandis, alibi pretio parandis, alibi vendendis quæstum facere, & tamquam Clerici sine vlla suspicione, aut vectigalis vel portorij soluendi necessitate gemmas & margaritas in Europam transportare possunt, quemadmodum eos Theriacæ mercaturam Romæ facere videmus. Sæpe etiam rapacissimo hominum, vel potius Harpyarum generi, Proregibus & Guberna-

bernatoribus Hispanicis Munera mittere queunt, vt ijs vtantur beneuolis, & ad alios præcipue Religiosos, ne ad Iapaniam accedant impediendos ac Vinclis & carcere frenandos, vel saltem nauigiorum copia priuandos, eorum gratia, auctoritate & imperio adiuuentur, eaque omnia *ad maiorem Dei gloriam.*

Neque tamen hoc postulo, vt eo omnes ingenio esse existimentur. Fatendum enim est, plerosque non per istiusmodi lucri & auaritiæ occasiones, neque per contentionem aut inuidiam, vtque pressuram Monachis suscitent, Evangelium annunciare, sed sincere, ex caritate & bona voluntate: etsi eorum superiores ex Hæresi Vitelliana, quibus præcipue Patris sui Generalis amplum imperium & Monarchia, tum suum quod inde capiunt aut captant compendium cordi est, ipsorum virtute ac pietate ad suos fines abutuntur, quę causa est, cur nos aliorum Ordinum Religiosi eos non modo à Vinea Dei colenda exclusos & Martyrii nomine fraudatos nolimus, vt contra gaudeamus, plures eorum strenuos se Dei operarios præbere, quomodo & Paulus satius esse censebat *Evangelium à canibus, malis operariis, auaris, invidis, contentiosis, inimicis crucis Christi & terrena sapientibus prædicari*, quam Gentiles à nemine id audire, Philip. 1. *Quid enim*, inquit, *dum omnimodo siue per occasionem, siue per veritatem Christus annuncietur, & in hoc gaudebo.* Veruntamen quamuis nos similiter ex huiusmodi operariorum Societate gaudeamus, facile tamen intelligimus, eos quamdiu Zelo & contentione atque inuidia animum occupatum habent, nec ipsos magnum facturos operæ pretium, & nobis, ne pro laborum impensa fructus redeat, vehementer obstituros. Vt enim de legibus ait Plato: *Certamen est de virtute absq; invidia, nam Inuidus dum cæteris derogando præstare se putat, cum ipse minus recte ad veram tendit virtutem, tum concertatores obtrectatione tardiores efficit.* Accedit, quod minime nos præterit, quo longius Societatis reformatio prorogatur & extollitur, tanto difficiliorem denique curationem eius futuram, vt ipsa in se experiatur, quod Ægyptus audit Ierem. 46. *Aufer resinam, virgo filia Ægypti: frustra multiplicas medicamina, sanitas non erit tibi.* Itaque votorum nostrorum summa est, vt Principes eius persanandæ curam corde capessere velint. Ita sancta & caritate plena Societati cum maioribus suis sororibus, antiquis dico Religiosorum familiis, erit æmulatio, nec minus Iesuitæ, nostris, quam nos Monachi illorum conatibus fauebimus, & bene precabimur, atq; incrementum rigantibus ac plantantibus contingere gratulabimur.

Cæterum quoniam experiundo didici, non paucos Magnatum blanditiis Iesuitarum ita captos & irretitos teneri, vt quamuis Marianæ & Aquauiuæ de grauissimis Societatis morbis confessionem, querelam, malumque maturi exitij omen & augurium audiant, nondum tamen persuadere sibi possint, quicquam apud Iesuitas secus se habere aut reformationis indigere: propterea libet quasi rediuiuum Germanis excitare *Petrum Canisium*, testatissi-

dubium erat, Iapaniam in Oceano Pacifico sitam extremæ Indiarum Occidentalium partis accessionem censeri, nobisque ad eam per Sixti V. Bullam adeundi ius & commeatum esse, causa Iesuitæ ceciderunt, nec aliorum irrisu, nonnullorum quoque stomacho invidia earum caruit, Apostolicam illam sententiam in eos intorquentium: *Si zelum amarum habetis & contentiones in cordibus vestris, non est vestra Sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, Diabolica.* Quod si quis curiosior scire expetat, quænam vera fuerit causa, cur Iesuitæ à Gregorio XIII. contenderint, vt ipsi soli ad Iapaniam accedendi Ius haberent, & cæteri Religiosi eius aditu arcerentur, ei non vereor, ne tres, quas afferam causas, non sim facillime probaturus. Prima est, quoniam non iniuria metuunt, ne ipsi iaceant, præque aliorum Ordinum Religiosis contemnantur, qui ex Voto paupertatem non modo priuatim pro se quisque sed etiam communiter colunt, & medicando victum quæritant, ita vt neque suo proprio, neque communi Monasterii nomine opes possidere possint, tum etiam Apostolicam vitæ asperitatem ac duritiem, omnemque ieiuniorum, famis, sitis, frigoris, nuditatis, vigiliarum, aliarumque rerum carni molestarum patientiam oculis exhibent, noctu denique ad laudes Deo canendas exsurgunt. Ista magnam aliis religiosis auctoritatem conciliant, quorum nihil in Iesuitis videntes Ethnici, facilius animum inducunt, vt Monachos fidei ac morum magistros habere velint. Hinc primæ Iesuitis lacrimæ. Altera causa est, quoniam arbitros & conscios reformidant, per quos sibi minus licere intelligunt de suorum rebus præclare gestis quantas velint Iliadas condere, & in Europam quotannis mittere. Si nulli in Iapania essent Monachi, tum ipsis liberum foret de ingentibus miraculis à se patratis, deque multis animarum millionibus ad fidem conuersis per epistolas & libros editos magnificè gloriari. Nec enim difficile eis foret homines inuenire, qui se Iaponiæ Imperatoris, aut Regum aliorum ad Pontificem & Christianos Europæ Reges & Principes legatos ferrent, eisque fucum facerent, ac multis eorum donis & muneribus onusti domum reuerterentur. Quod si autem aliquo postea casu Christianæ religionis statum in Iapania afflictum esse, & Legatorum eiusmodi relationes fraudulentas fuisse suboleret, tum in promtu eis esset vt dicerent, Imperatorem illum rebus humanis excessisse, eique successisse hominem Religioni Christianæ infestum, eaque causa bellum coortum: ex illo omnia contigisse, *in peius ruere & retro sublapsa referri.* Hoc nempe credere eis necesse haberet, qui non ipse naue conscensa in Iapaniam proficisci, & oculorum experimentum capere vellet. Tertia causa est, quoniam si desint in Iapania aliorum Ordinum Religiosi, à quibus obseruentur, mercibus alibi permutandis, alibi pretio parandis, alibi vendendis quæstum facere, & tamquam Clerici sine vlla suspicione, aut vectigalis vel portorij soluendi necessitate gemmas & margaritas in Europam transportare possunt, quemadmodum eos Theriacæ mercaturam Romæ facere videmus. Sæpe etiam rapacissimo hominum, vel potius Harpyarum generi, Proregibus & Guberna-

bernatoribus Hispanicis Munera mittere queunt, vt ijs vtantur beneuolis, & ad alios præcipue Religiosos, ne ad Iapaniam accedant impediendos ac Vinclis & carcere frenandos, vel saltem nauigiorum copia priuandos, eorum gratia, auctoritate & imperio adiuuentur, eaque omnia *ad maiorem Dei gloriam.*

Neque tamen hoc postulo, vt eo omnes ingenio esse existimentur. Fatendum enim est, plerosque non per istiusmodi lucri & auaritiæ occasiones, neque per contentionem aut inuidiam, vtque pressuram Monachis suscitent, Evangelium annunciare, sed sincere, ex caritate & bona voluntate: etsi eorum superiores ex Hæresi Vitelliana, quibus præcipue Patris sui Generalis amplum imperium & Monarchia, tum suum quod inde capiunt aut captant compendium cordi est, ipsorum virtute ac pietate ad suos fines abutuntur, quę causa est, cur nos aliorum Ordinum Religiosi eos non modo à Vinea Dei colenda exclusos & Martyrii nomine fraudatos nolimus, vt contra gaudeamus, plures eorum strenuos se Dei operarios præbere, quomodo & Paulus satius esse censebat *Evangelium à canibus, malis operariis, auaris, inuidis, contentiosis, inimicis crucis Christi & terrena sapientibus prædicari,* quam Gentiles à nemine id audire, Philip. 1. *Quid enim,* inquit, *dum omnimodo siue per occasionem, siue per veritatem Christus annuncietur, & in hoc gaudebo.* Veruntamen quamuis nos similiter ex huiusmodi operariorum Societate gaudeamus, facile tamen intelligimus, eos quamdiu Zelo & contentione atque inuidia animum occupatum habent, nec ipsos magnum facturos operæ pretium, & nobis, ne pro laborum impensa fructus redeat, vehementer obstituros. Vt enim de legibus ait Plato: *Certa dum est de virtute absq; invidia, nam Inuidus dum cæteris derogando præstare se putat, cum ipse minus recte ad veram tendit virtutem, tum concertatores obtrectatione tardiores efficit.* Accedit, quod minime nos præterit, quo longius Societatis reformatio prorogatur & extollitur, tanto difficiliorem denique curationem eius futuram, vt ipsa in se experiatur, quod Ægyptus audit Ierem. 46. *Aufer resinam, virgo filia Ægypti: frustra multiplicas medicamina, sanitas non erit tibi.* Itaque votorum nostrorum summa est, vt Principes eius persanandæ curam corde capessere velint. Ita sancta & caritate plena Societati cum maioribus suis sororibus, antiquis dico Religiosorum familiis, erit æmulatio, nec minus Iesuitæ, nostris, quam nos Monachi illorum conatibus fauebimus, & bene precabimur, atq; incrementum rigantibus ac plantantibus contingere gratulabimur.

Cæterum quoniam experiundo didici, non paucos Magnatum blanditiis Iesuitarum ita captos & irretitos teneri, vt quamuis Marianæ & Aquauiuæ de grauissimis Societatis morbis confessionem, querelam, malumque maturi exitij omen & augurium audiant, nondum tamen persuadere sibi possint, quicquam apud Iesuitas secus se habere aut reformationis indigere: propterea libet quasi rediuiuum Germanis excitare *Petrum Canisium,*

testatissi-

dubium erat, Iapaniam in Oceano Pacifico sitam extremæ Indiarum Occidentalium partis accessionem censeri, nobisque ad eam per Sixti V. Bullam adeundi ius & commeatum esse, causa Iesuitæ ceciderunt, nec aliorum irrisu, nonnullorum quoque stomacho invidia earum caruit, Apostolicam illam sententiam in eos intorquentium: *Si zelum amarum habetis & contentiones in cordibus vestris, non est vestra Sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, Diabolica.* Quod si quis curiosior scire expetat, quænam vera fuerit causa, cur Iesuitæ à Gregorio XIII. contenderint, vt ipsi soli ad Iapaniam accedendi Ius haberent, & cæteri Religiosi eius aditu arcerentur, ei non vereor, ne tres, quas afferam causas, non sim facillime probaturus. Prima est, quoniam non iniuria metuunt, ne ipsi iaceant, præque aliorum Ordinum Religiosis contemnantur, qui ex Voto paupertatem non modo priuatim pro se quisque sed etiam communiter colunt, & medicando victum quæritant, ita vt neque suo proprio, neque communi Monasterii nomine opes possidere possint, tum etiam Apostolicam vitæ asperitatem ac duritiem, omnemque ieiuniorum, famis, sitis, frigoris, nuditatis, vigiliarum, aliarumque rerum carni molestarum patientiam oculis exhibent, noctu denique ad laudes Deo canendas exsurgunt. Ista magnam aliis religiosis auctoritatem conciliant, quorum nihil in Iesuitis videntes Ethnici, facilius animum inducunt, vt Monachos fidei ac morum magistros habere velint. Hinc primæ Iesuitis lacrimæ. Altera causa est, quoniam arbitros & conscios reformidant, per quos sibi minus licere intelligunt de suorum rebus præclare gestis quantas velint Iliadas condere, & in Europam quotannis mittere. Si nulli in Iapania essent Monachi, tum ipsis liberum foret de ingentibus miraculis à se patratis, deque multis animarum millionibus ad fidem conuersis per epistolas & libros editos magnificè gloriari. Nec enim difficile eis foret homines inuenire, qui se Iaponiæ Imperatoris, aut Regum aliorum ad Pontificem & Christianos Europæ Reges & Principes legatos ferrent, eisque fucum facerent, ac multis eorum donis & muneribus onusti domum reuerterentur. Quod si autem aliquo postea casu Christianæ religionis statum in Iapania afflictum esse, & Legatorum eiusmodi relationes fraudulentas fuisse suboleret, tum in promtu eis esset vt dicerent, Imperatorem illum rebus humanis excessisse, eique successisse hominem Religioni Christianæ infestum, eaque causa bellum coortum: ex illo omnia contigisse, *in peius ruere & retro sublapsa referri.* Hoc nempe credere eis necesse haberet, qui non ipse naue consensa in Iapaniam proficisci, & oculorum experimentum capere vellet. Tertia causa est, quoniam si desint in Iapania aliorum Ordinum Religiosi, à quibus obseruentur, mercibus alibi permutandis, alibi pretio parandis, alibi vendendis quæstum facere, & tamquam Clerici sine vlla suspicione, aut vectigalis vel portorij soluendi necessitate gemmas & margaritas in Europam transportare possunt, quemadmodum eos Theriacæ mercaturam Romæ facere videmus. Sæpe etiam rapacissimo hominum, vel potius Harpyarum generi, Proregibus & Guberna-

bernatoribus Hispanicis Munera mittere queunt, vt ijs vtantur beneuolis, & ad alios præcipue Religiosos, ne ad Iapaniam accedant impediendos ac Vinclis & carcere frenandos, vel saltem nauigiorum copia priuandos, eorum gratia, auctoritate & imperio adiuuentur, eaque omnia *ad maiorem Dei gloriam*.

Neque tamen hoc postulo, vt eo omnes ingenio esse existimentur. Fatendum enim est, plerosque non per istiusmodi lucri & auaritiæ occasiones, neque per contentionem aut inuidiam, vtque pressuram Monachis suscitent, Evangelium annunciare, sed sincere, ex caritate & bona voluntate: etsi eorum superiores ex Hæresi Vitelliana, quibus præcipue Patris sui Generalis amplum imperium & Monarchia, tum suum quod inde capiunt aut captant compendium cordi est, ipsorum virtute ac pietate ad suos fines abutuntur, quę causa est, cur nos aliorum Ordinum Religiosi eos non modo à Vinea Dei colenda exclusos & Martyrii nomine fraudatos nolimus, vt contra gaudeamus, plures eorum strenuos se Dei operarios præbere, quomodo & Paulus satius esse censebat *Evangelium à canibus, malis operariis, auaris, invidis, contentiosis, inimicis crucis Christi & terrena sapientibus prædicari*, quam Gentiles à nemine id audire, Philip. 1. *Quid enim*, inquit, *dum omnimodo siue per occasionem, siue per veritatem Christus annuncietur, & in hoc gaudebo.* Veruntamen quamuis nos similiter ex huiusmodi operariorum Societate gaudeamus, facile tamen intelligimus, eos quamdiu Zelo & contentione atque inuidia animum occupatum habent, nec ipsos magnum facturos operæ pretium, & nobis, ne pro laborum impensa fructus redeat, vehementer obstituros. Vt enim de legibus ait Plato: *Certadum est de virtute absq; invidia, nam Inuidus dum cæteris derogando præstare se putat, cum ipse minus recte ad veram tendit virtutem, tum concertatores obtrectatione tardiores efficit.* Accedit, quod minime nos præterit, quo longius Societatis reformatio prorogatur & extollitur, tanto difficiliorem denique curationem eius futuram, vt ipsa in se experiatur, quod Ægyptus audit Ierem. 46. *Aufer resinam, virgo filia Ægypti: frustra multiplicas medicamina, sanitas non erit tibi.* Itaque votorum nostrorum summa est, vt Principes eius persanandæ curam corde capessere velint. Ita sancta & caritate plena Societati cum maioribus suis sororibus, antiquis dico Religiosorum familiis, erit æmulatio, nec minus Iesuitæ, nostris, quam nos Monachi illorum conatibus fauebimus, & bene precabimur, atq; incrementum rigantibus ac plantantibus contingere gratulabimur.

Cæterum quoniam experiundo didici, non paucos Magnatum blanditiis Iesuitarum ita captos & irretitos teneri, vt quamuis Marianæ & Aquauiuæ de grauissimis Societatis morbis confessionem, querelam, malumque maturi exitij omen & augurium audiant, nondum tamen persuadere sibi possint, quicquam apud Iesuitas secus se habere aut reformationis indigere: propterea libet quasi rediuiuum Germanis excitare *Petrum Canisium*, testatiss-

dubium erat, Iapaniam in Oceano Pacifico sitam extremæ Indiarum Occidentalium partis accessionem censeri, nobisque ad eam per Sixti V. Bullam adeundi ius & commeatum esse, causa Iesuitæ ceciderunt, nec aliorum irrisu, nonnullorum quoque stomacho invidia earum caruit, Apostolicam illam sententiam in eos intorquentium: *Si zelum amarum habetis & contentiones in cordibus vestris, non est vestra Sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, Diabolica.* Quod si quis curiosior scire expetat, quænam vera fuerit causa, cur Iesuitæ à Gregorio XIII. contenderint, vt ipsi soli ad Iapaniam accedendi Ius haberent, & cæteri Religiosi eius aditu arcerentur, ei non vereor, ne tres, quas afferam causas, non sim facillime probaturus. Prima est, quoniam non iniuria metuunt, ne ipsi iaceant, præque aliorum Ordinum Religiosis contemnantur, qui ex Voto paupertatem non modo priuatim pro se quisque sed etiam communiter colunt, & medicando victum quæritant, ita vt neque suo proprio, neque communi Monasterii nomine opes possidere possint, tum etiam Apostolicam vitæ asperitatem ac duritiem, omnemque ieiuniorum, famis, sitis, frigoris, nuditatis, vigiliarum, aliarumque rerum carni molestarum patientiam oculis exhibent, noctu denique ad laudes Deo canendas exsurgunt. Ista magnam aliis religiosis auctoritatem conciliant, quorum nihil in Iesuitis videntes Ethnici, facilius animum inducunt, vt Monachos fidei ac morum magistros habere velint. Hinc primæ Iesuitis lacrimæ. Altera causa est, quoniam arbitros & conscios reformidant, per quos sibi minus licere intelligunt de suorum rebus præclare gestis quantas velint Iliadas condere, & in Europam quotannis mittere. Si nulli in Iapania essent Monachi, tum ipsis liberum foret de ingentibus miraculis à se patratis, deque multis animarum millionibus ad fidem conuersis per epistolas & libros editos magnificè gloriari. Nec enim difficile eis foret homines inuenire, qui se Iaponiæ Imperatoris, aut Regum aliorum ad Pontificem & Christianos Europæ Reges & Principes legatos ferrent, eisque fucum facerent, ac multis eorum donis & muneribus onusti domum reuerterentur. Quod si autem aliquo postea casu Christianæ religionis statum in Iapania afflictum esse, & Legatorum eiusmodi relationes fraudulentas fuisse suboleret, tum in promtu eis esset vt dicerent, Imperatorem illum rebus humanis excessisse, eique successisse hominem Religioni Christianæ infestum, eaque causa bellum coortum: ex illo omnia contigisse, *in peius ruere & retro sublapsa referri.* Hoc nempe credere eis necesse haberet, qui non ipse naue conscensa in Iapaniam proficisci, & oculorum experimentum capere vellet. Tertia causa est, quoniam si desint in Iapania aliorum Ordinum Religiosi, à quibus obseruentur, mercibus alibi permutandis, alibi pretio parandis, alibi vendendis quæstum facere, & tamquam Clerici sine vlla suspicione, aut vectigalis vel portorij soluendi necessitate gemmas & margaritas in Europam transportare possunt, quemadmodum eos Theriacæ mercaturam Romæ facere videmus. Sæpe etiam rapacissimo hominum, vel potius Harpyarum generi, Proregibus & Guberna-

berna-

bernatoribus Hispanicis Munera mittere queunt, vt ijs vtantur beneuolis, & ad alios præcipue Religiosos, ne ad Iapaniam accedant impediendos ac Vinclis & carcere frenandos, vel saltem nauigiorum copia priuandos, eorum gratia, auctoritate & imperio adiuuentur, eaque omnia *ad maiorem Dei gloriam*.

Neque tamen hoc postulo, vt eo omnes ingenio esse existimentur. Fatendum enim est, plerosque non per istiusmodi lucri & auaritiæ occasiones, neque per contentionem aut inuidiam, vtque pressuram Monachis suscitent, Evangelium annunciare, sed sincere, ex caritate & bona voluntate: etsi eorum superiores ex Hæresi Vitelliana, quibus præcipue Patris sui Generalis amplum imperium & Monarchia, tum suum quod inde capiunt aut captant compendium cordi est, ipsorum virtute ac pietate ad suos fines abutuntur, quę causa est, cur nos aliorum Ordinum Religiosi eos non modo à Vinea Dei colenda exclusos & Martyrii nomine fraudatos nolimus, vt contra gaudeamus, plures eorum strenuos se Dei operarios præbere, quomodo & Paulus satius esse censebat *Evangelium à canibus, malis operariis, auaris, invidis, contentiosis, inimicis crucis Christi & terrena sapientibus prædicari*, quam Gentiles à nemine id audire, Philip. 1. *Quid enim*, inquit, *dum omnimodo siue per occasionem, siue per veritatem Christus annuncietur, & in hoc gaudebo*. Veruntamen quamuis nos similiter ex huiusmodi operariorum Societate gaudeamus, facile tamen intelligimus, eos quamdiu Zelo & contentione atque inuidia animum occupatum habent, nec ipsos magnum facturos operæ pretium, & nobis, ne pro laborum impensa fructus redeat, vehementer obstituros. Vt enim de legibus ait Plato: *Certandum est de virtute absq; invidia, nam Inuidus dum cæteris derogando præstare se putat, cum ipse minus recte ad veram tendit virtutem, tum concertatores obtrectatione tardiores efficit.* Accedit, quod minime nos præterit, quo longius Societatis reformatio prorogatur & extollitur, tanto difficiliorem denique curationem eius futuram, vt ipsa in se experiatur, quod Ægyptus audit Ierem. 46. *Aufer resinam, virgo filia Ægypti: frustra multiplicas medicamina, sanitas non erit tibi.* Itaque votorum nostrorum summa est, vt Principes eius persanandæ curam corde capessere velint. Ita sancta & caritate plena Societati cum maioribus suis sororibus, antiquis dico Religiosorum familiis, erit æmulatio, nec minus Iesuitæ, nostris, quam nos Monachi illorum conatibus fauebimus, & bene precabimur, atq; incrementum rigantibus ac plantantibus contingere gratulabimur.

Cæterum quoniam experiundo didici, non paucos Magnatum blanditiis Iesuitarum ita captos & irretitos teneri, vt quamuis Marianæ & Aquauiuæ de grauissimis Societatis morbis confessionem, querelam, malumque maturi exitij omen & augurium audiant, nondum tamen persuadere sibi possint, quicquam apud Iesuitas secus se habere aut reformationis indigere: propterea libet quasi rediuiuum Germanis excitare *Petrum Canisium*, testatissi-

quam præter Prouinciales & Rectores, quique eis ſuppalpantur & ipſi quoque ad officia adſpirant (qui fortaſſe vix quingenti in tota Societate numerantur) reliquis omnibus inviſam eſſe, ac propterea ab illis mutationem imperij votis omnibus expeti rationi eſt conſentaneum. Sanandæ ergo Societatis & in Statum cum glorioſum, tum amabilem, tum denique Eccleſiæ ac Reipub. Chriſtianæ multis modis conducibilem reducendæ facillima erit ratio ex eiuſdem ſapientiſſimi hominis Marianæ ſententia, ſi Monarchia illa Ariſtocratici imperij mixtione temperetur, quod quidem futurum ille iudicat, ſi quatuor leges in perpetuum duraturæ in Societate figantur. Tamquam;

1. *Generalis Societatis Præpoſitus legibus ſit devinctus, vt & ipſe iis ſe teneat, nec quem quam ſine Prouincialium conuentuum ſeu Congregationum conſilio iis ſoluere, ſeu cum quoquam diſpenſare poſſit.*
2. *Conuentus Generales ſtatis temporibus habeantur, & loco omnibus nationibus commodiore.*
3. *In Conuentibus Generalibus adminiſtrationis ſuæ rationes Præpoſitus Generalis reddere, eorumque decretis parere neceſſe habeat.*
4. *Conuentus Prouinciales vel certe Præpoſiti prouinciales vna cum optionibus ſiue Aſſiſtentibus (quos prouinciarum ſingularum cætus ſuis ſuffragiis elegerint, & Pater Generalis confirmauerit) ius habeant Rectores, Procuratores, Miniſtros aliosque officiales conſtituendi & abigendi, Sociorum quos velint ad profeſſionem admittendi, peccantes puniendi, Doctoris in Eccleſiis ac Scholis manus dandi, & adimendi, quos & quo velint ablegandi omnia denique illa faciendi, quæ certam & diſtinctam rerum ſingularium & perſonarum notitiam requirunt, neque tantum moræ ferunt, vt de iis Romam referatur, indeque reſponſum exſpectetur.*

In iſtis legibus nihil prorſus nec iuſto vel æquo contrarium, nec Societati diſconducibile, aut vtilitatibus eius alienum eſſe, cum diſtincte ac ſigillatim Mariana demonſtrat; tum omnes prudentes exiſtimatores ſponte ſua intelligunt. Quam multiplex porro ex iſta nomotheſia exſpectanda ſit vtilitas, in viri cuiuſdam docti ſcripta conſultatione accurate demonſtratum vidi, quam quoniam propediem exituram exiſtimo, me hic longiorem eſſe nihil attinet.

Vt autem Principes Societatis reformandæ neceſſitatem tanto plus intelligant, & ad eam conſeruandam tanto promptioribus animis concurrant, minime præter rem facturus mihi viſus ſum, ſi *Relationem de rebus Iaponicis* ab Illuſtriſſimo Regis Oxenſis ad Sedem Apoſtolicam Exlegato, & Religioſiſſimo Chriſti apud Iapones Apoſtolo ac deſignato Martyre, ſeu Martyrii candidato, Pontifici miſſam, ante meum ex Germania diſceſſum publici iuris facerem. Nam præter alia, quæ cognita eis minime ingrata fore ſpero, hoc etiam liquidò in ea Relatione perſpicient, niſi Societas reformetur, & ad dies adoleſcentiæ ſuæ reuertatur, eius homines non modò momenti haud multum facturos ad Evangelium inter infideles promulgandum ac propagandum, ſed etiam re-

moram

moram aliis & impedimentum obiecturos, quibus se pressuram sulcitare existimabunt: quod quidem non ab alia causa faciunt, nisi quia *in astutia & carnali sapientia ambulant, quærentes quod ipsis vtile est non quod multis, vt salui fiant* (1. Cor. 2. & 4. & 1 Corint. 9.) qua de re audire est operæ pretium, quid cantet liber, qui *Gloriosus Franciscus rediuiuus* inscribitur Ingolstadij anno 1625. editus pag 465. *Iesuitæ à Gregorio XIII. literas impetrarant, quibus vetaretur, ne aliqua alia Religio præter Societatem Iesu in Iaponem ad prædicandum Euangelium proficisceretur. Vsi fuerant hoc prætextu, euitandas confusiones & pericula in Euangelij disseminatione, ac diuersitate prædicationem insurgentia. Et P. Xauerium hanc nouam Vineam prolixis durisq; laboribus fructu cumulatissimo sequente plantare cœpisse. Cum anno 1592. Gubernator Manilæ in Insulis Philippinis Franciscanos in Iaponem mittere decreuisset Iesuitæ ad valuas Manilæ Pontificum Diploma affixerunt. Sed variarum familiarum Religiosi decreuerunt, missionem illam nequaquam Pontificiæ voluntati obsistere, siquidem earum insularum bonum vniuersale ageretur, quod per Positiuam legem (quæ tali casu vim obligandi amitteret) haudquaquam præiudicium sustinere deberet, maxime diuina & naturali lege superueniente, præsertim cum Patres S. Francisci iam olim ex Breui Sixti V. facultatem prædicandi Euangelij in Indiis occidentalibus, inter quas etiam insula Iapona continentur, acceperint.* Hinc porro omnes vident, quã nihil pensi Iesuitæ habuerint tot millena animarũ millia in paganismo potius interire, nec ad Christi cognitionẽ adduci, quã aliorũ Christianos fieri. Quis ergo credat, qui ex illis sic animo affecti sunt, quod aliis vtile est quærere? An propterea innumerabiles Euangelii luce carere debẽt, donec Xauerius, aut eius habitum indutus adueniat? Nonne S. Petrus Romæ nouam Vineam plantare cœpit? nec tamen S. Paulus propterea nefas se facere censuit, si & ipse ad eius Vineæ culturam accederet, qua de re ipse sic scribit Rom. 1. *Desidero videre vos, vt aliquid impertiar vobis gratiæ spiritualis ad confirmandos vos. Sapientibus & insipientibus debitor sum. Itaque quod in me, promtum est & vobis qui Romæ estis, Euangelizare.* Si S. Petrus eodem, quo isti Iesuitæ, spiritu agitatus fuisset, Paulum facessere procul iussisset. Sibi enim à Christo dictum, *Pasce oues meas*, *& Deum elegisse per os eius audire gentes verba Euangelij & credere*, Ioh. 1. & Act. 15. Excommunicasset ergo Paulum, & Martyris postea affectum, successor Petri contenderet mortuum in excommunicatione & sine caritate, adeoque Diaboli, non Christi martyrem censendum. Ita certe Iesuitæ annis abhinc quasi triginta Romæ fecerunt, nam litem cum ordine meo in Rotæ duodecemvirali iudicio sunt contestati de Martyrio nostrorum propter Euangelij prædicationem crudelissime interfectorum. Hos Iesuitæ postulabant declarari incurrisse in Excommunicationis sententiam à Pontifice latam, adeoq; velut contumaces & Caritate, quæ non inflatur, prorsus vacuos ac maledictos discessisse in ignem æternum, qui paratus est Diabolo & Angelis eius. Sed quoniam satis constabat, messem in Iaponia tam esse copiosam, vt optandum esset, omnes ad vnum Iesuitas eò mitti, satis ibi operis inuenturos, quoniamq;

dubium erat, Iapaniam in Oceano Pacifico sitam extremæ Indiarum Occidentalium partis accessionem censeri, nobisque ad eam per Sixti V. Bullam adeundi ius & commeatum esse, causa Iesuitæ ceciderunt, nec aliorum irrisu, nonnullorum quoque stomacho invidia earum caruit, Apostolicam illam sententiam in eos intorquentium: *Si zelum amarum habetis & contentiones in cordibus vestris, non est vestra Sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, Diabolica.* Quod si quis curiosior scire expetat, quænam vera fuerit causa, cur Iesuitæ à Gregorio XIII. contenderint, vt ipsi soli ad Iapaniam accedendi Ius haberent, & cæteri Religiosi eius aditu arcerentur, ei non vereor, ne tres, quas afferam causas, non sim facillime probaturus. Prima est, quoniam non iniuria metuunt, ne ipsi iaceant, præque aliorum Ordinum Religiosis contemnantur, qui ex Voto paupertatem non modo priuatim pro se quisque sed etiam communiter colunt, & medicando victum quæritant, ita vt neque suo proprio, neque communi Monasterii nomine opes possidere possint, tum etiam Apostolicam vitæ asperitatem ac duritiem, omnemque ieiuniorum, famis, sitis, frigoris, nuditatis, vigiliarum, aliarumque rerum carni molestarum patientiam oculis exhibent, noctu denique ad laudes Deo canendas exsurgunt. Ista magnam aliis religiosis auctoritatem conciliant, quorum nihil in Iesuitis videntes Ethnici, facilius animum inducunt, vt Monachos fidei ac morum magistros habere velint. Hinc primæ Iesuitis lacrimæ. Altera causa est, quoniam arbitros & conscios reformidant, per quos sibi minus licere intelligunt de suorum rebus præclare gestis quantas velint Iliadas condere, & in Europam quotannis mittere. Si nulli in Iapania essent Monachi, tum ipsis liberum foret de ingentibus miraculis à se patratis, deque multis animarum millionibus ad fidem conuersis per epistolas & libros editos magnificè gloriari. Nec enim difficile eis foret homines inuenire, qui se Iaponiæ Imperatoris, aut Regum aliorum ad Pontificem & Christianos Europæ Reges & Principes legatos ferrent, eisque fucum facerent, ac multis eorum donis & muneribus onusti domum reuerterentur. Quod si autem aliquo postea casu Christianæ religionis statum in Iapania afflictum esse, & Legatorum eiusmodi relationes fraudulentas fuisse suboleret, tum in promtu eis esset vt dicerent, Imperatorem illum rebus humanis excessisse, eique successisse hominem Religioni Christianæ infestum, eaque causa bellum coortum: ex illo omnia contigisse, *in peius ruere & retro sublapsa referri.* Hoc nempe credere eis necesse haberet, qui non ipse naue consensa in Iapaniam proficisci, & oculorum experimentum capere vellet. Tertia causa est, quoniam si desint in Iapania aliorum Ordinum Religiosi, à quibus obseruentur, mercibus alibi permutandis, alibi pretio parandis, alibi vendendis quæstum facere, & tamquam Clerici sine vlla suspicione, aut vectigalis vel portorij soluendi necessitate gemmas & margaritas in Europam transportare possunt, quemadmodum eos Theriacæ mercaturam Romæ facere videmus. Sæpe etiam rapacissimo hominum, vel potius Harpyarum generi, Proregibus & Guberna-

bernatoribus Hispanicis Munera mittere queunt, vt ijs vtantur beneuolis, & ad alios præcipue Religiosos, ne ad Iapaniam accedant impediendos ac Vinclis & carcere frenandos, vel saltem nauigiorum copia priuandos, eorum gratia, auctoritate & imperio adiuuentur, eaque omnia *ad maiorem Dei gloriam.*

Neque tamen hoc postulo, vt eo omnes ingenio esse existimentur. Fatendum enim est, plerosque non per istiusmodi lucri & auaritiæ occasiones, neque per contentionem aut inuidiam, vtque pressuram Monachis suscitent, Evangelium annunciare, sed sincere, ex caritate & bona voluntate: etsi eorum superiores ex Hæresi Vitelliana, quibus præcipue Patris sui Generalis amplum imperium & Monarchia, tum suum quod inde capiunt aut captant compendium cordi est, ipsorum virtute ac pietate ad suos fines abutuntur, quę causa est, cur nos aliorum Ordinum Religiosi eos non modo à Vinea Dei colenda exclusos & Martyrii nomine fraudatos nolimus, vt contra gaudeamus, plures eorum strenuos se Dei operarios præbere, quomodo & Paulus satius esse censebat *Evangelium à canibus, malis operariis, auaris, invidis, contentiosis, inimicis crucis Christi & terrena sapientibus prædicari,* quam Gentiles à nemine id audire, Philip. 1. *Quid enim,* inquit, *dum omnimodo siue per occasionem, siue per veritatem Christus annuncietur, & in hoc gaudebo.* Veruntamen quamuis nos similiter ex huiusmodi operariorum Societate gaudeamus, facile tamen intelligimus, eos quamdiu Zelo & contentione atque inuidia animum occupatum habent, nec ipsos magnum facturos operæ pretium, & nobis, ne prolaborum impensa fructus redeat, vehementer obstituros. Vt enim de legibus ait Plato: *Certandum est de virtute absq; invidia, nam Inuidus dum cæteris derogando præstare se putat, cum ipse minus recte ad veram tendit virtutem, tum concertatores obtrectatione tardiores efficit.* Accedit, quod minime nos præterit, quo longius Societatis reformatio prorogatur & extollitur, tanto difficiliorem denique curationem eius futuram, vt ipsa in se experiatur, quod Ægyptus audit Ierem. 46. *Aufer resinam, virgo filia Ægypti: frustra multiplicas medicamina, sanitas non erit tibi.* Itaque votorum nostrorum summa est, vt Principes eius persanandæ curam corde capessere velint. Ita sancta & caritate plena Societati cum maioribus suis sororibus, antiquis dico Religiosorum familiis, erit æmulatio, nec minus Iesuitæ, nostris, quam nos Monachi illorum conatibus fauebimus, & bene precabimur, atq; incrementum rigantibus ac plantantibus contingere gratulabimur.

Cæterum quoniam experiundo didici, non paucos Magnatum blanditiis Iesuitarum ita captos & irretitos teneri, vt quamuis Marianæ & Aquauiuæ de grauissimis Societatis morbis confessionem, querelam, malumque maturi exitij omen & augurium audiant, nondum tamen persuadere sibi possint, quicquam apud Iesuitas secus se habere aut reformationis indigere: propterea libet quasi rediuiuum Germanis excitare *Petrum Canisium,*

testatissi-

testatissimæ virtutis & eruditionis Iesuitam, hoc est, nonnulla recitare loca ex vita eius à Francisco Sacchino scripta, & anno 1616. Ingolstadii edita, vt vel ex eorum, qui primas hodie in Societate tenent, cum Canisio comparatione intelligi possit, quantum Societatis mores mutauerint, quantumq; Canisius dolorem capturus videatur, si hodie in terris exsisteret, & tam multa passim à Sodalibus suis, tam nulla bonæ famæ cura, nullaq; scandali & publicę offensæ cautione designari videret.

Ex Petri Canisii Vita pag. 103.

Canisius quales cuperet esse Socios suos, in literis ad S. Ignatium sic declarat: *Vellem vt omnes, qui venturi sunt ad hoc Collegium fundandum, accederent optime armati Sancta Patientia, & maximo ardentes zelo non ad disputandum, sed ad tolerandum, & ædificandam hanc prouinciam magis factis, quam dictis.*

Animadversio.

Recte Canisius iudicavit, longe Ecclesiæ vtiliores, & ad Hæreticos Ecclesiæ reconciliandos magis appositos magisq; efficaces esse homines Religiosos, qui hominum oculis Facta, quam qui auribus VERBA ingerunt, quiq; omnem Patientiam velut Apostolatus signum exhibent, vt qui eam vident, eos Dei legatos esse & veritatem docere credant. Pati enim propter Christum grauissimum Paupertatis onus, famem, sitim, frigus nuditatem, vigilias, ieiunia, iniurias, & contumelias, non minoris virtutis est, quam facere Miracula, effectus autem maioris. Itaque de Apostolis S. Chrysostomus super Matthæum scribit: *Non signa eos mirabiles fecerunt, sed magnos ostendit pecuniarum contemtus, gloriæ despectus, à sæcularibus negotiis separatio: quæ si non habuissent, & si decem millia mortuorum suscitassent, non solum nihil profecissent, sed etiam pro Impostoribus aut præstigiatoribus habiti fuissent. Talis est luminis virtus, vt non solum luceat, sed & illuc ducat eos, qui sequuntur. Cum enim viderint homines omnia præsentia nos contemnentes & ad futura præparatos, ante omnem sermonem operibus nostris credent. Si autem nos præsentibus implicauerimus, qualiter poterunt credere, quod ad possessionem aliam festinimus?* Nullum proinde relinquitur dubium, quin Apostoli plus paupertate & vitæ asperitate ac duritia, quam vel verbi prædicatione, vel Miraculis suis profecerint. Si ergò iam duorum generum Prædicatores suam reducendis Hæreticis aut Gentilibus operam profiteantur, quorum alij victu, vestitu, & omni patientia, ac rerum sæcularium abdicatione Apostolis: alij autem amictu, cibo, potu ac rerum sæcularium implicatione Lutheranis & Caluinianis Verbi ministris similiores videantur, an cuiquam potest esse dubium, quin Chrysostomus & Canisius illos Apostolorum similiores præferendos, hoc vero posteriores minime multum profecturos esse, atque etiam pro Impostoribus habitum iri censeant? quippe quibus Arma desint Apostolica, sine quibus non destruuntur consilia & munitiones & altitudines extollentes se aduersus scientiam Dei nec hominum intellectus in captiuitatem redigitur in obsequium Christi.

Quanta

Quanta vero Patientia armati sint Dillingenses Iesuitæ, documento sunt bini eorum libri nuper aduersus Monachos editi, in quibus vix vlla est pagina atrocissimis conuiciis ac maledictis, atq; etiam criminibus capitalibus vacua. Monachi scilicet contenderant, se non meruisse vt sibi erepta Patrum suorum Benedicti, Bernardi, Norberti, Augustini & aliorum hæreditas ad Ignatij filios, tamquam ad meliores & Ecclesiæ vtiliores, transferatur. Hanc Iesuitæ iniuriam interpretantur, & quidem atrocissimam, ac propterea singulis paginis Monachos vocant mendaces, calumniatores, falsarios, spiritu immundo plenos, à Patrum suorum Regula Apostatas ac degeneres filios, & ex Monasteriis suis, quæ adhuc retinuerunt, expelli meritos. Hoc nimirum est Apostolatus signum, quod secum afferunt: hæc magna eorum virtus, quæ testimonium eorum de fide Catholica credibile faciat nimis. Quis Acatholicorum Iesuitas videns tam mites & mansuetos, vereque perpessitos, non agnoscat statim Christi discipulos? Faciunt enim idem ipsum scilicet quod de se cæterisq; Apostolis Paulus prædicat: *Vsq, in hanc horam & esurimus & sitimus & nudi sumus & colaphis cadimur, & instabiles sumus: maledicimur & benedicimus: persecutionem patimur & sustinemus: blasphemamur & obsecramus.*

Pag. 141.

Episcopus & Clerus Argentinensis pecuniæ numerum satis magnum Canisio sæpius obtrusere, & tandem cum impetrare vt acciperet nequivissent, clam Ingolstadium transmisere. Quod protinus ille vt resciuit, causis cur refutaret allatis (opinor ne videretur Evangelium nundinari, & aliquam Hæreticis ansam offerret eius ministerium vituperandi) quamuis summa Collegiorum angustiæ inuitarent & vrgerent, vt missa à Domino benedictione vteretur, ad largitores omnem pecuniam remisit, & nonnulla argenti iactura auxit opes beneuolentiæ, & vectigal boni nominis, quod melius est, quam diuitiæ multæ.

Animadversio.

Hoc in Canisio fuit Apostolicum, nam & Paulus Apostolus cum magnam pecuniæ vim eleemosynæ nomine ad alendos Hierosolymitanæ Ecclesiæ pauperes in Achaia & Macedonia collegisset, ne cui de se suspicioni ansam daret, spectatæ fidei hominem sibi Comitem adiungi postulauit, qui pecuniam illam perferret. 2. Corint. 8. *Ordinatus est ab Ecclesiis frater quidam, cuius laus est in Evangelio per omnes Ecclesias. vt sit Comes peregrinationis nostræ in hanc gratiam, quæ ministratur à nobis: deuitantes hoc, ne quis nos vituperet in hac plenitudine, quæ ministratur à nobis. Providemus enim bona non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus.* Si recte & laudabiliter ac perfectioni Apostolicæ conuenienter Paulus fecit, quod bono nomini suo tam solicite consuluit, nec bona conscientia coram Deo contentus etiam hominibus ab omni auaritia ac propriæ vtilitatis studio remotus videri voluit: consequens est, vt male faciant & accusatione digni sint, longeq; ab Apostolorum perfectione abesse censeantur, qui bonum no-

 menpar-

nomen parui faciunt,& commode,laxe,planeque regie habitare, quam bene audire malunt,potiusque orbem vniuersum scandalizari grauissimeque offendi,& Ordini suo vniuerso male ab omnibus dictitari volunt, quam suis Collegiis quicquam ad splendorem,magnificentiam & commoditatem defieri.Hos planissimum est vacare caritate, cum suæ commoditatis aut voluptatis causa non modo alios suæ modestiæ,humilitatis,paupertatis & abstinentiæ exemplo ædificare non curent, sed etiam ea facientes,quæ professioni paupertatis non conueniunt,aliorum conscientiam percutere, & ad ruinam ædificare nihil pensi habeant. Audiatur Apostolus,vt quam istius notæ homines parum idonei sint ad Evangelium hominibus prædicandum, tanto exploratius iudicari possit.1.Thes.5. *Ab omni mala specie vos abstinete.*Rom.12. *Nolite esse prudentes apud vosmetipsos: Prouidentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Si fieri potest,quod ex vobis est,cum omnibus hominibus pacem habentes, non vosmetipsi defendentes.* Rom. 14. *Quæ pacis sunt sectemur, & quæ ædificationis sunt, invicem custodiamus.Nemo enim nostrum sibi viuit.* Rom. 15. *Debemus nos firmiores imbecillitates infirmorum sustinere, & non nobis placere,*id est,non debemus contenti esse nostra conscientia,& aliorum de nobis iudicia, murmurationes & detractiones contemnere. *Vnusquisque vestrum proximo suo placeat in bonum ad ædificationem.*1.Corinth.8 *Videte ne licentia vestra offendiculum fiat infirmis. Sic enim peccantes in fratres & percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis.* 1.Corint.9.*Non sum liber? numquid non habemus potestatem manducandi & bibendi, & mulierem sororem circumducendi? Sed non vsi sumus hac potestate, ne quod offendiculum demus Evangelio. Cum essem liber ex omnibus, omnium me seruum feci, vt plures lucrifacerem.* id est,libertatem habebam multa faciendi, sed factus sum velut seruus,& illa agendi libertate me abdicaui,vt homines melius de me existimarent,meque libentioribus animis audirent.1.Corint.10. *Omnia mihi licent,*quæ aliis,*sed non omnia ædificant.*(Ego autem *tamquam sapiens architectus* (1.Corint.3.) *datus sum in opus ministerij in ædificationem corporis Christi*, Ephes. 4.) *Nemo quod suum est quærat, sed quod alterius. Sine offensione estote Iudæis & Gentilibus & Ecclesiæ Dei: sicut & ego per omnia omnibus placeo,non quærens quod mihi vtile est, sed quod multis,vt salui fiant.Imitatores mei estote,sicut & ego Christi.* Canisius ergo Paulum imitari volebat remittendo pecuniam, quæ ipsi ad Collegij Ingolstadiensis ædificationem missa fuerat. Sciebat enim Christum dedisse Pastores & doctores *in ædificationem animarum*,non Collegiorum Principe dignorum, & malum omnino architectum, & ædificationi corporis Christi ineptissimum esse,qui in magnis pecuniarum summis hinc inde corrogandis & emendicandis occupatur, vt sibi ac sociis magnificam domum ædificet, & interea bonum Ordinis sui nomen destruere, malam speciem & ministerij sui vituperandi occasionem hominibus præbere, & conscientias hominum infirmas percutere non dubitet,omninoque pecuniarum,quam animarum lucrum facere præoptet. Viderint ergo Principes, quam pro se Christo rationem red-

dituri

dituri sint, & ad Ecclesiæ ædificationem architectos & fabros adhibeant tam parum ea, quæ ædificationis sunt, custodientes, plusquam de sua ac sodalium, quam de Christi domo, ædificanda, id est, magis de parandis opibus, quam de animabus purgandis, illuminandis, & perficiendis solicitos. *Nescitis, quia Templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis? Templum Dei sanctum est. quod estis vos*, ait Paulus 1. Corint. 3. Qui ergo aliis dant offendiculum, eoque faciunt, quo minus Deus in illis habitet, illi templum Dei destruunt, quod nescio quam cordi sit primario illi Iesuitæ, qui dum molem nulla necessitate à se cæptam alienis impensis emoliretur, Principis & Abbatis Fuldensis Legato dicere non erubuit: *Princeps tuus ad ædificationis à me captæ impensas quingentos quidem florenos contribuit, quo nomine illi gratiam habeo, cæterum ipsa ædificatio extremam manum nondum recepit.* Audisne hæc Amphiarae sub terram abdite? Tu, inquam, Patre Canisi, hunc Societatis tuæ hominem & S. Ignatij discipulum duceres? Tu cuiusquam Principis animam eiusmodi ærusatori, tam proiectæ ad exenteranda aliorum marsupia impudentiæ tuto credi putares? Tu Societatis bonum nomen, mille thesauris magnis & pretiosis præstabilius, & ad rem ex vsu gloriæ diuinæ animarumque salute gerendam tam necessarium, istius improbi vanitate & auiditate decoqui ferre posses? Immo vero qui talem ferre possunt, in eos illa Pauli verba recte conferri iudicares 2. Corint. 11. *Sustinetis, si quis vos in seruitutem redigit, si quis deuorat, si quis accipit (nec vmquam dicit sufficit, Proverb. 30.) si quis extollitur, si quis in faciem vos cædit. Eiusmodi Pseudoapostoli sunt operarij subdoli ministri Satanæ, transfigurantes se in Apostolos Christi, & velut ministros iustitiæ, quorum finis erit secundum opera ipsorum.*

Pag. 142.

Tridentinus Cardinalis Canisium secum ire cupiebat ad excitandum Tridenti Collegium Dux vero Bauariæ iam non Monachij solum sed & Landshutæ primo quoque tempore Collegium inchoari volebat, vt laborandum esset Canisio, vt festinationem & ardorem Principum temperaret, illud in primis cauens quoniam Monasteria vetusta in noua hæc opera destinabantur, vt id nequaquam attentaretur, nisi & auctoritas ante summi Pontificis, & assensus veterum possessorum requireretur, & Societatis ad vulgus recta opinio, hoc est, Fama & existimatio salua esset.

Animaduersio.

Hoc quoque Apostolicum dedit Canisius, quod *abdicauit occulta dedecoris*, neque se dignum duxit *ambulare in astutia, sed veritatem hominibus manifestauit*, eoque pacto *se commendauit ad omnem conscientiam hominum coram Deo, ex sinceritate coram Deo loquens*, μηδὲ δολῶν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, *nec dolose verbum Dei tractans*, quemadmodum de se Paulus prædicat 2. Corinth. 2. & 4. qui etiam docet hoc esse *in simplicitate, & sinceritate Dei, & non in*

Sapientia carnali conuersari in mundo, 2.Cor.1. *Maxime Astuti esse* scribit Cicero, *omnia ad suam vtilitatem referre*, si præsertim eam se spectare dissimulet, & emolumento, quod verbis refutat ac spernit, occulta via tamen potiatur. Huius Astutiæ suspicionem pseudoapostolos in Paulum commouisse apparet, quasi cum Corinthi esset atque egeret, ipse quidem nemini onerosus aut grauis fuerit, sed sine onere se auditoribus seruarit, postea tamen discipulum suum Titum ad eos miserit, qui oblatas pecunias minime aspernaretur, sicque Paulus fugitiuum illud argentum è manibus amissum tamen reprehenderit. Hanc à se suspicionem Paulus operosè amolitur huiusmodi verbis. 2.Cor.12. *Sed esto: ego vos non grauaui: sed cum essem astutus, dolo vos cepi. Numquid per aliquem eorum, quos misi ad vos, circumueni vos? Rogaui Titum, & misi cum illo fratrem. Numquid Titus vos circumuenit? nonne eodem Spiritu ambulauimus? nonne iisdem vestigiis? Olim putatis, quod excusemus nos apud vos?* (quasi dicat non est, quod putetis, mihi apud homines tantum paratam esse excusationem, qui cordis mei arcana non perspiciunt) *coram Deo in Christo loquimur* (id est, Deum iuro testemque do) *Omnia autem carissimi propter ædificationem vestram.* Simili iure iurando vtitur etiam, 1. Thes.2. *Exhortatio nostra non fuit in dolo*, siue astutia lucri occasionem spectante, *sed sicut probati sumus à Deo, ita loquimur, non quasi hominibus placentes, sed Deo qui probat corda nostra. Neq; enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis: neq; in occasione auaritiæ, Deus testis est.* Hinc facile est intellectu, Apostolico Doctori necessarium esse, vt non tantum absit ab Astutiæ crimine; neque suæ vtilitatis aut gloriæ causa munere suo fungatur, sed vt etiam absit ab Astutiæ suspicione, nec quicquam sibi quærere credatur. Illo enim suæ, hoc vero auditorum saluti consulit, eosque ædificat. Ad ædificationem ergo corporis Christi tam ineptus est (fortassis autem haud paulo ineptior) qui de Astutia præter meritum suum suspectus est, quam qui cum id ei sit vitium, eo tamen vacare creditur. In quam sententiam & S.Ignatius discesserat. Vt enim in vita eius lib.2.cap.8. Maffeius auctor est, *Omnium qui ad rempub. accedunt rationes non veritate solum, sed etiam Fama niti censebat.* Huic sententiæ magnum à D.Augustino pondus accedit, cuius lib.22. de bono Viduitatis verba sunt: *Quisquis à criminibus flagitiorum & facinorum vitam suam custodit, sibi benefacit: quisquis autem etiam Famam, & in alios misericors est. Nobis enim necessaria est vita nostra, aliis Fama nostra.* Ex istis perspicuum euadit, quæ res Canisium mouerit, vt Societatis suæ Famam & existimationem vsque eo curæ habuerit, eamque paucioribus Collegiis incolumi fama potiri, quam ex magno Collegiorum numero de ipsa conquerendi aut male cogitandi occasionem cuiquam præberi satius multo duxerit. Sociis scilicet ad animarum suarum salutem necessaria erat vita innocens, auaritiæ & ambitioni minime affinis: aliis autem, quos aut ab erroribus ad veritatem, aut à vitæ prauitate ad bonam frugem reuocare cupiebant, necessaria erat Fama & nomen bonum; sine qua fama nihil plus, quam sine doctrina & virtute profecturos eos Canisio satis exploratum videbatur. Si enim *Fama bona impinguat ossa*

(Prover.

(Prov.15.) siue vires ad rem bene gerendam sufficit: consequens est, vt quantum de Societatis Fama deminuitur, tantundem facultati eius bene de gloria Dei deq; animarum salute promerendi abscedat.

CAPVT XV.

Pag. 160.

Conuentus Augustanus exitum satis commodū habuit. Dimißi enim Antistites sacri cum eo, vt pollicerentur, se & Synodos habituros, & Gymnasia restituturos, & consuetudines prauas vitioq; publica, quoad consequi poßint, correcturos Qua fuerat Canisij sententia, qui eosdem Præsules & vocibus, & lucubrationibus ad morum correctionem numquam destiterat incitare.

Et Pag. 124.

Canisius haud nullo negotio sacrorum Præsulibus persuasit, vt consultationes instituerant de Clericorum Ordine corrigendo, cum res siue in capitibus, siue in membris summe necessaria esset.

Animaduersio.

Nequaquam scilicet Canisium fugiebat, si Episcopi & Clerici officium faciant, tum & ipsos cum populis curæ eorum commissis saluos fieri, & Hæreticis omnem ad nocendum aditum obstrui. Sic quippe Paulus docet 1. Tim. 4. *Exemplum esto fidelium in verbo, in conuersatione, in caritate, in fide, in castitate. Attende lectioni, exhortationi & doctrinæ, insta in illis. Hoc enim faciens & te ipsum saluum facies, & eos qui te audiunt.* Et Christus Ioh. 10. *Pastor ante oues vadit* (id est, exemplo eos docet facere ad salutem necessaria) *& oues illum sequuntur, quia sciunt vocem eius* (vocem nempe virtutis, & sermonem in potestate; vocem non inanem, sed cum ostensione spiritus & virtutis, quia veri Pastores *Evangelizant verbum virtute multa.* Psl.56. *& voci eorum dat Deus vocem virtutis* Psal.67. *Ita stupebant homines in doctrina Christi, quia in potestate erat sermo ipsius,* Luc 4. *Docebat* enim *sicut potestatem habens, & non sicut scribæ & Pharisæi, qui dicebant & non faciebant,* Matth. 7. & 23. Sicque inani verborum sono hominum aures implebant. Similiter & Apostolorum *prædicatio non fuit inanis, neque in sermone tantum, sed in virtute & in plenitudine multa, siue in ostensione spiritus & virtutis,* 1. Thes. 1. & 2. & 1. Corinth. 2. Talem ergo *Pastoris vocem sciunt* seu nouerunt *oues*, & vocem atque exemplum eius sequuntur) *Alienum autem non sequuntur, sed fugiunt ab eo,* ab eiusque doctrina sibi cavent, quia *non nouerunt vocem alienorum*, neque eam audire animum inducunt, tamquam multum à pastoris sui voce diversam. Ita videmus, nihil Catholicis ab Hæretica doctrina periculi esse, si Episcopi simul verbo & exemplo eos doceant. Sin autem Pastoris officium facere pigrentur, & *Evangelium*

Effectum porrò talis contumeliæ Deo factæ discimus esse triplicem. Primum enim plurimi ab eis *scandalizantur in lege*, ac veluti Saxo in via ambulantibus obiecto ad id pedem offendunt & prolabuntur, vt legem partim non rectè intelligant, partim obseruare siue implere prætermittant, hoc est, vt vel in fide errent, vel in vita agenda peccent. Aliis quippe errorem de Deo suis factis obijciunt, vt illi Deum non esse credant, cum ei Sacerdotes, qui se filios & seruos eius profitentes, minus honoris, quam homini, exhibeant: aut certè vt nullam Deo earum humanarum curam esse persuasum habeant, qui scelera Sacerdotum impunita dimittat, quamquam ipsi etiam Sacerdotes animis tam securi satis declarent se pro iudice ac malefactorum vltore non habere. Atque hoc est, quod Malachias eodem cap. 1. sic agitat: *Laborare fecistis*, (siue vt habent 70. Interpp. *Ad iram prouocastis*) *Dominum in sermonibus vestris, eo quod dicetis, Omnis qui facit malum, bonus est in conspectu domini, & tales ei placent: aut certe, Vbi est Deus iudicij ac iustitiæ?* Alios autem improbitatis suæ exemplo deprauant, vt Sacerdotum imitatione Dei timorem & innocentiam missam faciant, nulloque fræno cupiditatibus suis indulgeant. Hos Malach. 3. sic Deus appellat: *Inualuerunt contra me verba vestra, dicit Dominus. Dixistis enim, Vanus est, qui seruit Domino, & quod emolumentum, quia custodiuimus præcepta eius? Ergo nunc beatos dicimus arrogantes, siquidem ædificati sunt facientes impietatem.* Hoc ergo modò Episcoporum improbitas plurimos in lege scandalizat. Alter contumeliæ eorum effectus est, quod à populis contemnuntur, ita vt eos etiam bona decimarum parte defraudare non dubitent, ac propter illos velut ipsi Deo succensentes dona victimasque parcius in templum eius inferant. Malach. 3. *Vos configitis me gens tota in decimis & primitiis. Inferte omnem decimum* (nulla parte fraudata) *in horreum, & sit cibus in domo mea*, ad alendos scilicet Clericos & egentes: quomodo & Ioël. 1. *Interijt de domo Dei sacrificium & libatio. Coram oculis vestris alimenta perierunt de domo Dei nostri.* Similiter autem & 1. Reg. 2. legimus: *Filij Heli Sacerdotis, erant filij Belial*, siue indomitæ auaritiæ, libidinis & violentiæ, *nescientes dominum, neq; officium Sacerdotum ad populum, & dormiebant cum mulieribus quæ obseruabant ad ostium tabernaculi. Et erat peccatum eorum grande nimis coram Domino, quia detrahebant homines sacrificio Domini*, id est, homines propter Sacerdotum scelera Deo parcius sacrificabant. Tertius contumeliæ Deo ab Episcopis factæ effectus est multiplex populi totius calamitas, cum Deus grauiter ferat sibi propter Sacerdotum peccata honorum à populo minus haberi. Ac propterea Israëlitis hostes Philistæos immisit, qui & Sacerdotes impios, & de populo triginta quatuor millia occiderent, & de ipsa Dei arca in bello capta magnificè triumpharent 1. Reg. 4. De hoc effectu sic commeminit Isai. 24. *Et erit sicut populus, sic sacerdos, quia transgressi sunt leges mutauerunt ius, dissipauerunt fœdus sempiternum. Propter hoc maledictio vocabit terram, & peccabunt habitatores eius, idemque pauperes erunt cultores eius, & relinquentur homines pauci. Luxit vindemia, infirmata est vitis, ingemuerunt omnes qui lætabantur corde.* Et Malach. 3. *In penuria maledicti estis vos gens tota. Inferte omnem*

decimam

decimam in horreum & sit cibus in domo mea, & probate me super hoc, dicit Dominus, si non aperuero vobis cataractas cæli, & effudero vobis benedictionem vsq; ab abundantiam, & increpabo pro vobis deuorantem, & non corrumpet fructum terræ vestræ, nec erit sterilis vinea in agro, & beatos vos dicent omnes Gentes. Nimirum istis omnibus bonis Deus populum privat, cum homines sacerdotum vitiis offensi suo erga Deum desunt officio, vt planum fiat, eum benedictionibus Sacerdotum maledixisse, nec optatam eis exitum concedere, velut facit quando sacerdotes ipsi, & his populi quod debent tribuunt, Ezech. 44. *Victimam pro peccato Sacerdotes comedent, & omne votum in Israel, ipsorum erit. Et primitiua ciborum vestrorum dabitis sacerdoti, vt reponat benedictionem domui tuæ.*

CAPVT XVI.

Similiter autem & Mich. 3. Ecclesiæ Præsides (vt S. Hieronymus monet) publicarum calamitatum causam peccatis suis præbere sic Deus docet: *Audite hoc Principes domus Iacob, & iudices domus Israel, numquid non vestrum est scire iudicium, & omnia recta peruertitis, qui ædificatis Sion in sanguinibus, & Ierusalem in iniquitate. Propter hoc CAVSA VESTRI Sion quasi ager arabitur, & Hierusalem quasi aceruus lapidum erit* siue in hostium potestatem comedet ac destruetur. Nimirum Sacerdotes officio sequestri ac mediatoris inter Deum & homines peccatores funguntur, ac propterea vtrique partium gratos se acceptosque facere debent. Quod si vltro Deum grauius, quam alij, offendant, fieri non potest, quin ipsis etiam populis, pro quibus deprecantur, multo eum faciant infestiorem. Hoc quidem disertim affirmat S. Gregorius Magnus præfat. in Iob. 3. *In grauibus peccatis quis positus, dum suis premitur, aliena non diluit. Cuncti enim liquido nouimus, quod, cum is displicet, qui ad intercedendum mittitur, irati animus procul dubio ad deteriora prouocatur. Scriptum quippe est, Victimæ impiorum abominabiles sunt Deo, vota iustorum placabilia.* Et rursum in Regist. *Causa ruinæ populi sunt sacerdotes mali, quis enim pro populi peccatis intercessor se obijciat, si sacerdos, qui orare debuerat, grauiora committit?* Et lib. 7. epist. 114. ad Reges Francorum. *Vulnerato Pastore quis curandis ouibus adhibeat medicinam? aut quomodo populum orationis clypeo tueatur, qui iaculis se hostilibus feriendum exponit? Maior ergo metuenda est locis illis fore calamitas, vbi tales intercessores ad locum regiminis adducantur, qui Dei magis in se iracundiam prouocant quam per semetipsos populis placare debuerunt.*

Sic apparet, quam iustæ Canisio causæ fuerint, vt de corrigendis Cleri moribus tanta contentione laboraret. Collapsa enim morum disciplina, velut *Maceria vineæ destructa* & iacente, intelligebat *transitum fore bestiis, vt exterminaret eam aper de silua, & singularis ferus depasceretur, & Vulpes demolirentur eam* (Psal. 79. Cant. 2. vtique *vindemiarent eam omnes, qui prætergrediuntur viam*, id est, vt Hæreticis occasio pestifera dogmata sua populis persuadendi animasque per-

Effectum porrò talis contumeliæ Deo factæ discimus esse triplicem. Primum enim plurimi ab eis *scandalizantur in lege*, ac veluti Saxo in via ambulantibus obiecto ad id pedem offendunt & prolabuntur, vt legem partim non recte intelligant, partim obseruare siue implere prætermittant, hoc est, vt vel in fide errent, vel in vita agenda peccent. Aliis quippe errorem de Deo suis factis obijciunt, vt illi Deum non esse credant, cum ei Sacerdotes, qui se filios & seruos eius profitentes, minus honoris, quam homini, exhibeant: aut certè vt nullam Deo earum humanarum curam esse persuasum habeant, qui scelera Sacerdotum impunita dimittat, quamquam ipsi etiam Sacerdotes animis tam securi satis declarent se pro iudice ac malefactorum vltore non habere. Atque hoc est, quod Malachias eodem cap. 2. sic agitat: *Laborare fecistis*, (siue vt habent 70. Interpp. *Ad iram prouocastis*) *Dominum in sermonibus vestris, eo quod dicetis, Omnis qui facit malum bonus est in conspectu domini, & tales ei placent: aut certe, Vbi est Deus iudicij ac iustitiæ?* Alios autem improbitatis suæ exemplo deprauant, vt Sacerdotum imitatione Dei timorem & innocentiam missam faciant, nulloque fræno cupiditatibus suis indulgeant. Hos Malach. 3. sic Deus appellat: *Inualuerunt contra me verba vestra, dicit Dominus. Dixistis enim, Vanus est, qui seruit Domino, & quod emolumentum, quia custodiuimus præcepta eius? Ergo nunc beatos dicimus arrogantes, siquidem ædificati sunt facientes impietatem.* Hoc ergo modo Episcoporum improbitas plurimos in lege scandalizat. Alter contumeliæ eorum effectus est, quod à populis contemnuntur, ita vt eos etiam bona decimarum parte defraudare non dubitent, ac propter illos velut ipsi Deo succensentes dona victimasque parcius in templum eius inferant. Malach. 3. *Vos configitis me gens tota in decimis & primitiis. Inferte omnem decimum* (nulla parte fraudata) *in horreum, & sit cibus in domo mea*, ad alendos scilicet Clericos & egentes: quomodo & Ioël. 1. *Interijt de domo Dei sacrificium & libatio. Coram oculis vestris alimenta perierunt de domo Dei nostri.* Similiter autem & 1. Reg. 2. legimus: *Filij Heli Sacerdotis, erant filij Belial*, siue indomitæ auaritiæ, libidinis & violentiæ, *nescientes dominum, neq; officium Sacerdotum ad populum, & dormiebant cum mulieribus quæ obseruabant ad ostium tabernaculi. Et erat peccatum eorum grande nimis coram Domino, quia detrahebant homines sacrificio Domini*, id est, homines propter Sacerdotum scelera Deo parcius sacrificabant. Tertius contumeliæ Deo ab Episcopis factæ effectus est multiplex populi totius calamitas, cum Deus grauiter ferat sibi propter Sacerdotum peccata honorum à populo minus haberi. Ac propterea Israëlitis hostes Philistæos immisit, qui & Sacerdotes impios, & de populo triginta quatuor millia occiderent, & de ipsa Dei arca in bello capta magnificè triumpharent 1. Reg. 4. De hoc effectu sic comme minit Isai. 24. *Et erit sicut populus sic sacerdos, quia transgreßi sunt leges mutauerunt ius, dißipauerunt fœdus sempiternum. Propter hoc maledictio vocabit terram, & peccabunt habitatores eius, idemque pauperes erunt cultores eius, & relinquentur homines pauci. Luxit vindemia, infirmata est vitis, ingemuerunt omnes qui lætabantur corde.* Et Malach. 3. *In penuria maledicti estis vos gens tota. Inferte omnem*

decimam

decimam in horreum & sit cibus in domo mea, & probate me super hoc, dicit Dominus, si non aperuero vobis cataractas cæli, & effudero vobis benedictionem vsq; ab abundantiam, & increpabo pro vobis deuorantem, & non corrumpet fructum terræ vestræ, nec erit sterilis vinea in agro, & beatos vos dicent omnes Gentes. Nimirum istis omnibus bonis Deus populum privat, cum homines sacerdotum vitiis offensi suo erga Deum desunt officio, vt planum fiat, eum benedictionibus Sacerdotum maledixisse, nec optatam eis exitum concedere, velut facit quando sacerdotes ipsi, & his populi quod debent tribuunt, Ezech. 44. *Victimam pro peccato Sacerdotes comedent, & omne votum in Israel, ipsorum erit. Et primitiua ciborum vestrorum dabitis sacerdoti, vt reponat benedictionem domui tuæ.*

CAPVT XVI.

Similiter autem & Mich. 3. Ecclesiæ Præsides (vt S. Hieronymus monet) publicarum calamitatum causam peccatis suis præbere sic Deus docet: *Audite hoc Principes domus Iacob, & iudices domus Israel, numquid non vestrum est scire iudicium, & omnia recta peruertitis, qui ædificatis Sion in sanguinibus, & Ierusalem in iniquitate. Propter hoc* CAVSA VESTRI *Sion quasi ager arabitur, & Hierusalem quasi aceruus lapidum erit* siue in hostium potestatem comedet ac destruetur. Nimirum Sacerdotes officio sequestri ac mediatoris inter Deum & homines peccatores funguntur, ac propterea vtrique partium gratos se acceptosque facere debent. Quod si vltro Deum grauius, quam alij, offendant, fieri non potest, quin ipsis etiam populis, pro quibus deprecantur, multo eum faciant infestiorem. Hoc quidem disertim affirmat S. Gregorius Magnus præfat. in Iob. 3. *In grauibus peccatis quis positus, dum suis premitur, aliena non diluit. Cuncti enim liquido nouimus, quod, cum is displicet, qui ad intercedendum mittitur, irati animus procul dubio ad deteriora prouocatur. Scriptum quippe est, Victimæ impiorum abominabiles sunt Deo, vota iustorum placabilia.* Et rursum in Regist. *Causa ruinæ populi sunt sacerdotes mali, quis enim pro populi peccatis intercessor se obijciat, si sacerdos, qui orare debuerat, grauiora committit?* Et lib. 7. epist. 114. ad Reges Francorum. *Vulnerato Pastore quis curandis ouibus adhibeat medicinam? aut quomodo populum orationis clypeo tueatur, qui iaculis se hostilibus feriendum exponit? Maior ergo metuenda est locis illis fore calamitas, vbi tales intercessores ad locum regiminis adducantur, qui Dei magis in se iracundiam prouocant quam per semetipsos populis placare debuerunt.*

Sic apparet, quam iustæ Canisio causæ fuerint, vt de corrigendis Cleri moribus tanta contentione laboraret. Collapsa enim morum disciplina, velut *Maceria vineæ destructa* & iacente, intelligebat *transitum fore bestiis, vt exterminaret eam aper de silua, & singularis ferus depasceretur, & Vulpes demolirentur eam* (Psal. 79. Cant. 2. vtique *vindemiarent eam omnes, qui prætergrediuntur viam*, id est, vt Hæreticis occasio pestifera dogmata sua populis persuadendi animasque per-

 dendi

Effectum porrò talis contumeliæ Deo factæ discimus esse triplicem. Primum enim plurimi ab eis *scandalizantur in lege*, ac veluti Saxo in via ambulantibus obiecto ad id pedem offendunt & prolabuntur, vt legem partim non recte intelligant, partim obseruare siue implere prætermittant, hoc est, vt vel in fide errent, vel in vita agenda peccent. Aliis quippe errorem de Deo suis factis obijciunt, vt illi Deum non esse credant, cum ei Sacerdotes, qui se filios & seruos eius profitentes, minus honoris, quam homini, exhibeant: aut certè vt nullam Deo earum humanarum curam esse persuasum habeant, qui scelera Sacerdotum impunita dimittat, quamquam ipsi etiam Sacerdotes animis tam securi satis declarent se pro iudice ac malefactorum vltore non habere. Atque hoc est, quod Malachias eodem cap. 1. sic agitat: *Laborare fecistis*, (siue vt habent 70. Interpp. *Ad iram prouocastis*) *Dominum in sermonibus vestris, eo quod dicitis, Omnis qui facit malum, bonus est in conspectu domini, & tales ei placent: aut certe, Vbi est Deus iudicij ac iustitia?* Alios autem improbitatis suæ exemplo deprauant, vt Sacerdotum imitatione Dei timorem & innocentiam missam faciant, nulloque fræno cupiditatibus suis indulgeant. Hos Malach. 3. sic Deus appellat: *Inualuerunt contra me verba vestra, dicit Dominus. Dixistis enim, Vanus est, qui seruit Domino, & quod emolumentum, quia custodiuimus præcepta eius? Ergo nunc beatos dicimus arrogantes, siquidem ædificati sunt facientes impietatem.* Hoc ergo modo Episcoporum improbitas plurimos in lege scandalizat. Alter contumeliæ eorum effectus est, quod à populis contemnuntur, ita vt eos etiam bona decimarum parte defraudare non dubitent, ac propter illos velut ipsi Deo succensentes dona victimasque parcius in templum eius inferant. Malach. 3. *Vos configitis me gens tota in decimis & primitiis. Inferte omnem decimum* (nulla parte fraudata) *in horreum, & sit cibus in domo mea*, ad alendos scilicet Clericos & egentes: quomodo & Ioël. 1. *Interijt de domo Dei sacrificium & libatio. Coram oculis vestris alimenta perierunt de domo Dei nostri*. Similiter autem & 1. Reg. 2. legimus: *Filij Heli Sacerdotis, erant filij Belial*, siue indomitæ auaritiæ, libidinis & violentiæ, *nescientes dominum, neq; officium Sacerdotum ad populum, & dormiebant cum mulieribus quæ obseruabant ad ostium tabernaculi. Et erat peccatum eorum grande nimis coram Domino, quia detrahebant homines sacrificio Domini*, id est, homines propter Sacerdotum scelera Deo parcius sacrificabant. Tertius contumeliæ Deo ab Episcopis factæ effectus est multiplex populi totius calamitas, cum Deus grauiter ferat sibi propter Sacerdotum peccata honorum à populo minus haberi. Ac propterea Israëlitis hostes Philistæos immisit, qui & Sacerdotes impios, & de populo triginta quatuor millia occiderent, & de ipsa Dei arca in bello capta magnificè triumpharent 1. Reg. 4. De hoc effectu sic commeminit Isai. 24. *Et erit sicut populus, sic sacerdos, quia transgressi sunt leges mutauerunt ius, dissipauerunt fœdus sempiternum. Propter hoc maledictio vocabit terram, & peccabunt habitatores eius, idemque pauperes erunt cultores eius, & relinquentur homines pauci. Luxit vindemia, infirmata est vitis, ingemuerunt omnes qui lætabantur corde.* Et Malach. 3 *In penuria maledicti estis vos gens tota. Inferte omnem*

decimam

decimam in horreum & sit cibus in domo mea, & probate me super hoc, dicit Dominus, si non aperuero vobis cataractas cœli, & effudero vobis benedictionem vsq; ab abundantiam, & increpabo pro vobis deuorantem, & non corrumpet fructum terræ vestræ, nec erit sterilis vinea in agro, & beatos vos dicent omnes Gentes. Nimirum istis omnibus bonis Deus populum privat, cum homines sacerdotum vitiis offensi suo erga Deum desunt officio, vt planum fiat, eum benedictionibus Sacerdotum maledixisse, nec optatam eis exitum concedere; velut facit quando sacerdotes ipsi, & his populi quod debent tribuunt, Ezech. 44. *Victimam pro peccato Sacerdotes comedent, & omne votum in Israel, ipsorum erit. Et primitiua ciborum vestrorum dabitis sacerdoti, vt reponat benedictionem domui tuæ.*

CAPVT XVI.

Similiter autem & Mich. 3. Ecclesiæ Præsides (vt S. Hieronymus monet) publicarum calamitatum causam peccatis suis præbere sic Deus docet: *Audite hoc Principes domus Iacob, & iudices domus Israel, numquid non vestrum est scire iudicium, & omnia recta pervertitis, qui ædificatis Sion in sanguinibus, & Ierusalem in iniquitate. Propter hoc CAVSA VESTRI Sion quasi ager arabitur, & Hierusalem quasi aceruus lapidum erit* siue in hostium potestatem comedet ac destruetur. Nimirum Sacerdotes officio sequestri ac mediatoris inter Deum & homines peccatores funguntur, ac propterea vtrique partium gratos se acceptosque facere debent. Quod si vltro Deum grauius, quam alij, offendant, fieri non potest, quin ipsis etiam populis, pro quibus deprecantur, multo eum faciant infestiorem. Hoc quidem disertim affirmat S. Gregorius Magnus præfat. in Iob. 3. *In grauibus peccatis quis positus, dum suis premitur, aliena non diluit. Cuncti enim liquido nouimus, quod, cum is displicet, qui ad intercedendum mittitur, irati animus procul dubio ad deteriora provocatur. Scriptum quippe est, Victimæ impiorum abominabiles sunt Deo, vota iustorum placabilia.* Et rursum in Regist. *Causa ruinæ populi sunt sacerdotes mali, quis enim pro populi peccatis intercessor se obijciat, si sacerdos, qui orare debuerat, grauiora committit?* Et lib. 7. epist. 114. ad Reges Francorum. *Vulnerato Pastore quis curandis ouibus adhibeat medicinam? aut quomodo populum orationis clypeo tueatur, qui iaculis se hostilibus feriendum exponit? Maior ergo metuenda est locis illis fore calamitas, vbi tales intercessores ad locum regiminis adducantur, qui Dei magis in se iracundiam prouocant quam per semetipsos populis placare debuerunt.*

Sic apparet, quam iustæ Canisio causæ fuerint, vt de corrigendis Cleri moribus tanta contentione laboraret. Collapsa enim morum disciplina, velut *Maceria vineæ distructa* & iacente, intelligebat *transitum fore bestiis, vt exterminaret eam aper de silua, & singularis ferus depasceretur, & Vulpes demolirentur eam* (Psal. 79. Cant. 2. vtique *vindemiarent eam omnes, qui prætergrediuntur viam*, id est, vt Hæreticis occasio pestifera dogmata sua populis persuadendi animasque per-

Effectum porrò talis contumeliæ Deo factæ discimus esse triplicem. Primum enim plurimi ab eis *scandalizantur in lege*, ac veluti Saxo in via ambulantibus obiecto ad id pedem offendunt & prolabuntur, vt legem partim non recte intelligant, partim obseruare siue implere prætermittant, hoc est, vt vel in fide errent, vel in vita agenda peccent. Aliis quippe errorem de Deo suis factis obijciunt, vt illi Deum non esse credant, cum ei Sacerdotes, qui se filios & seruos eius profitentes, minus honoris, quam homini, exhibeant: aut certè vt nullam Deo earum humanarum curam esse persuasum habeant, qui scelera Sacerdotum impunita dimittat, quamquam ipsi etiam Sacerdotes animis tam securi satis declarent se pro iudice ac malefactorum vltore non habere. Atque hoc est, quod Malachias eodem cap. 2. sic agitat: *Laborare fecistis*, (siue vt habent 70. Interpp. *Ad iram prouocastis*) *Dominum in sermonibus vestris, eo quod dicetis, Omnis qui facit malum, bonus est in conspectu domini, & tales ei placent: aut certe, Vbi est Deus iudicij ac iustitia?* Alios autem improbitatis suæ exemplo deprauant, vt Sacerdotum imitatione Dei timorem & innocentiam missam faciant, nulloque fræno cupiditatibus suis indulgeant. Hos Malach. 3. sic Deus appellat: *Inualuerunt contra me verba vestra, dicit Dominus. Dixistis enim, Vanus est, qui seruit Domino, & quod emolumentum, quia custodiuimus præcepta eius? Ergo nunc beatos dicimus arrogantes, siquidem ædificati sunt facientes impietatem.* Hoc ergo modò Episcoporum improbitas plurimos in lege scandalizat. Alter contumeliæ eorum effectus est, quod à populis contemnuntur, ita vt eos etiam bona decimarum parte defraudare non dubitent, ac propter illos velut ipsi Deo succensentes dona victimasque parcius in templum eius inferant. Malach. 3. *Vos configitis me gens tota in decimis & primitiis. Inferte omnem decimam* (nulla parte fraudata) *in horreum, & sit cibus in domo mea*, ad alendos scilicet Clericos & egentes: quomodo & Ioël. 1. *Interijt de domo Dei sacrificium & libatio. Coram oculis vestris alimenta perierunt de domo Dei nostri.* Similiter autem & 1. Reg. 2. legimus: *Filij Heli Sacerdotis, erant filij Belial*, siue indomitæ auaritiæ, libidinis & violentiæ, *nescientes dominum, neq; officium Sacerdotum ad populum, & dormiebant cum mulieribus quæ obseruabant ad ostium tabernaculi. Et erat peccatum eorum grande nimis coram Domino, quia detrahebant homines sacrificio Domini*, id est, homines propter Sacerdotum scelera Deo parcius sacrificabant. Tertius contumeliæ Deo ab Episcopis factæ effectus est multiplex populi totius calamitas, cum Deus grauiter ferat sibi propter Sacerdotum peccata honorum à populo minus haberi. Ac propterea Israëlitis hostes Philistæos immisit, qui & Sacerdotes impios, & de populo triginta quatuor millia occiderent, & de ipsa Dei arca in bello capta magnificè triumpharent 1. Reg. 4. De hoc effectu sic commeminit Isai. 24. *Et erit sicut populus, sic sacerdos, quia transgressi sunt leges, mutauerunt ius, dissipauerunt fœdus sempiternum. Propter hoc maledictio vocabit terram, & peccabunt habitatores eius, idemque pauperes erunt cultores eius, & relinquentur homines pauci. Luxit vindemia, infirmata est vitis, ingemuerunt omnes qui lætabantur corde.* Et Malach. 3 *In penuria maledicti estis vos gens tota. Inferte omnem*

decimam

decimam in horreum & sit cibus in domo mea, & probate me super hoc, dicit Dominus, si non aperuero vobis cataractas cæli, & effudero vobis benedictionem vsq; ab abundantiam, & increpabo pro vobis deuorantem, & non corrumpet fructum terræ vestra, nec erit sterilis vinea in agro, & beatos vos dicent omnes Gentes. Nimirum istis omnibus bonis Deus populum privat, cum homines sacerdotum vitiis offensi suo erga Deum desunt officio, vt planum fiat, eum benedictionibus Sacerdotum maledixisse, nec optatam eis exitum concedere, velut facit quando sacerdotes ipsi, & his populi quod debent tribuunt, Ezech. 44. *Victimam pro peccato Sacerdotes comedent, & omne votum in Israel, ipsorum erit. Et primitiua ciborum vestrorum dabitis sacerdoti, vt reponat benedictionem domui tuæ.*

CAPVT XVI.

Similiter autem & Mich. 3. Ecclesiæ Præsides (vt S. Hieronymus monet) publicarum calamitatum causam peccatis suis præbere sic Deus docet: *Audite hoc Principes domus Iacob, & iudices domus Israel, numquid non vestrum est scire iudicium, & omnia recta peruertitis, qui ædificatis Sion in sanguinibus, & Ierusalem in iniquitate. Propter hoc* CAVSA VESTRI *Sion quasi ager arabitur, & Hierusalem quasi aceruus lapidum erit* siue in hostium potestatem comedet ac destruetur. Nimirum Sacerdotes officio sequestri ac mediatoris inter Deum & homines peccatores funguntur, ac propterea vtique partium gratos se acceptosque facere debent. Quod si vltro Deum grauius, quam alij, offendant, fieri non potest, quin ipsis etiam populis, pro quibus deprecantur, multo eum faciant infestiorem. Hoc quidem disertim affirmat S. Gregorius Magnus præfat. in Iob. 3. *In grauibus peccatis quis positus, dum suis premitur, aliena non diluit. Cuncti enim liquido nouimus, quod, cum is displicet, qui ad intercedendum mittitur, irati animus procul dubio ad deteriora prouocatur. Scriptum quippe est, Victimæ impiorum abominabiles sunt Deo, vota iustorum placabilia.* Et rursum in Regist. *Causa ruinæ populi sunt sacerdotes mali, quis enim pro populi peccatis intercessor se obijciat, si sacerdos, qui orare debuerat, grauiora committit?* Et lib. 7. epist. 114. ad Reges Francorum. *Vulnerato Pastore quis curandis ouibus adhibeat medicinam? aut quomodo populum orationis clypeo tueatur, qui iaculis se hostilibus feriendum exponit? Maior ergo metuenda est locis illis fore calamitas, vbi tales intercessores ad locum regiminis adducantur, qui Dei magis in se iracundiam prouocant quam per semetipsos populis placare debuerunt.*

Sic apparet, quam iustæ Canisio causæ fuerint, vt de corrigendis Cleri moribus tanta contentione laboraret. Collapsa enim morum disciplina, velut *Maceria vineæ destructa* & iacente, intelligebat *transitum fore bestiis, vt exterminaret eam aper de silua, & singularis ferus depasceretur, & Vulpes demolirentur eam* (Psal. 79. Cant. 2. vtique *vindemiarent eam omnes, qui prætergrediuntur viam*, id est, vt Hæreticis occasio pestifera dogmata sua populis persuadendi animasque per-

Sapientia carnali conuersari in mundo, 2. Cor. 1. *Maxime Astuti esse* scribit Cicero, *omnia ad suam vtilitatem referre*, si præsertim eam se spectare dissimulet, & emolumento, quod verbis refutat ac spernit, occulta via tamen potiatur. Huius Astutiæ suspicionem pseudoapostolos in Paulum commouisse apparet, quasi cum Corinthi esset atque egeret, ipse quidem nemini onerosus aut grauis fuerit, sed sine onere se auditoribus seruarit, postea tamen discipulum suum Titum ad eos miserit, qui oblatas pecunias minime aspernaretur, sicque Paulus fugitiuum illud argentum è manibus amissum tamen reprehenderit. Hanc à se suspicionem Paulus operosè amolitur huiusmodi verbis. 2. Cor. 12. *Sed esto: ego vos non grauaui: sed cum essem astutus, dolo vos cepi. Numquid per aliquem eorum, quos misi ad vos, circumueni vos? Rogaui Titum, & misi cum illo fratrem. Numquid Titus vos circumuenit? nonne eodem Spiritu ambulauimus? nonne iisdem vestigiis? Olim putatis, quod excusemus nos apud vos?* (quasi dicat non est, quod putetis, mihi apud homines tantum paratam esse excusationem, qui cordis mei arcana non perspiciunt) *coram Deo in Christo loquimur* (id est, Deum iuro testemque do) *Omnia autem carissimi propter ædificationem vestram.* Simili iure iurando vtitur etiam, 1. Thes. 2. *Exhortatio nostra non fuit in dolo*, siue astutia lucri occasionem spectante, *sed sicut probati sumus à Deo, ita loquimur, non quasi hominibus placentes, sed Deo qui probat corda nostra. Neq; enim aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis: neq; in occasione auaritiæ, Deus testis est.* Hinc facile est intellectu, Apostolico Doctori necessarium esse, vt non tantum absit ab Astutiæ crimine, neque suæ vtilitatis aut gloriæ causa munere suo fungatur, sed vt etiam absit ab Astutiæ suspicione, nec quicquam sibi quærere credatur. Illo enim suæ, hoc vero auditorum saluti consulit, eosque ædificat. Ad ædificationem ergo corporis Christi tam ineptus est (fortassis autem haud paulo ineptior) qui de Astutia præter meritum suum suspectus est, quam qui cum id ei sit vitium, eo tamen vacare creditur. In quam sententiam & S. Ignatius discesserat. Vt enim in vita eius lib. 2. cap. 8. Maffeius auctor est, *Omnium qui ad rempub. accedunt rationes non veritate solum, sed etiam Famæ niti censebat.* Huic sententiæ magnum à D. Augustino pondus accedit, cuius lib. 22. de bono Viduitatis verba sunt: *Quisquis à criminibus flagitiorum & facinorum vitam suam custodit, sibi benefacit: quisquis autem etiam Famam, & in alios misericors est. Nobis enim necessaria est vita nostra, aliis Fama nostra.* Ex istis perspicuum euadit, quæ res Canisium mouerit, vt Societatis suæ Famam & existimationem vsque eo curæ habuerit, eamque paucioribus Collegiis incolumi fama potiri, quam ex magno Collegiorum numero de ipsa conquerendi aut male cogitandi occasionem cuiquam præberi satius multo duxerit. Sociis scilicet ad animarum suarum salutem necessaria erat vita innocens, auaritiæ & ambitioni minime affinis: aliis autem, quos aut ab erroribus ad veritatem, aut à vitæ prauitate ad bonam frugem reuocare cupiebant, necessaria erat Fama & nomen bonum; sine qua fama nihil plus, quam sine doctrina & virtute profecturos eos Canisio satis exploratum videbatur. Si enim *Fama bona impinguat ossa*

(Prover.

(Prov.15.) siue vires ad rem bene gerendam sufficit: consequens est, vt quantum de Societatis Fama deminuitur, tantundem facultati eius bene de gloria Dei deq; animarum salute promerendi abscedat.

CAPVT XV.

Pag. 160.

Conuentus Augustanus exitum satis commodũ habuit. Dimissi enim Antistites sacri cum eo, vt pollicerentur, se & Synodos habituros, & Gymnasia restituturos, & consuetudines prauas vitioq; publica, quoad consequi possent, correcturos Quæ fuerat Canisij sententia, qui eosdem Præsules & vocibus, & lucubrationibus ad morum correctionem numquam destiterat incitare.

Et Pag. 124.

Canisius haud nullo negotio sacrorum Præsulibus persuasit, vt consultationes instituerant de Clericorum Ordine corrigendo, cum res siue in capitibus, siue in membris summe necessaria esset.

Animaduersio.

Nequaquam scilicet Canisium fugiebat, si Episcopi & Clerici officium faciant, tum & ipsos cum populis curæ eorum commissis saluos fieri, & Hæreticis omnem ad nocendum aditum obstrui. Sic quippe Paulus docet 1. Tim. 4. *Exemplum esto fidelium in verbo, in conuersatione, in caritate, in fide, in castitate. Attende lectioni, exhortationi & doctrinæ, insta in illis. Hoc enim faciens & teipsum saluum facies, & eos qui te audiunt.* Et Christus Ioh. 10. *Pastor ante oues vadit* (id est, exemplo eos docet facere ad salutem necessaria) *& oues illum sequuntur, quia sciunt vocem eius* (vocem nempe virtutis, & sermonem in potestate; vocem non inanem, sed cum ostensione spiritus & virtutis, quia veri Pastores *Euangelizant verbum virtute multa.* Ps. 56. *& voci eorum dat Deus vocem virtutis* Psal. 67. *Ita stupebant homines in doctrina Christi, quia in potestate erat sermo ipsius,* Luc 4. *Docebat* enim *sicut potestatem habens, & non sicut scribæ & Pharisæi, qui dicebant & non faciebant,* Math. 7. & 23. Sicque inani verborum sono hominum aures implebant. Similiter & Apostolorum *prædicatio non fuit inanis, neque in sermone tantum, sed in virtute & in plenitudine multa, siue in ostensione spiritus & virtutis,* 1. Thes. 1. & 2. & 1. Corinth. 2. Talem ergo *Pastoris vocem sciunt* seu nouerunt *oues*, & vocem atque exemplum eius sequuntur) *Alienum autem non sequuntur, sed fugiunt ab eo,* ab eiusque doctrina sibi cavent, quia *non nouerunt vocem alienorum*, neque eam audire animum inducunt, tamquam multum à pastoris sui voce diversam. Ita videmus, nihil Catholicis ab Hæretica doctrina periculi esse, si Episcopi simul verbo & exemplo eos doceant. Sin autem Pastoris officium facere pigrentur, & *Evangelium*

erubescant (Rom.1.)ac Verbi prædicationem infra dignitatem suam esse censeant,eamq; aliis delegare satis habeant,aut *alios* quidem *doceant sed se ipsos non doceant* (Rom.2.) itaque *lingua* quidem *Angelorum loquentes, sed caritate destituti,sint velut æs sonans & cymbalum tinniens*(1.Cor.13)*& cum aliis prædicauerint,ipsi reprobi efficiantur* (1.Cor.9.)cum populo perdunt,tantisq; obsunt, quantis præsunt,& in errorem eos inducunt,ac simul Hæreticorum insidiis oportunos faciunt,vt facile sibi quicquid illi volunt persuaderi patiantur.Ierem.50. *Grex perditus factus est populus meus: Pastores eorum seduxerunt eos, feceruntq́; vagari in montibus.Omnes qui inuenerunt comederunt eos.* Ezech.34. *Væ Pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos Lac comedebatis,& lanis operiebamini & quod crassum erat, occidebatis* (siue stipendium Episcopo officium facienti debitum, eoq; multo amplius capiebatis)*gregem autem meum non pascebatis. Cum austeritate imperabatis eis & cum potentia.Et dispersæ sunt oues meæ,eo quod non esset Pastor* (qui scilicet *pasceret tripliciter,verbo prædicationis,exemplo conuersationis & fructu orationis* ac sacrificij,quibus partibus Episcopi officium S.Bernardus describit) *Et factæ sunt oues meæ in deuorationem omnium bestiarum agri,& dispersæ sunt. Et non erat qui requireret,non erat inquam,qui requireret.*Zach.11.*Pasce pecora occisionis, quæ qui possiderant occidebant,& non dolebant,& vendebant ea dicentes.Benedictus Dominus,diuites facti sumus: & Pastores eorum non parcebant eis* sed ea pessimis morum suorum exemplis crudeliter occidebant.S.Ambrosius de dignitate Sacerd.cap.6. *Nullis illicitum esse videtur,quod ab Episcopo quasi licitum perpetratur:sed ipsum magis homines credunt esse laudabile,quicquid Episcopus habuerit dilectabile.*S.Gregorius Magnus in Pastoral. cap.2 *Cum Pastor per abrupta graditur,consequens est vt Grex ad præcipitium sequatur, & qui labenti innititur,necesse est,vt cum labente pariter labatur. Persuadent enim sibi subditi,id eis in primis licere,quod à suis Pastoribus fieri palam conspiciunt, & audentius idem perpetrant* Et part 3.Admonit 5.*Scire prælati debent, quod si peruersa vmquam perpetrant,tot mortibus digni sunt, quot perditionis exempla ad subditos suos transmittunt.*S.Bernardus ad Guilelmum Comitem: *Si quis de populo deuiat,solus perit: error Prælati multos involuit,& tantis obest,quantis præest.*Idem sermone 1. de Conuersione Pauli: *Heu heu Domine Deus,ipsi sunt in persecutione tua primi, qui sunt Vicarij tui,qui videntur regere populum tuum:Misera eorum conuersatio plebis tuæ miserabilis subuersio est.*Et Sermone ad Pastores in Synodo:*Fidem habetis,sed ad opera vos inuito. Vos maxime,qui estis Vicarij Christi,qui estis Pastores animarum, qui alios debetis instruere,non destruere.Vos inquam maxime, quia soli non potestis perire, qui praire debetis docendo & operando.Multi sunt Catholici prædicando,qui Hæretici sunt operando.Quod Hæretici faciebant per praua dogmata,hoc faciunt plures hodie per mala exempla.Seducunt scilicet populum & inducunt in errorem: & tanto grauiores sunt Hæreticis, quanto prævalent opera verbis*, quoniam scilicet plus oculis homines credunt, quam auribus suis,adeoq; multo magis factis eorum qui *super candelabro*,siue in excelso dignitatis gradu *positi lucent omnibus qui in domo sunt*, quam verbis aliorum, quibus tantundem auctoritatis pondus non inest, commouentur.

Itaque

Itaque ſatis intellexit Caniſius, nihil ad hominum ſalutem referre magnopere, quod probatæ vitæ Sacerdotes verba de fidei capitibus ad eos faciant, ſi Præſules, quorum longe amplior eſt dignitas, factis ſuis negent, quod verum eſſe illi verbis teſtantur. Primum certè fidei Chriſtianæ caput ſiue articulum ab ijs negari creditur, qui ſiue honorum, ſiue voluptatum, ſeu cuiuſcumque rei cauſâ Deum contemnunt, & offenſam eius excipere animum inducunt. *Hoc enim quis que profecto Deum facit, quod plus quam Deum diligit*: ait S. Auguſtinus. Itaque *Auarum* Apoſtolus vocat *Idololatram* ſiue *Idolorum ſeruum* Epheſ 5. qui etiam de Eccleſiæ miniſtris *non ex caritate aut bona voluntate, ſed per occaſionem* lucri & gloriæ, *propterque inuidiam & contentionem* gentes Evangelium docentibus Phil. 1. & 3. pronunciat. *Ventrem eorum Deum eſſe*, quippe qui propter ſe ipſos Chriſto ſeruiant, reique ordinem immutent, vt Chriſti honos, qui Finis eſſe debuerat, pro lucri aut gloriæ adiumento ſeu Medio ab iis vſurpetur. In quos etiam intorquet ſententiam illam Rom. 16. *Huiuſcemodi Chriſto Domino noſtro non ſeruiunt, ſed ſuo Ventri, & per dulces ſermones & benedictiones ſeducunt corda innocentium.* Epiſcopi ergo palam voluptarii, ambitioſi & auari Deo non ſeruiunt, nec præcepto illi parant, *Non habebis Deos alienos coram me.* Sunt ergo Paſtores ſtulti cum Idolo ſuo, Ventre puta, auro aut honore, de quibus Zach. 11. *Sume tibi vaſa Paſtoris ſtulti. O paſtor & idolum, derelinquens gregem?* Ad cuius generis Paſtores illa Dei expoſtulatio dirigitur Malach. 1. & 2. *Filius honorat patrem, & ſeruus Dominum ſuum. Si ergo Pater ego ſum, vbi eſt honor meus? Et ſi Dominus ego ſum, vbi eſt timor meus? dicit Dominus ad vos ò ſacerdotes, qui deſpicitis nomen meum, & offertis mihi cæcum, & claudum & languidum ac debile ad immolandum: quale ſi offerretis Duci veſtro, non placeret ei, nec ſuſciperet faciem veſtram* (ſed contumeliam ſibi à vobis factam grauiter ferret) *& receſſiſtis de via, & ſcandalizaſtis plurimos in lege: Propter quod & ego dedi vos contemtibiles & humiles omnibus populis, ſicut non ſeruaſtis vias meas, & accepiſtis faciem in lege. Si nolueritis ponere ſuper Cor, vt detis gloriam nomini meo, mittam in vos egeſtatem, & maledicam benedictionibus veſtris* id eſt, ratas non habeo, ſed affectu fruſtrabor. Hic docemur, Auaros Sacerdotes & Antiſtites Dei nomen deſpicere, quippe cui honorem & timorem velut filij ac ſerui patri ac Domino ſuo non exhibeant, & faciem hominis accipiant, ſiue plus homini honoris habeant, pluſque offenſam eius caueant, quam Dei, eò quod Deo hoſtias cæcas, claudas & vitioſas immolare non vereantur, quas Principi alicui propter metum offenſæ eius offerre minime auderent. Faciem quoque hominis in eo accipiunt, ſi filios, nepotes aut conſanguineos ſuos propter Chriſtum non ſerio reliquerunt & oderunt ac vel improbe viuentes non coërcent vel de bonis Eccleſiæ, quæ pauperum ſunt patrimonia, augere ac ditare non dubitant. In quos conuenit illa Dei cum Heli Pontifice expoſtulatio, 1. Reg. 2. *Magis honoraſti filios tuos, quam me, eo quod noueras indigne illos agere & non corripueris nos.* In eoſdem iam intentata eſt triſtis illa Chriſti ſententia: *Si quis venit ad me, & non odit patrē & matrē, & filios, non eſt me dignus, & non poteſt meus eſſe diſcipulus*, Matt. 10. & Luc. 14.

Effectum

Effectum porrò talis contumeliæ Deo factæ discimus esse triplicem. Primum enim plurimi ab eis *scandalizantur in lege*, ac veluti Saxo in via ambulantibus obiecto ad id pedem offendunt & prolabuntur, vt legem partim non recte intelligant, partim obseruare siue implere prætermittant, hoc est, vt vel in fide errent, vel in vita agenda peccent. Aliis quippe errorem de Deo suis factis obijciunt, vt illi Deum non esse credant, cum ei Sacerdotes, qui se filios & seruos eius profitentes, minus honoris, quam homini, exhibeant: aut certè vt nullam Deo earum humanarum curam esse persuasum habeant, qui scelera Sacerdotum impunita dimittat, quamquam ipsi etiam Sacerdotes animis tam securi satis declarent se pro iudice ac malefactorum vltore non habere. Atque hoc est, quod Malachias eodem cap. 2. sic agitat: *Laborare fecistis*, (sive vt habent 70. Interpp. *Ad iram prouocastis*) *Dominum in sermonibus vestris, eo quod dicetis, Omnis qui facit malum bonus est in conspectu domini, & tales ei placent: aut certe, Vbi est Deus iudicij ac iustitia?* Alios autem improbitatis suæ exemplo deprauant, vt Sacerdotum imitatione Dei timorem & innocentiam missam faciant, nulloque fræno cupiditatibus suis indulgeant. Hos Malach. 3. sic Deus appellat: *Inualuerunt contra me verba vestra, dicit Dominus. Dixistis enim, Vanus est, qui seruit Domino, & quod emolumentum, quia custodiuimus præcepta eius? Ergo nunc beatos dicimus arrogantes, siquidem ædificati sunt facientes impietatem.* Hoc ergo modo Episcoporum improbitas plurimos in lege scandalizat. Alter contumeliæ eorum effectus est, quod à populis contemnuntur, ita vt eos etiam bona decimarum parte defraudare non dubitent, ac propter illos velut ipsi Deo succensentes dona victimasque parcius in templum eius inferant. Malach. 3. *Vos configitis me gens tota in decimis & primitiis. Inferte omnem decimum* (nulla parte fraudata) *in horreum, & sit cibus in domo mea*, ad alendos scilicet Clericos & egentes: quomodo & Ioël. 1. *Interijt de domo Dei sacrificium & libatio. Coram oculis vestris alimenta perierunt de domo Dei nostri.* Similiter autem & 1. Reg. 2. legimus: *Filij Heli Sacerdotis, erant filij Belial,* siue indomitæ auaritiæ, libidinis & violentiæ, *nescientes dominum, neq; officium Sacerdotum ad populum, & dormiebant cum mulieribus quæ obseruabant ad ostium tabernaculi. Et erat peccatum eorum grande nimis coram Domino, quia detrahebant homines sacrificio Domini*, id est, homines propter Sacerdotum scelera Deo parcius sacrificabant. Tertius contumeliæ Deo ab Episcopis factæ effectus est multiplex populi totius calamitas, cum Deus grauiter ferat sibi propter Sacerdotum peccata honorum à populo minus haberi. Ac propterea Israëlitis hostes Philistæos immisit, qui & Sacerdotes impios, & de populo triginta quatuor millia occiderent, & de ipsa Dei arca in bello capta magnificè triumpharent 1. Reg. 4. De hoc effectu sic commeminit Isai. 24. *Et erit sicut populus, sic sacerdos, quia transgressi sunt leges mutauerunt ius, dissipauerunt fœdus sempiternum. Propter hoc maledictio vocabit terram, & peccabunt habitatores eius, idemque pauperes erunt cultores eius, & relinquentur homines pauci. Luxit vindemia, infirmata est vitis, ingemuerunt omnes qui lætabantur corde.* Et Malach. 3. *In penuria maledicti estis vos gens tota. Inferte omnem*

decimam

decimam in horreum & sit cibus in domo mea, & probate me super hoc, dicit Dominus, si non aperuero vobis cataractas cœli, & effudero vobis benedictionem vsq; ab abundantiam, & increpabo pro vobis deuorantem, & non corrumpet fructum terræ vestræ, nec erit sterilis vinea in agro, & beatos vos dicent omnes Gentes. Nimirum istis omnibus bonis Deus populum privat, cum homines sacerdotum vitiis offensi suo erga Deum desunt officio, vt planum fiat, eum benedictionibus Sacerdotum maledixisse, nec optatam eis exitum concedere, velut facit quando sacerdotes ipsi, & his populi quod debent tribuunt, Ezech. 44. *Victimam pro peccato Sacerdotes comedent, & omne votum in Israel, ipsorum erit. Et primitiua ciborum vestrorum dabitis sacerdoti, vt reponat benedictionem domui tuæ.*

CAPVT XVI.

Similiter autem & Mich. 3. Ecclesiæ Præsides (vt S. Hieronymus monet) publicarum calamitatum causam peccatis suis præbere sic Deus docet: *Audite hoc Principes domus Iacob, & iudices domus Israel, numquid non vestrum est scire iudicium, & omnia recta peruertitis, qui ædificatis Sion in sanguinibus, & Ierusalem in iniquitate. Propter hoc* CAVSA VESTRI *Sion quasi ager arabitur, & Hierusalem quasi aceruus lapidum erit* siue in hostium potestatem comedet ac destruetur. Nimirum Sacerdotes officio sequestri ac mediatoris inter Deum & homines peccatores funguntur, ac propterea vtique partium gratos se acceptosque facere debent. Quod si vltro Deum grauius, quam alij, offendant, fieri non potest, quin ipsis etiam populis, pro quibus deprecantur, multo eum faciant infestiorem. Hoc quidem disertim affirmat S. Gregorius Magnus præfat. in Iob. 3. *In grauibus peccatis quis positus, dum suis premitur, aliena non diluit. Cuncti enim liquido nouimus, quod, cum is displicet, qui ad intercedendum mittitur, irati animus procul dubio ad deteriora prouocatur. Scriptum quippe est, Victimæ impiorum abominabiles sunt Deo, vota iustorum placabilia.* Et rursum in Regist. *Causa ruinæ populi sunt sacerdotes mali, quis enim pro populi peccatis intercessor se obijciat, si sacerdos, qui orare debuerat, grauiora committit?* Et lib. 7. epist. 114. ad Reges Francorum. *Vulnerato Pastore quis curandis ouibus adhibeat medicinam? aut quomodo populum orationis clypeo tueatur, qui iaculis se hostilibus feriendum exponit? Maior ergo metuenda est locis illis fore calamitas, vbi tales intercessores ad locum regiminis adducantur, qui Dei magis in se iracundiam prouocant quam per semetipsos populis placare debuerunt.*

Sic apparet, quam iustæ Canisio causæ fuerint, vt de corrigendis Cleri moribus tanta contentione laboraret. Collapsa enim morum disciplina, velut *Maceria vineæ destructa* & iacente, intelligebat *transitum fore bestiis, vt exterminaret eam aper de silua, & singularis ferus depasceretur, & Vulpes demolirentur eam* (Psal. 79. Cant. 2. vtique *vindemiarent eam omnes, qui prætergrediuntur viam*, id est, vt Hæreticis occasio pestifera dogmata sua populis persuadendi animasque per-

dendi præcludi non posset: fore etiam vt Catholici partim exemplo Clericorum deprauati & atheiam atque Epicurismum eorum imitantes, partim vero propter improbitatem eorum suum erga Deum officium deserentes, causam Deo præberent, vt ingentibus calamitatibus in remp. immissis iniuriam suam vlcisceretur. Vnicum vero omnium istorum malorum remedium, frequentes Synodos seu Cleri conuentus esse recte iudicabat. *In multitudine* enim *Sapientum est sanitas orbis terrarum*, Sapient. 6. *Sapientia enim habitat in consilio*, Prov. 8. *Et per hanc sanati sunt quicumque Deo placuerunt à principio*, Sapient 9. Itaq; nulla alia corruptelæ morum publicæ inter Christianos causa est, quam raritas Conciliorum: quod quidem ipsi Spiritui Sancto credere nos fas est, per sanctos Patres in Concilio Toletano quarto congregatos ita loquenti: ***Nulla pæne res disciplinæ mores ab Ecclesia magis depulit, quam Sacerdotum negligentia, qui contemtis Canonibus ad corrigendos Ecclesiasticos mores Synodum facere negligunt.*** Atque hoc ipsum luculentius Concilij Toletani vndecimi Patres sic exsequuntur: *Eramus hucusq; pro labentis seculi consuetudine instabiles; quia annosa series temporum, subtracta luce Conciliorum, non tam vitia auxerat, quam matrem omnium errorum ignorãtiã otiosis mentibus ingerebat. Cernebamus enim quomodo Babylonicæ Confusionis olla succensa nunc tempora Conciliorum averteret, nunc sacerdos Domini dissolutis moribus irretiret. Purpuratæ enim meretricis sequebantur inuitamenta, quia Ecclesiastici conuentus non aderit disciplina. Quia non aderat adunandorum Pontificum vlla perceptio* (id est, quia nullus Rex vel Metropolitanus Episcopos cõuenire præcipiebat) *crescebat in maius vita deterior: cum tandem diuina nos clementia ex alto respiciens, & tempori ætatis nostræ succursuram præbuit & saluti, præparans nostris seculis religiosi Principis mentem, deuotam pariter & instructam* (id est, Regi inspirans, vt Concilium cogeret) *Casus feruidæ solicitudinis voto & lux Conciliorum reuocata resplenduit, & alterna caritas se mutuo in corrigendis vel instruendis moribus excitauit, dum & aggreganti nobis hortatu religiosi Principis facultas est data, & opportuna corrigentis præparata est disciplina: vt qui decursis longe ante temporibus, post decem & octo scilicet labentium annorum excursum in vnum meruimus aggregari conuentum, mederi possemus spirituali gratia sanitatum.*

Hanc ipsam sententiam illis Germaniæ Episcopis magnopere probari gaudeo, qui nunc exsules & Sedibus suis extorres tarde quidem, nec tamen, opinor, sero sapiunt. Vt enim ex Episcopo quodam auditum est, fatentur illi, Cleri Germanici Epicurismum vitamque lutulento porco, quam homine, maxime sacris addicto digniorem, veram demum causam esse, cur is Catholicorum in Germania nunc status sit, vt haud multum ab eo abludat illa Prophetæ threnodia: ***Princeps prouinciarum facta est sub tribute. Facti sunt hostes eius in capite: inimici eius locupletati sunt. Facti sunt Principes eius velut arietes non inuenientes pascua, & abierunt absque fortitudine ante faciem subsequentis. Manum misit hostis ad omnia desiderabilia eius. Vidit Gentes ingressas sanctuarium suum. Omnis populus eius gemens & quærens panem. Abstulit Deus omnes Magnificos de medius eius. Polluit regnum &***

gnum & Principes eius. Hæreditas nostra versa est ad alienos , domus nostra ad extraneos. Serui dominati sunt nostri , non fuit qui redimeret de manu eorum. Non crediderunt Reges terræ & vniuersi habitatores orbis, quoniam ingrederetur hostis per portas Ierusalem. Velociores fuerunt persecutores nostri Aquilis. Factus est Dominus velut inimicus Tradidit in opprobrium & in indignationem furoris sui Regem & Sacerdotem Cum autem ista sic ingenue Episcopi illi confitentur, simul agnoscant censeo , non minus huic quoque næniæ locum esse. *Magna est velut mare contritio* seu calamitas *tua, quis medebitur tui filia Sion? Prophetæ tui viderunt tibi falsa & stulta: nec aperiebant iniquitatem tuam, vt te ad pœnitentiam prouocarent. Viderunt autem tibi assumtiones falsas & eiectiones.* Tamquam dictum sit: Non idem quod Canisius hodierni fecerunt Iesuitæ, Principum & Episcoporum Confessarij conscientiæque moderatores, vt scilicet ad Synodos cogendas, & ad Clericorum Ordinem *tam in Capite, quam in membris corrigendum,* & ad pœnas diuinas eo pacto auertendas eos incitarent. Omnia secunda ac prospera eis prædixerunt: Catholicos à Deo assumi semper & prosperari, nec vmquam bello vinci: Protestantes vero omnes & Confessionem Augustanam simul cum anno 1630. exitum habituros, & Sanctioni de Pace Religionis finem præsto esse. Cur autem de suscipienda Cleri emendatione nusquam vocem mittere audiantur , tamque Canisio sint dissimiles, eius rei causa est , quod non idem vtrisque sit propositum: Ille enim velut priscæ notæ Iesuita nihil aliud spectabat , quam Dei gloriam, & suam aliorumque hominum salutem. Istis autem nihil aliud cordi est, quam bonum cuiusque proprium , eiusque causa amplissimum præpositi sui Generalis imperium. Eius autem rei conficiendæ multo facilior est ratio, si Clerici & Monachorum emendatio seu reformatio prætermittatur. Quo enim illi vitiosiores apparent , tanto minus Iesuitæ peccata sua fore conspicua intelligunt. Ita illis expedit, alios non esse bonos , sicut etiam aliena virtus quasi vitij sui exprobratio eis videtur. Præcipue tamen morum in Monasteriis dissolutio disciplinæque relaxatio quæstui eorum & compendio conducit, quo exemplo Plautinus Leno de se ipso prædicat:

Boni viri me pauperant, improbi alunt.
Augent rem meam mali: populi strenui
Damno mihi, sed improbi sunt vsui.

Minore certe negotio Principibus Iesuitæ sic persuadent, vt ademta Monachis cœnobia ad ipsos velut multis partibus Ecclesiæ vtiliores & reip. necessarios transferantur. Minime ergo iam mirari conuenit , cur Iesuitæ tanto cum impetu proximis annis conati fuerint Principem & Abbatem Fuldensem *Iohannem Bernardum* , singulare ætatis nostræ ornamentum , à cucullo tonsuque Monastico deterrere. Causabatur ille , quod cum illi , quo à Confessionibus vtebatur , tum cæteris eius sodalibus Iesuitis probaturum se

confidebat, se voto obstrictum teneri & Sacramento, nec sine periurij reatu facere posse, quin S. Benedicti legibus etiam in capiendo Ordinis eius habitu pareret: nec minus se fidem suam Pontifici & Cæsari obligasse, facturum se, quod illi non vnis à se literis contendissent, vt Religiosam disciplinam in Monasterio suo totius Germaniæ Galliæque principe iam olim collapsam, vel potius peremptam, non magis imperio, quam vitæ suæ exemplo instauraret, cæterisque Sacri Romani Imperij Abbatibus idem ipsum faciendi stimulos, admoueret. Iam ergo cum salutem suam, tum existimationem & honorem in eo verti, vt sibi aliter facere non sit integrum. Sed Iesuitis nulla fuit religio nouem argumentis ei persuasum ire, vt Sacramenti votique oblitus aliquot priorum non optimæ sane notæ eiusdem Monasterij Abbatum similiorem inueniri, quam in habitu, quo filios suos Diuus Benedictus induisset, conspici se præoptaret. Præcipue vero pastoritiæ fistulæ obuiæque sannæ metu eius in sancto proposito constantiam labefacere & infirmare annisi sunt, cum futurum ei denunciarent, vt velut homo amens ac delirus ludibrio esset omnibus cum absurdo illo suo ornatu, quo nemo sanus, nisi ludis Liberalibus aut Bacchanalibus, vel Saturnalitiis, quibus insaniæ ius datur publice, amiciri animum sit inducturus. Ita propudiosissimo isti Pharisæorum generi apud religiosissimum Principem S. Benedicti habitum ludum iocumque facere libuit, nec verecundiæ eis fuit, tot summos Pontifices, Imperatores Augustos, Reges maximos, Principes potentissimos, & quinquaginta quinque Diuorum ab Ecclesia consecratorum seu Canonizatorum millia delirij ac fatuitatis nota pariter afficere, quos omnes sub S. Benedicti signis Deo militasse, & tonsum cucullumque, Monasticum sibi honori duxisse constat. Verum Iesuitæ cum suauius, tum amplius longe sibique gloriosius ducunt Pygiacam sortitos prouinciam puerorum & epheborum natibus iura reddere, si præsertim eos ad citharæ vel *Violini*, aut *Geiga*, sonitum vapulantes & eiulantes audiant: quod Acroamatis genus quendam Patrem Wolfgangum Lanium seu Mezgherum Monachii non ita pridem excogitasse accepi. Sed ad Fuldenses Iesuitas redeo, qui cum Abbatem sibi constare, nec vllis suasoriis à reformationis in se ipso auspicandæ consilio abduci posse perspicerent, tam id grauiter & iniquo animo tulerunt, vt Pater Osvvaldus, Abbatis Confessarius, amicitiam ei renunciaret, ab eoque auersus & valuis forium magno cum impetu post se conclusis furibundus se proriperet. Ex quo tam illustri exemplo nemini paulum modo intelligenti obscurum esse potest, quam toto pectore Iesuitæ Monachorum in priscos mores reformationem abominentur, & modis omnibus circumscriptã impeditamq; exoptent: sed illi nempe, qui de Vitelliana sunt hæresi, vnumq; rebus relictis satagunt, vt Mutio Vitellio, patriarchæ suo amplum, opulentum, lateq; patens imperium, & Societati novas colonias passim conficiunt, nam cæteros, Iesuitas, quorum studia ac mores ad S. Ignatij formulam bona fide componuntur, ne ipsos quidem id genus consilia ac facta Sociorum probare exploratũ habeo.

CAP.

CAPVT XVII.

Pag. 272.

EX Canisij literis res postulat caput adscribi, quo Cardinalem Augustanum ad reuisendam suam Ecclesiam (nam Romæ degebat) hortatur: vt appareat personarum insignium amicitias, quam non in suam & ipsorum perniciem per corruptrices assentationes, sed tantum in commune bonum, libertate Christiana foueret, atque adeo quo merito eidem Cardinali verè sapienti ac pio tam carus ac venerandus esset. *Quod* (inquit) *ad Augustanam Ecclesiam attinet, multi mecum exoptant reditum tuæ Celsitudinis, & grauissimas quidam ob causas. Peius cum hac agitur Ecclesia, quam istic vel credatur, vel intelligatur. Et interim tot tantisq; sarcinis grauat suam conscientiam Episcopus vt mirer sane, quomodo quietum somnum capere possit, præsertim vbi tot animarum millia pereunt, & ob Pastoris absentiam oues, simulq; pastores inferiores periclitantur. Ignoscatur quæso mihi libere dicenti quod sentio, quoniam amo Cardinalem Othonem, cui præ omnibus debeo. Mallem sane illum absq; hoc Episcopatu viuere, quam solo Episcopatus titulo gaudere, & oues tam negligenter pascere, quarum lana victitat. Alij spectant emolumenta temporalia, & amplos quærant honores: ego futurum cito iudicium, & reddendam acceptæ villicationis rationem, & pœnas malo dispensatori paratus considero, simulq; timeo vehementer.* Hæc fidelis monitor adeo grauiter ac seuere, quia vbi res agitur animarum vel leuissima negligentiæ species valde sapientibus formidatur.

Animaduersio.

Canisius ergo Principum & Magnatum amicitias nequaquam per assentationes, sed per libertatis Christianæ vsum fouit, ita vt *viri Sapientis & Fidelis monitoris* officio strenue fungeretur. Sapientis autem oratio pungit & vulnerat ac dolorem facit. Eccle. 12. *Verba Sapientum sicut stimuli.* Vbi S. Hieronymus, *Notandum est*, inquit, *quod Verba sapientum dicantur pungere, non palpare, nec molli manu attrahere lasciuiam, sed errantibus & tardis pœnitentiæ dolores & vulnus infligere. Si cuius igitur sermo non pungit, sed oblectationem facit audientibus iste sermo non est Sapientis.* Verum dolor, quem Sapiens facit, salutaris est, vt Proverb. 13. scriptum est: *Lingua sapientum sanitas.* Fides monitoris in eo spectatur, si iustus sit debitumque reddat, sicut Paulus Rom. 13. præcipit. *Reddite omnibus debita.* Debet autem quisque proximo, quo ille eget, quodque ipse sine noxa sua aut suorum, quibus est deuinctior, communicare potest, siue illud corporale, siue spirituale sit beneficium. *Mandauit* enim *Deus vnicuiq; de proximo suo*, Eccli. 17. Itaq; quæcumque Misericordiæ erga proximum opera sunt, eadem velut ex lege caritatis debita Iustitiæ quoq; assignantur. Id nos S Gregorius Pastoral. part. 3. admonit. 22. totidem verbis docet: *Cum qualibet necessaria indigentibus ministramus, sua illis reddimus, non nostra largimur: Iustitiæ debitum potius soluimus*

quam Misericordia opus implemus. Vnde ipsa veritas cum de Misericordia cautè exhibenda loqueretur, ait : Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus. *Cui sententia etiam Psalmista concinens dixit* , dispersit, dedit pauperibus , iustitia eius manet in æternum. *Cum enim largitatem impensam pauperibus præmisisset, non hanc vocare Misericordiam, sed Iustitiam maluit* : *quia quod à communi Domino tribuitur, iustum profectò est, vt qui accipiunt eo communiter vtantur. Hinc etiam Salomon ait*: Qui iustus est, tribuet, & non cessabit *Hac Gregorius.* Sed & proprie Eruditionem siue Castigationem proximi peccantis , seu fraternam correptionem, simul Misericordiæ siue Amoris, & Iustitiæ opus esse, perspicue docemur. Apoc.3. *Ego quos amo, arguo & castigo.* Eccli. 18. *Qui misericordiam habet, docet & erudit quasi Pastor gregem suum.* Cui consequens est, vt qui proximum doctrina & eruditione indigentem, docere & erudire negligit, cum tamen possit, is Misericordiam & caritatem non habeat. Psalm.140. *Percutiet me iustus in misericordia & increpabit me.* Iniustus ergo simul & Immisericors , est qui proximum verbis Sapientiæ, stimuli vice pungentibus, percutere & increpare prætermittit. Atque hoc est peccatum illud, de quo Leuit.19. ita fit mentio : *Non oderis fratrem tuum in corde tuo, sed publice* (siue aperte) *argue eum, ne habeas super illo peccatum.* Iniustitiæ scilicet, per quam nec Deo, nec Dei filio, siue fratri, aut proximo debitum redditur. Nam etiam Deo facit iniuriam , qui filium eius verbis sanare, cum possit, negligit. Quicumque enim de familia Dei sumus , & in domesticis eius censemur, Zelo domus eius comedi, omniumque rerum causa, quas Deo tamquam patrifamilias perire cernimus, aut stomachum mouere posse intelligimus, cruciari animisque angi atque ad id seruandum aut corrigendum anniti debemus, vt non minus in nobis locum habeat, quam in Christo , quod Ioh.2. de illo prædicatur : *Zelus domus tuæ comedit me.* Quæ verba explanans S. Augustinus Tract.10. in Iohan. docet , *eum Zelo domus Dei comedi, qui omnia quæ ibi videt peruersa, satagit emendare, & cupit corrigere* , quod quidem omnium Christianorum officium esse, sic ibidem exsequitur : *Vnumquemque Christianum Zelus domus Dei comedat, in qua domo membrum est. Si autem fueris frigidus, marcidus, ad te solum spectans , & dicens, Quid mihi est curare aliena peccata ? Sufficit mihi anima mea. Eia non venit tibi in mentem seruus ille Matth. 25. qui abscondit talentum ? Numquid accusatus est, quia perdidit , non quia sine lucro seruauit ? Nolite fratres quiescere lucrari Christo . qui estis lucrati à Christo.* Cum autem quiuis Christi domesticus Zeli domus Dei comedi , & animæ suæ salute non contentus etiam de alienis peccatis corrigendis & proximorum animabus per fraternam corruptionem lucrandis satagere debeat , idque officium sine peccato iniustitiæ in Deum & proximum prætermittere non posset, tum multo magis hoc eorum est officium , qui à Deo rei ex sententia ipsius conficiendæ instrmenta seu Media acceperunt , eamque in rem suam Deo , ac proximis fidem obligarunt , Sacerdotum puta , qui animarum

Verbo

Verbo & Sacramentis regendarum prouinciam ceperunt. Hi sunt Angeli, seu Legati Dei cum pacto pacis & vitæ ad homines peccatores missi, in quorum ore Deus Spiritum suum & reconciliationis verbum posuit, vt sine vllo timore omne Dei consilium hominibus annuncient, nihil prorsus rerum ad saluas faciendas animas vtilium subtrahentes. Malach. 1. *Labia sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est. Pactum meum fuit cum eo vitæ & pacis. Lex veritatis fuit in ore eius, & multos avertit ab iniquitate.* Isai. 59. *Spiritus meus, qui est in te, & verba mea, quæ posui in ore tuo, non recedent ab ore tuo, neque ab ore seminis tui, neque ab ore seminis seminis tui amodo & vsque in sempiternum.* 2. Corint. 5. *Deus dedit nobis ministerium reconciliationis & posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Christo ergo Legatione fungimur, tamquam Deo exhortante per nos.* 2. Timot. 1. *Bonum depositum custodi per Spiritum Sanctum, qui habitat in nobis. Resuscita gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum presbyterij. Non enim dedit nobis Deus spiritum timoris, sed virtutis* seu fortitudinis, *& dilectionis* & σωφρονισμοῦ seu *castigationis*, vt scilicet fortiter ac sine vllo timore peccatores castigemus. Act. 20. *Vos scitis quomodo vobiscum per tempus fuerim seruiens Deo, & quomodo nihil subtraxerim vtilium, quo minus annunciarem vobis, & docerem vos publice & per domos* seu priuatim, *testificans omnibus pœnitentiam & fidem in Christum. Contestor vos hodierna die, quia mundus sum à sanguine omnium. Non enim subterfugi, quominus annunciarem vobis omne Dei Consilium. Per triennium nocte & die non cessaui, cum lacrymis monens vnumquemque vestrum* sicut Isai. 33. scriptum est: *Angeli pacis amare flebunt.* Et Psal. 125. *Qui seminant in lacrimis, in exultatione metent. Flebant mittentes semina sua.* Minime ergo mundus est Prædicator aut Confessarius ab hominum sanguine, sed est *vir sanguinum & dolosus*, Si quicquam ad salutem vtilium subtrahat, ac timore aliquo subterfugiat quominus omne Dei consilium seu voluntatem hominibus annunciet, 2. Tim. 4. *Prædica verbum, vigila, in omnibus labora, opus fac Evangelistæ, ministerium tuum imple, insta opportune, argue, obsecra, increpa* Et sic quidem Prædicatores & confessarij qua sunt Angeli seu Legati Dei suo officio perfunguntur.

CAPVT XVIII.

IAm ijdem sunt Excubitores, quorum munus est nocturnas diurnasque agitare vigilias, vt comperto hostem aduentare quam contentissimo buccinæ seu tubæ cantu ciues è somno excitent, aut alia agentes arma capere hortentur, id est, animaduerso animæ periculo ob aliquod peccatum, peccatori ostendant, ei damnationis adesse periculum, nisi pœnitentiæ arma expediat, ijsque hostem profliget, sine animæ salutem in tuto collocet. Hebr. 13, *Obedite Præpositis vestris & subiacete eis. Ipsi enim peruigilant tamquam*

rationem

rationem reddituri pro animabus vestris. Ezech. 33. *Fili hominis, speculatorem dedi te domui Israel. Si speculator viderit gladium venientem, & non insonuerit buccina, vt populus se non custodierit, veneritq; gladius, & tulerit de eis animam: ille quidem in iniquitate sua captus est, sanguinem autem eius de manu speculatoris requiram.* Ierem. 6. *Constitui super vos speculatores. Audite vocem tubæ.* Isai. 27. *In die illa clangetur in tuba magna,* Isai. 58. *Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam & annuncia populo meo scelera eorum.* Isai 40. *Exalta in fortitudine vocem tuam, qui Evangelizas Sion: exalta, noli timere.* Ose. 8. *In gutture tuo sit tuba, pro eo quod transgressi sunt fœdus meum, & legem meam prauaricati sunt.* Sunt ijdem quoque Duces militiæ Christi, cum sua, tum aliorum peccata oppugnantes, & gladio Spiritus fidei vitæque impietatem interficientes & omnem altitudinem Regum ac Principum destruentes, ipsosque alligantes & in Christi captiuitatem redigentes. 1. Timot. 1. *Hoc præceptum commendo tibi, vt milites bonam militiam, habens fidem & bonam conscientiam.* 2. Timot. 2. *Labora sicut bonus miles Christi.* Zach. 12. *In die illa ponam Duces Iuda sicut caminum ignis in lignis & sicut fascem ignis in fœno, & deuorabunt ad dextram & ad sinistram omnes populos in circuitu,* id est, occident vt peccato mortui Christo viuant, quomodo Petro, vt Gentibus prædicaret, dictum fuit, Act. 10. *Occide & manduca,* Et de populorum conuersione Ecclesiæ, Mich. 4. *Comminues populos multos & interficies Domino rapinas eorum* (idest, animas quas Diabolo eripies) *& fortitudinem eorum Domino vniuersæ terræ* 2. Cor. 10. *In carne ambulantes non secundum carnem militamus. Nam arma militiæ nostræ non carnalia sunt, sed potentia Deo ad destructionem munitionum, consilia destruentes & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, & in captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi, & in promtu habentes vlcisci omnem inobedientiam.* Psalm. 149. *Exaltationes Dei in gutture eorum, & gladij ancipites in manibus eorum ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis: ad alligandos Reges eorum in compedibus, & Nobiles eorum in manicis ferreis, vt faciant in eis iudicium conscriptum,* siue vt in captiuitatem Christi eos redigant, & inobedientiam eorum vlciscantur, pœnitentiæ & satisfactionis opera ab eis exigentes. Ephes. 6. *Induite armaturam Dei, vt possitis resistere in die malo & in omnibus perfecti stare, calceati pedes in præparatione Euangelij* (tamquam illi de quibus prædictum est, Isai. 52. *Quam pulchri pedes annunciantis bonum, & prædicantis salutem ac pacem?*) *non est enim nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem* (non gerimus bellum cum corporibus hominum) *sed aduersus principes & potestates contra spiritualia nequitiæ in cælestibus.* Horum Ducum officium est stare ex aduerso, nec cedere Principum potentiæ, quemadmodum duces desertores, perfidi & exercitus sui proditores, siue pseudoprophetæ faciunt, ad quos Dei verbum est, Ezech. 13. *Væ prophetis insipientibus, qui sequuntur spiritum suum* (spiritum scilicet *Timoris*, *non spiritum virtutis, dilectionis & castigationis,* quem Deus ipsis dederat *per impositionem manuum,* sed eam *gratiam* ipsi *neglexerunt nec resuscitarunt,* 2. Timoth. 1.) *& nihil vident,* (cupiditatibus suis & muneribus seu vitæ commoditatibus occæcati quas amittere metuunt, si peccantes libere in-

libere increpent, quia *Munera excæcant oculos etiam Sapientum & subvertunt verba iustorum*, Exod. 23.) *Quasi vulpes in desertis prophetæ tui Israel erant* (quia *faciebant opus suum fraudulenter, prohibentes gladium suum à sanguine*, Ierem. 48.) *Non adscendistis ex aduerso, neq; opposuistis murum pro domo Israel, vt staretis in prælio in die Domini*. Quem locum interpretans S. Gregorius Pastoral. part. 2. cap. 4. scribit: *Sæpe Rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes recta libere loqui pertimescunt, & iuxta veritatis vocem nequaquam iam gregis Pastorum studio, sed Mercenariorum vice deseruiunt. Veniente lupo fugiunt dum se sub silentio abscondant. Hinc namq; eos per prophetam Dominus increpat dicens*, Canes muti, non valentes latrare. *Hinc rursum queritur dicens* Non adscendistis ex aduerso, nec opposuistis murum pro domo Israel vt staretis in prælio in die Domini. *Ex adverso quippe adscendere est pro defensione gregis voce libera huius mundi potestatibus* seu Principibus *contraire. Pastori enim recta dicere timuisse, quid est aliud, quam tacendo terga præbuisse? qui nimirum si pro grege se obijcit, murum pro domo Israel hostibus opponit.* Et part. 3. Admonit. 26. *Si medicinalis artis minime ignari secandum vulnus cernerent, & tamen secare recusarent, profecto peccatum fraterna mortis ex solo torpore committerent. Quanta ergo culpa involuantur adspiciunt, qui dum cognoscunt vulnera mentium, curare negligunt ea sectione verborum? Vnde & bene per Prophetam dicitur, Maledictus qui prohibet gladium suum à sanguine. Gladium quippe à sanguine prohibere, est prædicationis verbum à carnalis vitæ interfectione retinere. De quo rursum Gladio dicitur, Et gladius meus manducabit carnis.*

CAPVT XIX.

PRæterea vero ijdem sunt Oeconomi Dispensatores domus Dei ad hoc constituti, vt seruis Dei frumentum seu triticum verbi diuini admetiantur sine vlla frumenti suppressione, & absque palearum mixtura. Frumentum vero supprimit, qui ad salutem necessaria dicere ac facere prætermittit. Triticum est doctrina à Deo reuelata, Paleæ vero sunt hominum somnia seu commenta, siue doctrina quam non Dei Spiritus reuelauit, sed aliqua siue lucri, siue inanis gloriosæ cupiditas inuenit. Luc. 12. *Quis putas est fidelis dispensator & prudens, quem constituet Dominus supra familiam suam, vt det illis in tempore tritici mensuram?* 1. Corint. 4. *Sic nos existimet homo vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei.* 1. Cor. 9. *Væ mihi nisi Evangelizauero. Dispensatio enim mihi credita est* Prov. 11. *Qui abscondit frumenta maledicetur in populis. Frumenta abscondere, est prædicationis sancta apud se verba retinere. In populis autem talis quisq; maledicitur, qui in solius silentij culpa pro multorum, quos corrigere potuit, pœna damnatur*, ait S. Gregorius Pastor. part. 3. Admonit. 26. Qui vero contentiosorum hominum somnia argutasque nugas pro Dei verbo hominibus obtrudit, aut certe verbo illi admiscet, quam nihil hominibus opera sua prosit, multis verbis Deus declarat Ierem. 23. *Propheta &*

pheta & sacerdos polluti sunt; & in domo mea inueni malum eorum. Via eorum quasi lubricum in tenebris, vt qui eos duces sequitur, euadere non possit quin prolabatur. *Visionem cordis sui loquuntur, non de ore Domini. Vaticinantur mendacium, & prophetant seductiones cordis sui: qui volunt vt obliuiscatur populus meus nominis mei propter somnia eorum, quæ narrat vnusquisque ad proximum suum. Propheta qui habet somnium, narret somnium* (nec suas lutulentas & contortas conclusiunculas, pro fidei capitibus venditet) *& qui habet sermonem meum, loquatur sermonem meum verè* (sine vlla somniorum admixtione.) *quid palea ad triticum, dicit Dominus? Numquid non verba mea sunt quasi ignis, & quasi malleus conterens petram? Propterea ecce ego ad prophetas, qui furantur verba mea vnusquisque à proximo suo, qui nihil profuerunt populo huic*. Quia scilicet pane mendacij, non tritico sermonis Dei, populum pauerunt: quem qui comedit, non plus alitur, quam qui comedere se somniat. Isai. 29. *Sicut somniat esuriens & comedit, cum autem fuerit expergefactus, vacua est anima eius: sic erit populus qui ore appropinquat mihi, & in labijs suis glorificat me, cor autem eius longè est à me*, (simulat se velle legem meā audire, & ex ea discere ad salutem suam necessaria, cum tamen *Videntes* seu Verbum Dei intelligentes aspernetur, & *Adspicientes*, hoc est, eos qui scripturam quidem legunt, non tamen intelligunt, cum careant reuelatione interna contemplationis, Videntibus præferat, & ab illis grata sibique placentia audire velit.) *Timuerunt me mandato hominum & doctrinis* (id est, interprete Christo Marc. 7. *Relinquentes mandatum Dei tenent traditiones hominum*) *Ideo addam vt admirationem faciam populo huic miraculo grandi & stupendo. Peribit enim Sapientia à sapientibus eius & intellectus prudentium eius abscondetur. Miscebit vobis Dominus Spiritum soporis: claudet oculos vestros: Prophetas & principes vestros qui vident visiones operiet.* id est, ipsi Doctores vestri sic excæcabuntur, vt cum visiones siue scripturas, propheticas vident, eas tamen non plus intelligant, quam si prorsus illiterati essent. *Et erit vobis visio omnium sicut verba libri signati: quem cum dederint scienti literas, dicent. Lege istum: & respondebit. Non possum: Signatum est enim. Et dabitur liber nescienti literas, diceturque ei, Lege & respondebit, Nescio literas.* Causa, cur Deus populum hac pœna, id est, tam grandi & miraculoso stupore afficiat. Isai. 30 sic redditur: *Populus ad iracundiam prouocans est, & filij mendaces, filij nolentes audire legem Dei* (ex ore *Sacerdotis* Videntis seu Contemplatiui, *ex cuius ore lex requiri* debet, Malach. 2.) *Qui dicunt Videntibus Nolite videre. Et Adspicientibus dicunt, Nolite adspicere nobis ea quæ recta sunt: videte nobis errores: loquimini nobis placentia: auferte à me viam* (mandatorum Dei) *declinate à me semitam, cesset à facie nostra sanctus Israel* (siue vt est in Chaldæo: *cesset verbum sancti Israel*, id est, ne mihi molesti sitis scripturæ verbis in medium allatis) *Reprobastis verbum hoc, & sperastis in calumnia & in tumultu, & innixi estis super eo*: id est, spem salutis posuistis non in Verbo Dei, quod auersamini audire ex hominibus Contemplatiuis, sed in falsa eius interpretatione, quæ est *Calumnia*, & in contentiosorum Theologorum somniis, quæ nihil aliud sunt quam *Tumultus*, De quibus iam ante hos trecentos annos Cardinalis Iohannis Vi-

hannis Vitalis, Franciscanæ familiæ Theologus, in *Speculo* suo *Morali* sic scriptum reliquit. *Notitiam veritatis impediunt affectiones & contentiones, dicente Psalmista, Effusa est contentio super Principes, & errare fecit eos in inuio & inuia. Effunditur Contentio super Principes, quia Magistri* (siue Eristicæ & altercatricis Theologiæ Doctores) *in opinionibus & sententijs sunt discordes. Errant in via, quia offendunt in veritate manifesta. Errant in inuio, quia discordias & dissensiones suscitant, & tunc vtrum mala sint, quæ homines faciunt, vel nesciunt, vel forte dubitant, quia sicut granum latet inter paleas, sic in clamoribus & Contentionibus latet Veritas.* Vt enim Iacob. 3. docemur, *Vbi Zelus est & contentio, ibi inconstantia & omne opus prauum.* Sicut vicissim vbi Mansuetudo est ac patientia, ibidem habilitas siue aptitudo ad verum audiendum & cognoscendum. Psalm. 24. *Dirigit mansuetos in iudicio.* Eccli. 5. *Esto mansuetus ad audiendum verbum, vt intelligas.* 2. Timot. 2. *Noli contendere verbis ad nihil enim vtile est, nisi ad subversionem audientium. Stultas & sine disciplina quæstiones* (hominum *languentium circa quæstiones & pugnas verborum, & oppositiones falsi nominis scientiæ,* seu Dialecticæ, 1. Timot. 6.) *deuita: sciens quia generant lites. Seruum autem Domini non oportet litigare.* (nec Eristicum seu contentiosum esse) *sed mansuetum esse ad omnes didacticum seu docibilem, patientem, cum modestia corripientem eos qui resistunt si quando Deus det illis pœnitentiam ad cognoscendam veritatem.* velut sperare licet ex mansuetudine & patientia serui Dei. Didactica nempe Theologia circa sacras literas, sacra Concilia & SS. Patrum doctrinam occupatur, eiusque Finis est & doctores & auditores purgare, illuminare & perficere, siue mentem informare & voluntatem Dei ac proximi amore accendere. Hæc Theologia facit, *vt homo Dei sit perfectus & ad omnes opus bonum instructus,* 2. Timot. 3. quod contra Theologia Eristica siue Altercatrix *quæstiones magis præstans, quam ædificationem Dei in fide,* (1. Tim 1.) nec aliud quærens quam ingenij plausum, ne quis scilicet acumine & doctrina inferior aliis videatur, hæc ergo hominem se possidentem instruit *ad omne opus prauum, nec est Sapientia eius desursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica,* Iacob. 3. Ita planum fit, eos super Tumultu inniti, qui reprobant Verbum Dei, quod in sacris literis, & in Sanctorum Patrum ac Theologorum Didacticorum libris continetur, & pro eo malunt audire, quod Theologi Eristici pro suis & magistrorum suorum somniis maximis clamoribus litigantes & tumultuantes commenti sunt. Tales frustra siue *in vanum colunt Deum doctrinis & præceptis hominum,* suntque *Hypocritæ & filij mendaces, nolentes audire legem Dei,* & Confessarios ac Prædicatores eligunt, qui loquantur grata ipsisque placentia. Pro certo igitur habere possunt, euenturum sibi quod hic Deus comminatur, vt oculi eorum operiantur, nec veritatem aut salutis viam inveniant: quodque Isaiæ 59. eis prædicit, qui cibum comedunt ab istius notæ dolosis Dispensatoribus antepositum: *Non est qui inuocat iustitiam, neque est qui iudicet verè* (nimirum secundum sermonem Dei, non secundum somnia hominum)

ſed confidunt in nihili, & loquuntur vanitatem. Conceperunt laborem, & pepererunt iniquitatem (arguciæ, quas magno labore excogitarunt, nihil ſunt niſi fallaciæ;) *Oua aſpidum ruperunt*, ſiue excluſerunt, *& telas araneæ texuerunt. Qui comederit de ouis eorum morietur, & quod confotum eſt* (nempe oua) *erumpet in regulum* ſeu baſiliſcum, animaſque occidet. *Tela eorum* (ſomnia, quæ velut araneus, ex viſceribus ſuis texuerunt) *non erunt in veſtimentum* (ſiue in opus bonum, quo quis indutus coram Deo apparere poſſit) *neq; operientur operibus ſuis* (id eſt, nec ipſi ex ſuis opinionibus meliores reddentur.) *Opera* ſeu dogmata *eorum opera inutilia* (quibus nec ſe ipſos ſaluos faciunt, nec eos, qui illos audiunt) *& opus iniquitatis in manibus eorum* (vt non modo nihil proſint, ſed etiam noceant, velut operantes iniquitatem ſeu doctrinam noxiam) *Pedes eorum ad malum currunt* (ſiue ad malum finem actiones & doctrinam ſuam dirigunt; quomodo Ierem. 22. *Tui oculi & cor ad auaritiam, & ad ſanguinem innocentem fundendum, & ad calumniam, & ad curſum mali operis*) *& feſtinant vt effundant ſanguinem innocentem* (quod etiam faciunt *panem egentium defraudantes* Eccli. 34.) *Cogitationes eorum, cogitationes inutiles. Vaſtitas & contritio in viis eorum. Viam pacis* (cum Deo, ſiue rationes agendæ pœnitentiæ & recuperandæ Dei gratiæ) *neſcierunt, & non eſt iudicium in greßibus eorum. Semitæ eorum incuruatæ ſunt eis* (non recto pede ad veritatem incedunt, ſed declinant in obliquationes, Pſal. 124. Galat. 2.) *omnis qui calcat in eis, ignorat pacem*, id eſt, quicumque tales Doctores ſequitur, numquam pacem & veniam ſeu peccatorum remiſſionem à Deo conſequetur.

CAPVT XX.

ATque hinc diſcere poſſunt Principes, quantum ad ſalutem ipſorum referat, eos cauere ab ouis aſpidum, quæ Prædicatores & Confeſſarij Eriſtica potius, quam Didactica Theologia inſtructi eis comedenda anteponunt, curare autem, vt ab ijs paſcantur Diſpenſatoribus, qui Triticum ſine palearum mixtura præbent, nec aut frumenta abſcondunt, aut ſomnia humana viſionesque cordis ſui Verbo Dei admiſcent. Exemplo eis ſit David, qui quantopere ab ijs metuerit & cauerit, qui venenum aſpidum ſub labiis habebant & ſermonibus callide excogitatis animæ eius inſidiabantur; paſſim nobis declarat. Vt Pſal. 54. *Contriſtatus ſum in exercitatione* ſeu meditatione *mea à voce inimici; & à tribulatione* ſiue infeſtatione *peccatoris. Quoniam declinauerunt in me iniquitatem* (id eſt, iniqua & aſſentatoria doctrina ſua irretire me cogitant) *& in ira moleſti ſunt mihi. Et dixi, Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo* (effugiam inſidiatores) *& quieſcam. Ecce elongabo fugiens & manebo in ſolitudine. Præcipita Domine, & diuide linguas eorum* (vt inter ſe rixantes alij aliis fidem abrogent; nec nocere aliis poſſint) *quoniam vidi iniquitatem & contradictionem in ciuitate* (iam animadverti eos altercandi & verbis contendendi libidine teneri, *& languere circa quaſtiones & pugnas*,

& pugnas verborum, velut homines *veritate priuatos, qui quæstum existimant pietatem* 1.Tim.6. *Si inimicus* (apertus ac professus) *maledixisset mihi, sustinuissem vtiq;* *& si is qui palam oderat me*, *super me magna locutus fuisset, abscondissem me forsitan ab eo. Tu vero* (quasi dicat, Tu Reuerende Pater Confessarie) *homo vnanimis, dux meus & notus meus* (quem ego intus & in cute pernouisse mihi videbar, quoque magistro vitæ ac duce viæ ad cœlum vtebar) *qui simul mecum dulces capiebas cibos* (& sportulam ex palatio meo plurimasque vitæ commoditates) *in domo Dei ambulauimus cum consensu* (te omnia mea dicta & facta quasi Deo grata approbante:) *Ego autem ad Deum clamaui & Dominus saluabit me. Redimet in pace animam meam ab his qui appropinquabant mihi* (qui vltro se offerebant, vt mihi à Confessionibus essent, & de anima mea *fictis verbis negotiarentur, cor exercitatum auaritia habentes*, 2.Petr.2.) *quoniam inter multos erant mecum.* (ita vt vnum habens Confessarium perinde esset ac si multos haberem, qui omnes inter se congruunt, & *de compacto rem gerunt, quasi in Valabro olearij*, oleum scilicet adulationis vendentes, quo capita siue Principes impinguent & faciem eorum exhilarent, *in malitia sua lætificantes Regem & in mendacijs suis Principes*, Ose.7. Olei quippe vsus est ad lætificandum vt Psal.103. *Vt exhilaret faciem in oleo.*) *Molliti sunt Sermones ejus* (vel eorum) *super oleum, & ipsi sunt iacula*, quibus animam eius, qui credis eis, configunt. *Tu vero Deus deduces eos in puteum interitus. Viri sanguinum & dolosi* (quorum *verba insidiantur sanguini*, vt effundant scilicet sanguinem innocentem, siue animas simplicium perdant, Proverb.12.) *non dimidiabunt dies suos. Non enim est illis commutatio, & non timuerunt Deum*, id est, cum sint athei, nec Deum esse aut res humanas curare credant, quantumcumque ætate procedunt, nihil animo mutantur, etiamsi vt vulpes pilos mutent Et Psal.139. *Eripe me Domine ab homine malo, à viro iniquo eripe me* (quasi dicat, à doloso Confessariorum genere) *qui cogitauerunt iniquitates in corde, tota die constituebant prælia* (multis annis quotidie pugnis verborum & oppositionibus falsi nominis scientiæ ingenium subegerunt.) *Acuerunt linguam suam sicut serpentes: venenum aspidum sub labiis eorum. Custodi me Domine de manu* seu potestate *peccatoris* (ne mihi velut Confessarius manum vmquam imponat) *ab hominibus iniquis* siue auaris *eripe me qui cogitaverunt supplantare gressus meos: absconderunt superbi laqueum mihi. Ne tradas me Domine à desiderio meo peccatori*, id est, ne permittas, vt mihi ad desideria mea Confessarius contingat, qui loqui curet mihi placentia, probetque viam illam & Deo seruiendi rationem, quam mihi rectam videri animaduertit; ne magno malo meo experiar verum esse illud Proverb.16. *Est via, quæ videtur homini recta, & nouissima eius ducunt ad mortem.* Et Psal.140. *Custodi me à laqueo, quem statuerunt mihi, & à scandalis* seu *retibus operantium iniquitatem. Non declines cor meum in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis* (id est, fac ne malitiosæ doctrinæ magistrorum illorum subscribam, qui argute distinctiunculas excogitarunt, quinque peccata excusentur, aut peccata nota esse doceantur) *cum hominibus operantibus iniquitatem* (id est, sicut faciunt iniquitatis magistri) *& non communicem cum electis*

eorum, siue vt est in Hebræo, *ne comedam in delitijs eorum*, quæ nihil aliud sunt quam Oua aspidum. *Percutiat* seu *corripiat me justus in misericordia*, *& increpet me* (talis mihi Confessarius contingat) *oleum autem peccatoris non impinguet caput meum*, id est, fac ne Confessarius adulator *per dulces sermones & benedictiones cor meum seducet, non Christo, sed Ventri suo seruiens*, aut vtilitatibus corporis, cuius ille membrum est, consulens, Rom. 16. *Melius* quippe *est à Sapiente corripi* (quamuis verba Sapientum vt stimuli pungant & numerent) *quam stultorum adulatione decipi*, Eccle. 7 *& Melior est manifesta correptio quam amor absconditus*, *& meliora sunt vulnera diligentis quam fraudulanta oscula odientis*. Prover. 27. Hoc ergo Dauidis exemplo Principes de animæ suæ soliciti rebus relictis se custodiunt, ne insidiis Oleariorum oportuni fiant, sed sancto & integro conscientiæ moderatore, Canisij alicuius simili, vtantur.

CAPVT XXI.

Pag. 166.

Canisius scribendo contra Hæreticos videbatur sibi Germanis si non eruditis, at certe idiotis atque simplicibus non solum gratificari, sed etiam prodesse in Domino posse. Sperabat aliquid præter ea, quæ circumferuntur, in medium allaturum, vt saltem caritate atque modestia vinceret plerosque scriptores, qui nescio quos impetus & affectus humanos suis libris immiscent, ipsosque Germanos offendant magis, quam sanant austera illa curatione atque tractatione.

Pag. 362.

Volebat Canisius scriptores Calamo veritatem Catholicam adversus Hæreticos, publicè tuentes, diligenter cauere, ne mordaciores essent, ne scommatis vterentur acerbis, sed Christianam vbique & religiosam modestiam obtinerent. Quod non modo à nostris exigebat hominibus (id est, à Iesuitis) *sed ab omnibus, qui contra Hæreticos scriberent. Itaque ad virum benedoctum & sibi perfamiliarem, postea que Episcopum* (Iohannem Nasum) *à quo iudicanda scripta quædam acceperat, hæc inter alia scribit: Habeo viros doctos hactenus mihi consentientes, in tuis nimirum scriptis multa dici mollius posse, præsertim vbi salsas allusiones immisces de nomine Caluini, Melanchthonis & similium. Rhetorum est, non huius temporis Theologorum hisce flosculis luxuriari. Non sanamus ægrotos hisce pharmacis, sed potius reddimus insanabiles. Cordatè & maturè sobrieque defendenda veritas vt modestia nostra nota sit omnibus hominibus, & si fieri queat, testimonium etiam ab ijs, qui foris sunt, accipiamus. Quocirca nolim ansam Germanis tribuas, vt iuuenilem potius in hoc scripto alijsque feruorem noui scriptoris incusent, quam grauitatem & lenitatem Theologo pio dignam ament commendentque.*

Animad.

Animadversio.

Recte, grauiter ac prudenter Canisius iudicauit, contentiosos & rixosos scriptores non modo nemini quicquam prodesse, sed etiam de salute eorum, qui ab Ecclesiæ communione alieni sunt, deque sua & Ecclesiæ ipsius ac veritatis existimatione pessime mereri, qua de re ne cui possit esse dubium, nonnulla ex sacris literis afferre placet. 2. Timot. 2. *Noli contendere verbis, ad nihil enim vtile est, nisi ad subversionem audientium. Stultas & sine disciplina quæstiones devita* (nec disputare cupientibus respondendo occasionem da) *sciens quod generent lites. Seruum autem Domini non oportet litigare* (ad conuincendos eos qui resistunt veritati) *sed mansuetum esse ad omnes didacticum* seu *docibilem* (non Eristicum, qui hoc spectet, vt hominum mens informetur seu doceatur, & voluntas ad agendum moueatur, non autem vt ipse vicisse & ingenio, doctrina & acumine plus posse existimetur) *patientem, cum modestia corripientem eos qui resistunt, si forte Deus det illis pœnitentiam ad cognoscendam veritatem, & resipiscant à Diaboli laqueis, à quo captiui tenentur ad ipsius voluntatem.* Hic docemur, Hæreticos esse captiuos Diaboli, & laqueis eius (id est, peccatis) ita vinctos teneri, vt veritatem cognoscere non possint, donec pœnitentiæ gratiam Deus illis tribuat. Pœnitentiæ vero impedimentum est contentio, cum coniunctum habeat victoriæ desiderium, in quo qui impeditur, cauere vix potest quin ira incendatur, ex eoque fiat pertinacior & dyscolus, incommodus & intractabilis. Sed mansuetudo, modestia, placabilitas ac patientia alterius secum agentis eum parat idoneumque facit seu disponit ad pœnitentiam, vel saltem ad audiendi patientiam: qui sane minime contemnendus mansuetudinis fructus est. Vt enim ait poëta: *Nemo adeo ferus est, vt non mitescere possit Si modo culturæ patientem accommodet aurem* 2. Timot. 4. *Prædica verbum, argue, obsecra, increpa cum omni patientia & doctrina. Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus, & à veritate quidem auditum auertent, ad fabulas autem* (Hæreticorum) *conuertentur. Tu ergo vigila, in omnibus labora, opus fac Evangelistæ, ministerium tuum imple.* Hic omnia Paulus enumerat, quę ad conuertendos Hæreticorum discipulos Dei seruo præstanda sunt. *Doctrinam & Patientiam* præscribit, non Contentiones seu Disputationes, quoniam per illas occasio Hæreticis præbetur plures in errorem inducendi, velut priore loco docuerat: *Profana & inaniloquia devita, multum enim proficiunt ad impietatem & sermo eorum vt cancer serpit,* si de iis coram multitudine disputetur. 1. Timot. 6. *Depositum custode, deuitans profanas vocum nouitates & oppositiones falsi nominis scientiæ* (seu Dialecticæ aut Sophisticæ) *quam quidam promittentes circa fidem exciderunt. Si quis aliter docet, superbus est, nihil sciens, sed languens circa quæstiones & pugnas verborum.* Tit. 3. *Stultas quæstiones & contentiones & pugnas legis deuita* (nec in disputationem admitte) *sunt enim inutiles & vana. Hæreticum*

hominem

hominem post vnam & secundam correptionem (non contentionem aut disputationem) *deuita*. Iacob.3. *Quis sapiens & disciplinatus inter vos? Ostendat ex bona conuersatione operationem suam in mansuetudine sapientiæ. Quod si Zelum amarum habetis & contentiones in cordibus vestris: nolite gloriari* (de vestro veritatis Zelo) *& mendaces esse aduersus veritatem. Non est enim ista Sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica.* Apocal.3. Christus ipse docet, Hæreticos non reduci ad Ecclesiæ obedientiam per magnam Sermonis virtutem aut disputandi facultatem; sed per magnam patientiam, qua Dei seruus obtinet Dei amorem, & aperit ostium fidei, per quod errantes in Ecclesiam reuerti possint. *Ecce* (inquit ad Episcopum) *dedi coram te ostium apertum, quod nemo potest claudere: quia modicam habes virtutem* seu facultatem disputandi, *& seruasti verbum meum, & non negasti* (factis) *nomen meum. Ecce dabo de Synagoga Sathana, qui dicunt se Iudæos esse, & non sunt, sed mentiuntur Ecce faciam illos, vt* (per ostium coram te apertum) *reniant, & adorent ante pedes tuos, & scient quia ego dilexi te, quoniam seruasti verbum patientiæ meæ.* Vsq; adeo Dei servus patientia sua & Dei amorem & errantium benevolentiam sibi conciliat. Proverb.25. *Patientia lenietur princeps, & lingua mollis confringet duritiem*, siue expugnabit pertinaciam. Proverb.15. *Responsio mollis frangit iram, sermo durus suscitat furorem. Vir iracundus prouocat rixas: qui patiens est, mitigat suscitatos.* Proverb. 27. *Ferrum ferro acuitur, & homo exacuit faciem amici sui.* Si nempe cum eo contendat. Eccli.6. *Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos.* Proverb.19. *Doctrina viri per patientiam noscitur, & gloria eius est iniqua prætergredi*, nec anxium esse, ne si taceat, victus esse, aut ingenio & doctrina minus posse existimetur, qui metus leuitatem & inscitiam arguit, sicut vicissim patientia & contemtus talis de se opinionis est signum doctrinæ seu Doctoratus, quod quis scilicet in schola Christi doctus fuerit & Doctoris gradum obtinuerit, nam prima eius scholæ acroasis hoc præcepto absoluitur: *Discite à me, quod mitis sim & humilis corde? Tollite iugum & onus meum super vos*, tamquam Asini fortes ad sufferendas plagas. *Improperium exspectet cor vestrum, & cupiat saturari opprobriis*, Psal.68. Thren.3. *Audite me, qui scitis iustum, nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne metuatis.* Isai.51. Hoc David se fecisse sic significat Psal.37. *Qui inquirebant mala mihi, locuti sunt vanitates, & dolos tota die meditabantur. Ego autem tamquam surdus non audiebam, & sicut mutus non aperiens os suum, & factus sum sicut homo non audiens. & non habens in ore suo redargutiones, quoniam in te Domine speraui.* Prov.14. *Qui patiens est, multa gubernatur prudentia: qui impatiens est, exaltat stultitiam suam*, vt omnibus fiat conspicua, Proverb.18. *Labia stulti miscent se rixis, & os eius iurgia prouocat.* Prov.20. *Honor est homini, qui separat se à contentionibus: omnes autem stulti miscentur contumeliis* Isai.50. docemur, illum habere linguam pædiæ seu disciplinatam, qui patiens sit, nec contradicat aut litibere, & Doctorem tali lingua præditum Deo auxiliante adversarios suos vincere. *Dominus dedit mihi linguam pædiæ*, eruditam aut disciplinatam, *vt sciam sustentare eum qui lassus est verbo. Deus aperuit mihi aurem: ego autem non contradico, retrorsum non*

sum non abij, nec opprobria siue contemtum ex patientia imminens subterfugi. *Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus: faciem meam non auerti ab increpantibus & conspuentibus in me. Dominus Deus auxiliator meus. Ideo non sum confusus*, nec erubui, quod homines meum silentium ignorantiæ aut stupiditati assignarent. *Ideo posui faciem meam vt petram durissimam, & scio quod non confundar. Iuxta est, qui iustificat me, quis contradicet mihi? Stemus simul. Quis est aduersarius meus? accedat ad me. Ecce omnes* aduersarij mei *quasi vestimentum conterentur, tinea comedet eos*, id est, Hæresibus dies & interna corruptela interitum afferet. Phil. 4. *Modestia vestra nota sit omnibus. Dominus prope est*, vt vos scilicet iustificet, nec modestiam & patientiam vestram vobis fraudi esse patiatur.

CAPVT XXII.

TAlem Christi modestiam, patientiam, mansuetudinem & τρoπoφoρίαν ad exemplum nobis Deus anteponit, Isai. 42. & Matth. 12. *Ecce seruus meus, quem elegi, dilectus meus, in quo bene complacuit anima mea. Non contendet, neque clamabit, neq; audiet aliquis in plateis vocem eius, non erit tristis, neque turbulentus. Arundinem quassatam non confringet, & linum fumigans non exstinguet.* Quam vero nihil huius simile nec in scholis, nec in libris Iesuitarum inuenitur? Nam Scholæ quidem stentoreis magistrorum ac discipulorum vocibus personare solent excussa penitus sententiæ illius memoria: *Qui bene dicit proximo suo voce grandi de nocte consurgens* (importuna vociferatione bonam vicino noctem comprecans) *maledicenti similis erit*. Tam contentiose quidem Reuerendi isti Patres *de lana sæpe caprina rixari* inter se solent, vt plus quam in vna platea voces eorum audiantur, meritoque tantæ intemperiæ vel rusticanum hominem atq; etiam à Christi sacris alienum dispudere debeat. Libri autem quos magno sane numero aduersus Hæreticos ediderunt, tot plerumque non bonis dictis, dicterijs, iocis, cauillis & conuiciis affluunt, vt nihil magis metuere videantur, quam ne maledicti & conuicii exercitatione priores vel solutissimi oris linguæque effrænatissimæ Hæretico relinquere necesse habeant, qua quidem in re non minus Exemplo, quam Facto sunt noxii, remoramq; faciunt errantium saluti ac paci publicæ, cum alii cæterum minime acerbi, & officiosa in diuersæ religionis homines voluntate præditi ista Iesuitarum consuetudine auferantur, chartaque non pro ingenio eorum dentata aduersus dissentientes rem gerant. Nec verò aliam plerumque Iesuitæ libris velitandi causam habent, quam malæ de se opinionis impatientiam, quia scilicet ne falsam quidem infamiam æquo animo ferre possunt, anxijque sunt, ne si vel obscurissimi tenebrionis librum aut factam sibi contumeliam relinquant ἀναντιφώνητον ac sine responso, ipsi in noxa esse, aut redargutiones non habere, nec pro se quicquam aduersario regerere posse, aut

...ile, aut
par pro

par pro pari referendi copia defici exiſtimentur. Nec quicquam eis eſt præſidij in monito illo Salomonis Prover. 26. *Reſponde ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam, ne ſibi Sapiens eſſe videatur.* Nam ibi Græca verſio pro *Iuxta* habet Πρὸς, eſtque ſenſus, ſi ſilentio noſtro ſtultum in errore confirmatum iri appareat, tum non deſerendum eſſe curam ſalutis eius, ſed *ad ſtultitiam* eius ita reſpondendum, vt ne gloriandi atque errore perſeuerandi cauſam habeat. Id autem longe rectius quis διδακτικῶς, quam ἐριστικῶς effectum dederit, id eſt, ſi veritatem ſimpliciter ſine vllius fellis aut bilis mixtura expoſuerit. Aliter enim erit ſtulto ſimilis, quod ibidem ſic vetat Salomo: *Ne reſpondeas ſtulto κατὰ τὴν ἀφροσύνην, iuxta ſtultitiam ſuam ne efficiaris ei ſimilis.* Sic enim ipſe ſibi ſapere videbitur, qui te nactus ſit ſocium, non minus quam ipſe ſit, contentioſum & impatientem: velut in Gretſero multiſque aliis Ieſuitis eorumque aduerſariis videmus vſu veniſſe, vt haud facile ſit decernere, vtris impatientiæ, ſtultitiæ & ſcurrilitatis palma ſit deferenda. Sed quis Ieſuitas Caniſij diſſimillimos miretur in profeſſos Eccleſiæ hoſtes tanta cum bile verborumque acerbitate inuehi, cum Eccleſiæ finis conuicia & maledicta non medio, nec trimodio, ſed toto horreo admetiri nihil vereantur, nec id aliam ob cauſam, niſi quod illi iuſta ſua tueri, & patrum ſuorum hæreditatem vna cum bono nomine, quod melius eſt, quam diuitiæ multæ, vindicare audeant. Eius rei ſpecimē videre licet in *Placida Diſceptatione*, quem librum Bauariæ ac Sueuiæ Ieſuitæ aduerſus veterum Ordinum Monachos edidere. Vt enim Monaſteria opulentiſſima, quæ Cæſar à Proteſtantibus Edicto repetierat, in ſuum ius ditionemque redigerent, Monachosque quorum Ordinibus ſui conditores ea dicarant, ab eorum poſſeſſione in perpetuum excluderent, tam atrocibus maledictis non vnum alterumque Monachum aut Monaſterium, ſed vniuerſos Ordines configunt, vt vix vmquam eius ſimile à quoquam Hæreticorum quamuis maledicentiſſimo factum videatur. Huc denique auri ſacri ſacra fames eos adegit, vt ſine circuitione dicerent nullumque eſſe hodie in vniuerſa Europa Benedictinum, qui ex præſcripto ſiue Regula S. Benedicti viuat, demta vna Lotharingia & angulo aliquo apud Gades. Omnes etiam Germaniæ Benedictinos non modo à recuperatione Monaſteriorum, quæ Proteſtantes eis eripuerant, ſubmoueri, ſed etiam ex illis in quibus adhuc manſerunt, niſi prius ad formulam ſuam reformentur, iure optimo pelli poſſe, cum tamen ipſi paucis ante annis plurima Germaniæ Monaſteria veterem diſciplinæ rigorem recepiſſe, nominatimque *in VVeingartenſi cœnobio primæuam Montis Caſini ſanctitatem orbi vniuerſo repræſentari* libris editis prædicaſſent, vt eos omnino pudorem omnem perdidiſſe ac velut *viri Diabolici* adverſus innocentem Naboth, falſum teſtimonium ſcientes ac volentes dixiſſe appareat. Sed quid de *Paulo Laimanno* dicemus, qui ſe gloriatur à Primoribus ex omni Societate delectum ad rem aduerſus Monachos ſtylo gerendam, quod ita iudicarent, ipſum modeſtia, placabilitate & clementia in diſputando.

ſputando.

ſputando facile cæteros Ieſuitarum anteire ? At enim vix vlla eſt libri eius pagina atrociſſimo in Monachos maledicto vacua. Ita perpetuo ingerit eis *mendacia*, *calumnias*, *impudentiam*, *inuidiam*, *ſedis Apoſtolicæ contemtum*, *fraudem*, *dolum*, *vanitatem*, *duplicitatem*, *falſationem*, *inſcitiam*, *impietatem*, *ſcurrilitatem*, quicquid denique ipſe & Socij eius ab aliis audire factis ſuis meruerunt. Nec refert, quod ipſe Monachis laceſſentibus gratiam eo pacto referre voluiſſe exiſtimetur. Nam nec verum eſt, Monachos ſimilia in Ieſuitas intorſiſſe, aut iſta merito ſuo audire nec ſi verum eſſet, peccatum peccato caſtigari & iniuriam iniuria compenſari oportuit. Sic quippe Apoſtolus nos monet 1. Petr. 2. *Si benefacientes patienter ſuſtinetis, hæc eſt gratia apud Deum. In hoc enim vocati eſtis* (vt iniurias patienter feratis) *quia & Chriſtus paſſus eſt pro vobis, relinquens vobis exemplum vt ſequamini veſtigia eius: qui peccatum non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius, qui cum malediceretur, non maledicebat: cum pateretur, non comminabatur*, ſicut Ieſuitæ vulgo faciunt, vt ſtatim contendant, oportere exemplum in eo ſtatui, qui officij ſui eos admonere auſus fuerit. Et 2. Petr. 2. *Non ſitis reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto: Sed è contrario benedicentes, quia in hoc vocati eſtis*, Et Rom. 12. *Benedicite perſequentibus vos: benedicite, & nolite maledicere. Nulli malum pro malo reddentes. Prouidentes bona coram omnibus hominibus. Non vosmetipſi defendentes, ſed date locum iræ.* (Dei, vt ipſe veſtris inimicis iratus honorem veſtrum vindicet) *Scriptum eſt enim, Mihi vindicta, & ego retribuam, dicit Dominus. Noli vinci à malo, ſed vince in bono malum.* Prov. 20. *Ne dicas Reddam malum pro malo: exſpecta Dominum & liberabit te.* Prov. 42. *Ne dicas, Quomodo fecit mihi, ſic faciam ei: reddam vnicuique ſecundum opus ſuum* Matth. 5. *Diligite inimicos veſtros, benefacite his* (multo magis benedicite his) *qui oderunt vos, & orate pro perſequentibus & calumniantibus vos vt ſitis filij Patris veſtri qui in cœlis eſt.* Ieſuitæ ergo, qui nihil horum faciunt; ſed etiam aliis, non calumniantibus, ſed eos tantum admonentibus ac ſanare volentibus, pro vnoquoque ſapientiæ verbo, ſtimuli inſtar pungente, dena virulentiſſima maledicta, eaque falſa & mendacia reponunt, & Principes eis infeſtos reddere conantur, nequaquam filij ſunt Patris qui in cœlis eſt, & cum geminis germanis ſuis Phariſæis merentur audire: *Vos ex Patre Diabolo eſtis, & deſideria patris veſtri vultis facere. Ille homicida erat ab initio, & in veritate non ſtetit, quia non eſt veritas in eo*, Ioh. 8. Et hoc quidem facillime Caniſio probauero, cuius etiam ſecunda voluntate Ieſuitis de numero librorum in Hæreticos editorum tam magnifice gloriantibus, ſeque ipſos circumſpicientibus, & Monachos eo nomine præ ſe contemnentibus, illud Eccle. 10. recte impingitur: *Stultus verba multiplicet.* Et Iob. 35. *Fruſtra aperit os ſuum, & abſque ſcientia verba multiplicat.* Et Eccli. 5. *In multis ſermonibus inuenietur ſtultitia.* Et Eccle. 12. *Faciendi plures libros nullus eſt finis, & frequens meditatio carnis afflictio eſt*, id eſt, qui in libris illis meditari, eoſque legere velit, quos hodie vt quiſque maxime nugator eſt & otij ſui male patiens in publicum emittit, næ

 ille ſtulto

ille ſtulto labore ſe ipſum conſumet,& corpus nullo operæ pretio affliget. Caniſius hoc amplius ita cenſeret,libros eiuſmodi fuiſſe vnguem in vlcere, & camino oleum addidiſſe,ſermone duro furorem ſuſcitaſſe, & pleroſque Proteſtantium reddidiſſe prorſus inſanabiles. *Non tali auxilio,nec defenſoribus iſtis Tempus eget.* Non eſt contentioſa iſta ſapientia deſurſum deſcendens,ſed terrena, animalis,diabolica.

CAPVT XXIII.

Pag. 377.

M*Eam culpam agnoſco* (ait Caniſius) *quod in Collegiis velut alij non profeſſi habitarim hactenus,multaſque commoditates,quæ Religioſo Pauperi non congruunt, admiſerim ex indulgentia ſuperiorum.*

Animadverſio.

Quotuſquiſque vero eſt in Societate,qui hac culpa vacet? Marianæ verba ſupra recitaui ex libri eius Epilogo,vti ſic ſcribit: *Maior pars Ieſuitarum, qui ſunt quatuor votorum profeſſi,non ſervant votum Paupertatis, cum viuant in Collegiis horumque reditus conſumant. Multi multos annos manent proprietarij, multique ſunt otioſi,nullam ad rem vtiles. Nimios ſumtus faciunt ac rem familiarem dilapidant* (ſicque eleemoſynis,quibus alios pauperes fraudarunt, ad luxum abutuntur) *Faciunt itinera maiore pompa, quam paupertatem profeſſis conveniat. Omnes curru vehi volunt nemo pedibus iter facere.* Etſi autem id faciunt cum ſuperiorum venia & indulgentia: grandi tamen culpa non vacat,quod offenſum hominum ſiue ſcandalum non cauent, neque Societati ſuæ bonum nomen multis ac magnis theſauris pretioſius mala,quam præbent,ſpecie abrogare, eamque omni hominum generi inuiſam reddere quicquam penſi habent. Poſtulant eam haberi pro Ordine Religioſorum Mendicantium,ac de Paupertate gloriantur,eoque colore Principes,ciuitates, multoſque priuatos homines & peculioſas viduas grandibus pecuniæ ſummis emungunt & circumueniunt, quas poſtea ſumtuoſis itineribus & inſanis inuidendarum molium ſubſtructionibus dilapident. Quibus etiam ex Formula poſt quarti Voti obligationem in domibus Profeſſis viuere, & quotidiana piorum fidelium ſtipe ſiue eleemoſyna vitam tolerare neceſſe erat, ij maiorem partem in Collegiis viuunt, vt diuites,eorumque fructibus ſaginantur. Alij,qui à quarto Voto etiamnum ſubmouentur, hoc eſt, Societatis pars multo maxima, ius adhuc retinent quæſtus faciendi & ſibi ſerendi ac metendi,ſi nimirum ſuperioribus viſum ſit, eos emancipare & ex Societate miſſos facere.Denique cum à potiori vnamquamque rem appellari opor-

lati oporteat, & Societas anno 1626. Collegia quidem vectigalibus annuis dotata habuerit numero 444. Domos vero Professas & mendicitate damnatas nonnisi 26. quo iure Mendicantium Religionibus eam accenseri postulant? Scio quidem Pontificem iussisse, vt inter Mendicantium Ordines numeretur: simul tamen certus sum, numquam eum iussisse, vt credamus nigrum esse candidum, & Iesuitas cum contra Regulæ præscriptum, contraque votum ac receptũ suum Mammonæ seruiunt, pariter Christo seruire. Si quis tamen Mendicos iuste appellari contendat, eo quod non quidem exiguas stipes aut raudu-scula & æra minuta, vel etiam in diurnum victum panis cibarij quadras, vini crucij cados, & plebeij stomachi obsonium ostiatim erogitent, sed domos sed fundos, sed vncta patrimonia atque effertissimos hæreditates à privatis, luculenta vero à Principibus Congiaria & Monasteriorum ditissimorum census eblandiantur aut extundant: non opinor quemquam fore qui tria cum eo verba commutare aut cuiquam Iesuitæ *Mendicabuli* appellationem controuersam facere velit. Quod autem adhuc Lucriones eiusmodi omnibus Monachorum Ordinibus se anteponere, Religionisque summam ac perfectionem Societati suæ vindicare postulant, non temere quemquam nisi manifeste stolidum inuentum iri censeo, qui causæ quicquam dicere & intercedere velit, quin ipsorum merito hæc Senecæ verba eis ingerantur: *Est intolerabilis res poscere nummos & contemnere. Indixisti pecuniæ odium. Hoc professus es. Hanc personam induisti. Agenda est. Iniquissimum est te pecuniam sub gloria egestatis acquirere.*

CAPVT XXIV.

Pag. 296.

Canisij iudicium de Iesuitarum Aulicismo.

ANno 1529. *Prænobili ac pio Dynastæ* (Guilhelmo puta Bauariæ Duci) *à Confessionibus erat Sacerdos de Societate animorum tractandorum bene peritus, sed qui frequentior esset in Aula, quam disciplina domestica institutique Ordinis conueniret. Eam ob rem tentauerant Patres, si possent hominem ab eo munere loco q; euocatum Romam abstrahere: nec quicquam erat profectum, nisi vt grauiter Princeps offenderetur. Causa igitur vel transigenda, vel mitiganda à Præposito Generali permissa est auctoritati prudentiaque Canisij. Dolebat Princeps bonum gratumque sibi Confessarium tam subito in Vrbem euocari & tamquam male gesto munere deformari. Proferri iubebat, si quid subesset fraudis. Sin autem nihil explicaretur, aiebat nihil sibi restare aliud, dum videret immerentem hominem tam durè tractari, quam vt culpam in odium & inuidiam domesticam transferret. Tum Canisius grauem ac sapientem disputationem ingressus palam ostendit, quam nihil bonæ frugis tantus Aulæ vsus Confessario ipsi, nec Socio, nec Aulicis, nec*

 aliorum

aliorum denique cuiquam afferret. De veneratione & obseruantia, qua sacris viris debetur, Aulicos multum remittere: mortales alios, ex quibus tam multos fat am æmulos & obtrectatores Societati vbique conciliet existimare nos Magnatum affectatores & negotiorū publicorum captatores esse: ipsos quoque sapientes offendi, quod pateremur hominem tamdiu nequicquam foueri delicateque ali, ac subinde VENANTI etiam Principi adesse (NB.) ipsum vero & Socium paulatim degenerare à Religiosa professione in Aulicam: denique rem cum Societatis more legibusque pugnare. Itaque in exempli nonnullis aditum ad licentiam pandere, vt cogitent aliquando sibi quoque permitti posse, vt Religiosam disciplinam cum Aulæ deliciis commutent: aliis indignationem aduersus homines tales accendere, vnde mutua caritas adereretur. Scire se Principem toti Societati optime velle. Quare pro sua clementia prouidendum esse, ne communi eius bono priuatam hominis causam anteferret. Nihil in Religiosorum familiis perniciosius tentari posse, quam vt obedientia & Præsidum administratio conuelleretur. Hæc vincula, hos neruos esse sacrarum huiusmodi Rerumpublicarum: qui si laxarentur, dissolui totum corpus & membra dissipari necesse esse. Ordinis ergo sibi addictissimi patrocinium susciperet, ac Præsidum tueretur auctoritatem. Frustra ipsos Principes, nisi conseruetur, familiaris disciplina in cœnobiis, vtiles inde operarios desideraturos. Fideret Præpositis, persuaderetque sibi, nihil ipsos malle, quam tanto Patrono in omnes partes satisfactum: nec quemquam clarius, quam ipsos, notam spectatumque habere Sociorum cuiusque facultatem: nec nisi virum quam accommodatissimum ipsius obsequiis tradituros: Hanc rectam esse conscientiæ regendæ viam. Alioquin Principis ipsius dignitatem agi (NB.) velut ex Iesuita vnius consilio se suosque reges & statuat omnia. Ad extremum grauem hanc molestiam Præposito Generali adimeret, quæ intolerabilis mox futura esset, si videre cogeretur, vnum quempiam de suis bonitate gratiaque Principis ad professionis suæ neglectum & ad contumaciæ integumentum abuti (NB.) Hæc omnia cum grauitate modestiam summamque obseruantiam, ac verecundiam cum simplici libertate permiscens sic egit, vt sapiens Princeps disputationem omnem probarit, seseque Societati placarit: tum demum permiserit egeritque, vt Confessarius in Collegio versaretur ex norma communi. Illud quoque exstitit ex eo conatu pretium, quod cum initio idem Princeps viros ex Aula præstantes ad Canisium allegasset, qui eius animum expugnarent, & ad fauorem Confessarij detorquerent, ipse contra facile ad suas partes eos adduxit. Adeo vt ipsimet plane Principi demonstrarint, id vrgere Patres, quod instituto Ordinique suo, quod probabili ad vulgus exemplo plane necessarium foret, vt ab Aulis procul abessent (NB.) & aduocati referrent illico pedem, ne alioqui multo citius ipsi naufragium Spiritus facerent, quam Aulicos Christo piscarentur (NB.) quod manifestis multorum documentis videre esset. Valuerunt hæc veritatis testimonia eo magis, quo sinceriora visa sunt, vt ab hominibus profecta Aulæ affinitis, morumque sæculi callidi peritis. Multa autem dum hæc tractat, perpetienda indigna & exhaurienda acerba fuere: quæ suscepit ille & exhausit eo animo, vt existimaret communem totius Societatis causam agi, atque eiusmodi pro qua recte caput ipsum in discrimen daretur. Vix enim dici potest, quantam vir sapientissimus ab Aulis perniciem Ordini nostro formidaret

formidaret (NB.) *Itaque ad Præpoſitum Euerardum multa ſæpe in hanc ſententiam, grauiter, & illa præcatariis ſcripſit*: Res ipſa docuit & confirmauit meam iam ante conceptam ſententiam, nimirum valde cauendum eſſe nouum hoc tentationis genus, quod noſtris hominibus magis magisque paratur ab his, qui cum Societatis patroni & amici videri volunt (NB. *ò Principes*) quosdam è noſtris in ſuas familias & aulas deducere, & neſcio ad quam ſeruitutem (*credibile eſt ad Mammonæ ac Diaboli ſeruitutem*) tacite redigere, ipſisque delinitis & ineſcatis (NB. *Ieſuitæ Aulici*) paulatim imperare velle videntur. At reuera vt breuiter dicam, ſi noſtri paulo diutius apud ſæculares Aulicoſque verſentur (vt nunc res Nobilium apud Germanos potiſſimum comparatæ ſunt) plus in ſe ipſis detrimenti, quam in aliis Spiritualis commodi experientur: & vix effugient, quin vel inuiti ſubinde peccatis communicent alienis (NB.) in hac communi hominum licentia corruptaque Nobilium (*id eſt Principum*) diſciplina. Quapropter etiam atque etiam Paternitatem tuam rogo, ne ſe facile iſtorum Magnatum precibus permoueri ſinat, qui noſtros ſecum in Aula verſari flagitant, ac iſtiuſmodi miſſiones menſe longiores expetunt. Omitto in quæ faſtidia & pericula noſtri incidant, cum ſe iſtorum (*Principum*) ingeniis vtcumque commodare coguntur (NB.) ita vt nec ſibi, nec aliis pro ratione vocationis ſuæ ſeruire ac prodeſſe poſſint (NB.) Loquor autem de Germanorum noſtrorum receptis moribus, à quibus noſtros quoad eius fieri poteſt abeſſe conſultiſſimum puto. *Sub hac locus incidit, quo Caniſius ſua de fugiendis Aulis dicta affirmaret rebus ipſis, planumque faceret, nihilo ſe validius verbo, quam exemplo eſſe Doctorem. Albertus Comes de Fyrſtenberg ex Euerhardo Præpoſito impetrauit, vt aliquis ad ſe de Societate Confeſſarius in tempus aliquod mitteretur. Nam & ipſe à pietatis non abhorrebat Studiis & coniugem habebat admodum piam Pragaque in aula Imperatricis frequenti Confeſſioni aſſuetam, ſic vt difficillime careret magiſtro conſcientiæ, qui ad manum quotidie præſto eſſet. Quarum rerum gnarus Prouincialis Soffeus, veritus ne is, quem mitteret nimis diu retineretur, & paulatim ipſe quoque ſic adhæreſceret, vt peragre abſtrahi poſſet. Caniſium mittendum putauit. Accidit ſupra vota Comitibus viri talis aduentus. Ille Comites ambos, virum & vxorem, diuinis myſteriis familiam eorum alios complures procurauit, eoſdemq; ac populum doctrina ſalutis inſtituit multa priuatim ac publice ad pietatem vel correxit, vel addidit gratiis in dies magis ac fructuoſus. Quo grauius certamen exarſit, vbi mentio facta eſt remigrationis. Cæterum quia agendum cum viro fuit, qui nullam ad prehendendum dabat anſam, & quicquid auctoritatis & gratiæ collegerat, id omne conferebat eo, vt cum bona pace mitteretur, abeunte veniam demum vel elicuit, vel expreſſit. Cogitabat enim Generalis Congregationis decreto eſſe parendum, quæ diutinas peregrinationes & emanſiones vetat: deinde prouidendum, ne mora longioris exemplum Societatis rebus apud alios Magnates efficeret. Quam rem vbi cognouit Præpoſitus Euerardus, ita probauit, vt Caniſio gratulatus his verbis ſit*: Gaudeo & gratulor, quod Reuerentia Veſtra Comitiſſæ Curia expedita ad noſtros mature redierit, viceritque omnes eorum,

qui illam

qui illam retinere conabantur preces. Quo animo si essent omnes nostri qui Aulas frequentant, non tantum verbis molestiæ aliquando afferrent, & certe cum ipsis etiam Principibus nullum nobis, aut exiguum esset negotium. Quare quod Reuerentia Vestra valde illos hortatur, vt quam maxime Aulas à Societate propulsemus, equidem puta hoc me affirmare posse, nemini me concedere, vt id ardentius ex animo exoptet.

CAPVT XXV.

Animaduersio.

DIllingenses Iesuitæ in *Iustæ defensionis* libro contendunt, contumeliam Principes accipere, si quis Confessarios eorum Iesuitas Aspendios esse & intus canere, & suo siue honori, siue emolumento velificari insimulet. At enim hic hominis sapientissimi vsuque peritissimi Canisij iudicium habemus, partim de Germaniæ Principibus, qui omni vi Iesuitas adsciscunt, vt ijs conscientiæ rectoribus vtantur, partim de ipsis Iesuitis, qui se Principes dicto audientes habere, inque Aulis adspectari & Palatinis delicijs saginari gaudent. De Principibus sibi compertum ait, eos tam iniquo esse ingenio, tamque corrupta morum disciplina, vt quia suum Societati patrocinium profitentur, propterea Confessarios ipsis in seruitutem dedi, & Societatis salutem perspicuo labis & exitij periculo sua causa offerri, Confessarios denique honore ac delicato victu delinitos & inescatos se ingeniis ipsorum accommodare, sicque peccatis sæpe alienis communicare postulent, quod reuera nihil aliud habet argumenti ac sententiæ, quam Principes in negotio Conscientiæ ac salutis cum fraude ac dolo versari, & *maligne ac duplici corde ad Deum accedere* (Eccl. 1.) quippe qui eum velint Confessarium, qui loquetur, quæ ad aures ipsorum grata iucundaque accidant, nec talem æque facilè extra Societatem inuenturi sibi videantur. Cuius quidem ingenij & corruptelæ Principes iam olim Dei sententiam ipsis intentatam legere possunt Isai. 30. vbi sic Prophetæ Deus præcipit: *Scribe super buxum & in libro diligenter exara illud, & erit in die nouissimo in testimonium vsque in æternum* (tamquam diceret: Quando mundus haud longe ab interitu aberit, hoc oraculo Germaniæ Principes velut testimonio à Conscientia propria convincentur, si tamen nihil fallitur Canisij iudicium, de quo meum nihil interpono, nec alienæ Conscientiæ arcana aut notitiæ meæ vindico, aut sub censuram voco.) *Populus ad iracundiam prouocans est, vt filij mendaces, filij nolentes audire legem Dei* (ex ore puta *Videntium*, siue hominum contemplatiuorum, qui totam vitam contemplationi deputant, & prætermissis rebus omnibus ad hanc vitam pertinentibus, nisi quantum necessitas postulat, Soli rerum diuinarum contemplationi vacare delectantur, estque *voluntas eorum in lege Domini, in eaque*

die ac

die ac nocte meditantur, nec ſatis habent *Adſpicientium* more tempus ab actuoſæ vitæ negotiis vacuum Scripturarum lectioni & orationi impendere, & Contemplatione vti pro medio & exercitio, non pro fine & officio, quos Videntes ſeu Contemplatiuos eſſe S. Thomas perſpicue negat. 2.2. quæſt. 81. art. 1. ad 5.) *Qui dicunt Videntibus, Nolite videre: & Adſpicientibus, Nolite Adſpicere nobis ea quæ recta ſunt: loquimini nobis placentia: videte nobis errores: auferte à me viam* (ſecuram & certam ad ſalutem) *declinate à me ſemitam; ceſſet à facie noſtra Sanctus Iſrael*, ſiue vt habet verſio Chaldæa, *ceſſet à facie noſtra verbum ſancti Iſrael.* id eſt, ne mihi allatis Scripturæ verbis aures oppiletis, vt Principis diſcam officium. Eiuſdem ingenij Principes Oſe. 12. ſic deſcriptos videmus: *Chanaan* ſeu *Mercator in manu eius ſtatera doloſa, calumniam* ſeu circumuentionem *dilexit & dixit: Veruntamen diues effectus ſum, inueni Idolum mihi, omnes labores mei non inuenient mihi iniquitatem quam peccaui* Ac ſi diceret: Princeps iſte eſt doloſus mercator, qui Confeſſarium calumniari ſeu circumvenire cogitat, quæque dat & accipit, iniquiſſimo ſtateræ examine librat & expendit. In vna enim lance ponit fauoris & emolumenti paulum neſcio quid, quo Societatem & Confeſſarium proſequitur, in altera vero Confeſſarii animam & Societatis vniuerſæ bonum nomen ac ſalutem: Cumque ſuo potitus eſt voto, tam quaſi re bene geſta ſibi gratulatur, qui Confeſſarium qualem optabat inuenerit, mutum nempe & ſurdum, vereque Idolum aut ſimulacrum, qui nempe *os habet & non loquitur: oculos & non videt: pedes & non ambulat*, neque ex aula manibus demiſſis ſe proripit, *& non clamat in gutture ſuo* (Pſal. 113.) quod tamen boni Confeſſarij eſt officium, vt cui dictum ſit, Iſai. 58. *Clama, ne ceſſes, quaſi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo ſcelera eorum.* Iam ergo omnes labores eius, ſiue quicquid fecerit, iniquitate & peccato vacaturum ſibi pollicetur. De eiuſdem notæ Principibus & Iudicibus eorum, ſeu Confeſſariis, Mich. 7. iſta legimus: *Nolite credere amico, & nolite confidere in Duce. Perijt enim Sanctus de terra, & rectus in hominibus non eſt. Omnes in ſanguine inſidiantur, vir fratrem ſuum ad mortem venatur* (id eſt, mutua inter Principes & Confeſſarios eſt captatio, & alter alterius animam habet quæſtui.) *Malum manuum ſuarum dicunt bonum* (ſiue Princeps gladio in manu, hoc eſt, poteſtate ſua male vſus fuerit, ſiue Confeſſarius manum male peccata confeſſo, nec de peccatis dolenti impoſuerit & abſolutionem tribuerit, tamquam mali nihil feciſſent, ita animis ocioſi ac ſecuri ſunt.) *Princeps poſtulat, & Iudex eſt in reddendo* (id eſt, Confeſſarius in eo eſt totus, vt parem Principi voluntatem reddat, cum ſciat, etiam *Principes ſequi retributionem*, neque gratis velle Confeſſariis benefacere) *& Magnus locutus eſt deſiderium animæ ſuæ, & conturbauerunt eam* (Princeps poſtulans quod ſibi libet, animam ipſe ſuam turbat ac perdit) *Qui optimus in eis eſt, eſt quaſi paliurus* (plenus ſpinis, id eſt, *voluptatibus vitæ, fallacia diuitiarum & curis ſeculi, vt verbum Dei in corde eius ſeminatum ſuffocari ac ſine fructu effici oporteat*, Matt. 13.) *& qui Rectus, & quaſi ſpina de ſepe*, quam minime tutum eſt tangere. Et huiuſmodi quidem Caniſij de Principibus, quos nouerat, fuit iudicium. Iam

de ipsis Iesuitis, quos Principes inescarunt & obnoxios ac seruire paratos habent, ita censet, eos paulatim à Religiosa professione in Aulicam degenerare. Principum ingeniis & receptis Aularum moribus sese accommodare, eorundem gratia & bonitate ad professionis suæ neglectum & ad excutiendum obedientiæ iugum abuti, & spiritus tandem naufragium facere. Ad extremum ingentia mala ex isto Iesuitarum Aulicismo oriri oportere vsu & experientia doctus pronunciat. Principum videlicet conscientiam malo regi tum famam & existimationem eorum labe aliqua adspergi, quasi qui de Confessarij arbitrio agant omnia, eius nutum obseruent, ac velut pupilli sibi nondum sapiant, nec suæ spontis esse suoque remigio rem gerere didicerunt. Confessarios in contemtum Aulicorum venire, velut Canes offæ & ossibus in Aula inhiantes: Sapientes & insipientes offendi & scandalum deque Societatis existimatione ac fama detrahendi occasionem accipere, quasi Iesuitæ sint Magnatum asseclæ & Polypragmones ac sæcularium negotiorum captatores, quibus à Formula desciscere Societatisque leges & instituta parum sancte habere ac palam migrare nulla sit religio. Alios Iesuitas exemplo sociorum, Aulas celebrantium, corrumpi, ac saliuam eis moueri, vt etiam ipsi ad Aulam adspirent: alios indignari, nec fraternam Aulicis fratribus caritatem exhibere. Disciplinam religiosam in Societate relaxari obedientiam superioribus debitam conuelli & euerti, postem denique & exitum Societati ex Aulicismo portendi, ita vt quisquis saluam cupit Societatem, caput ipsum ad Aulicismum circumscribendum in discrimen dare debeat. Ab hoc Canisij iudicio haud quoquam abijt Claudius Aquauiua, Generalis Societatis Præpositus, cuius supra verba hæc recitaui: *Sæcularitas & Aulicismus, insinuans in familiaritates & gratiam externorum, Morbus est in Societate, & intra & extra periculosus* (non tantum Aulularíis Iesuitis, sed & Principibus, quorum illi Aulas obeunt, periculum animæ ostentans) *& istis qui eum patiuntur, & Nobis* (Superioribus) *fere nescientibus paulatim subintrat, SPECIE quidem lucrifaciendi Principes, Prælatos, Magnates, conciliandi ad diuinum obsequium homines eiusmodi Societati, iuuandi proximos &c. Sed REVERA quærimus interdum Nos ipsos, & paulatim ad sæcularia deflectimus*, ac pro Religiosis Aulici inuenimur. Cæterum de huius Aulicismi causis, generibus & effectis Marianæ distinctius agit & copiosius in libro *de Morbis Societatis* cap. 20. vnde nonnulla huc transcribi operę pretium fore censeo. *Homines* (inquit) *sæculares tam hebetes, obtusi & rerum imperiti inueniuntur, vt quoniam eorum eleemosynis ac beneficijs adiuuamur; à nobis vicissim postulent, vt in omnibus rebus eorum necessitatibus è vestigio succurrere parati simus, seu consilio eis, seu qua re alia opus sit: vt conciliamus eorum matrimonia, condamus Testamenta, patrocinemur litigantibus, gratiam aliquam apud Magnates aut Iudices ambientibus suffragemur, prospiciamus eis delicias & necessitates, domesticas, vt nisi iam id factum est propediem videantur impositurі nobis officium Maioris domus vel Oeconomi, & tabellarij aut mediastini domum verrentis Et in talibus quidem exercitiis, etsi nimis sæcularibus, sub specie tamen caritatis nostri occupati plus iusto foris esse solent. Quin*

vsque adeo abusus iste rediÿt, vt sub Confessariÿ titulo multi Magnates, tam sæculares, quam Ecclesiastici, quocumque vadunt assellam habent, aut in comitate habeant aliquam ex nostris, non aliter ac si essent eorum sacellani vel Capellani ad sacra in domesticis eorum Oratoriÿs facienda. In Sola quidam ciuitate Vallis oleti plus quam duodecim Patres in eiusmodi negotiÿs occupantur. Est autem verisimile, Magnates in eo potius Ambitione aut dignitatis seu reputationis studio duci, quam pietati ac deuotioni seruire (NB. Principes.) *præterquam quod etiam minore impensa vnius de nostris, quam alicuius insignis de Vniuersitate aut Academia viri opera vtuntur.* (Itaque Principes Iesuitas volunt confessarios, aut propter Reputationem, aut propter Rationem status, id est aut ex Vanitate, aut ex sordida compendij cupiditate) *Hinc porro multa parum nobis digna oriri solent. Non nemo enim nostrorum fretus fauore Magnatis, cui est à Confessionibus, minime bonus Regulæ suæ obseruator euadet, & superioribus suis adversari non timebit, sicut sane quotidie experimur. Huius mali causam credo, quod Patribus senioribus & minime contemnendis nullus à Superioribus honos habetur, nec eorum voluntatibus vlla in re obsecundatur: Neglecti ergo ex eoque exacerbati tam alienis rationibus honorari quærunt, atque superiores, à quibus contemti oppressique sibi videntur, vltum eunt.* Hæc Mariana: cui si credimus, duo sunt Iesuitarum Aulicismi morbo affectorum genera. Aliÿ enim Patriarchæ sui Ambitioni seruiunt, eiusque Monarchiæ amplificandæ in Aulis ancillantur, vt nempe noua Societati Collegia regie extructa ac manificè dotata conficiant, aut opulenta cœnobia antiquis Monachorum Ordinibus per maioris boni causam erepta in Societatem transferant: quod Aulicorum genus Deus Hircorum pecus vocat, eorumque consilia & conatus tali parabola describit Ezech. 34. *Ecce ego iudico inter pecus Hircorum. Nonne satis vobis erat,* ò Hirci olentes, Ecclesiasticæ ac sæcularis potestatis fauore tamquam Cornibus armati, nonne inquam satis vobis erat *pascua bona depasci?* (& ad vitam necessariis minime defici) *insuper & reliquias pascuarum vestrarum conculcastis pedibus, & cum purissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris turbabatis. Lateribus & humeris impingebatis, & Cornibus vestris ventilabatis omnia infirma pecora, donec dispergerentur foras.* Suaque pascua & prata vobis cederent. Similiter Zach. 10. *Super Pastores iratus est furor meus, & super Hircos visitabo.* Pastores intellige, de quibus Ierem. 12. ita queritur: *Pastores multi demoliti sunt Vineam meam, conculcauerunt partem meam, dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis* Id est interprete Spiritu Sancto in Concilio Tolet. V. Canon. 51. *Monasteria, quæ sunt illustris portio Christi Episcopi* ac Principes vexarunt, *iura eorum vsurparunt*, aut in ea Hircos immiserunt, qui Monachos velut infirma pecora inde eijcerent. Aliÿ vero Iesuitarum à nemine plus, quam ab Ordinis sui Patriarchæ eiusque Monarchiæ administris metuunt, adeoque in Aulis patronos quærunt, quorum præsidio se muniant, atque è contemtu exeant. Sed quæcumque eos causa impellat, vt Aulis & sæcularibus negotiis implicari velint, certum est, eos *manu ad aratrum missa retro respicere, nec regno Dei aptos esse.* Nam & Principum atque Episcoporum peccata siue adulando, siue tacendo & dissi-

mulando probant, sicque alienorum peccatorum fiunt participes, & Hircum olentes, siue male ab omnibus audientes, multiplicique specie mala plurimos mortalium grauiter offendunt, & ipsam Societatem atque institutum eius ludum hominibus iocumque faciunt. Sunt quippe qui *Vespertiliones* eos vocent. Sicut enim illi, vt Varro ait, *nec in muribus sunt plane, nec in volucribus*: Similiter Iesuitæ nec Religiosi plane sunt, nec Aulici. Non nemo eis illam Diphili poëtæ Comici sententiam impingit: *Erronis est, aut Verberonis, vt puto, Aulas sequi, vel Esurionis denique. In Aulas quippe* (ait Clemens Alexandrinus 2. Pædag. 10.) *Cadit corruptio & interitus, inibique est vana honesti opinio, inanis gloriæ cupiditas, error & adulatio.* Cum enim, vt est apud Liuium, *raro hominibus simul bona fortuna, & bona mens detur*, & ex Plutarchi sententia *paucissimis contingat & fortunatos esse, & sane sapere*, rerumque vsus illum Aquinatis poëtæ versum comprobet, *Rarus enim ferme sensus communis in ampla est Fortuna*: propterea in Aulis versari cupientem δεῖ συνασοφεῖν τοῖς μὴ σοφοῖς καὶ μετὰ μαινομένων μαίνεσθαι, καὶ ἐν θηρίοις καὶ πιθήκοις ὄντα εἶναι πίθηκον, *oportet cum fatuis desipere, & cum furiosis insanire, & inter feras ac simias agentem ipsum esse simiam*, ac *semper & omni nocte dieq́; opus est alienũ sumere vultum*, siue hominibus siue vtilitatis causa placere, & esse in sermone adulationis. *Qui vestiuntur mollibus in domibus Regum sunt*, (ait Christus de Aulicis, quorum *molliti sunt sermones super oleum*. De talibus porro certum habemus, eos Deo non placere, nec Christi seruos, sed inimicos esse. Galat. 1. *An quæro hominibus placere? si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem.* Rom. 16. *Huiusmodi Christo non seruiant, sed suo Ventri, & per dulces sermones ac benedictiones* (siue mollia loquentes ac velut molli vestitu occultantes) *seducunt corda innocentium*. 1. Thes. 2. *Ita loquor, non quasi hominibus placens, sed Deo, qui probat corda nostra. Neque enim fuimus aliquando in sermone adulationis, sicut scitis, neque in occasione auaritiæ, Deus testis est, neque quærentes ab hominibus gloriam, nec à vobis, nec ab aliis.* Psal. 52: *Deus dissipauit ossa eorum* (siue vires imminuit) *qui hominibus placent. Confusi sunt, quoniam Deus spreuit eos* velut mundi amatores, suosque inimicos. Iacob. 4. *Amicitia huius mundi inimica est Dei. Quicunque ergo voluerit amicus esse sæculi huius* (vt fere sunt Aulici) *inimicus Dei constituitur.* 1. Iohan. 2. *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est caritas Patris in eo.* Cum denique S. Ignatius, quem Societas velut *Ducem pubertatis suæ* venerari debet, Aularum fugam exemplo suo docuerit (ita quippe lib. 3. de vita eius cap. 1: Maffeius scribit: *Peregrinis hominibus conditionem ipso interprete in Principum Aula quærentibus, negabat sibi rem esse nisi cum summi Regis aula: ad eam si aditum optarent, daturum se operam, vt essent in intimis Regis amicis ac familiaribus*) cum etiam secundæ Congregationis Generalis Canon ab ipsa Societate fixus Aularum vsum hoc modo suis interdixerit: *Nec Principibus, nec dominis aliis sæcularibus aut Ecclesiasticis assignari debet aliquis ex nostris Religiosis, qui Aulas eorum sequatur & in eis habitet, vt Confessarij aut Theologi, aut alio quouis munere fungatur nisi forte ad perbreue tempus vnius vel duorum mensium*: propterea euadere Societas non potest, quin velut Secutuleia vel

adultera

adultera mulier, fidei Deo & Ignatio datæ turpiter oblita infestis omnium sermonibus differatur, iustoque conuicio propter tantum Aularum vsum passim vapulet, & iuuentuti ad illam aggregari se cupienti verbis illis Spiritus sancti obiiciatur religio: *Prudentia seruabit te, vt eruaris à muliere aliena, & ab extranea, quæ mollit sermones suos, & relinquit Ducem pubertatis suæ, & pacti Dei sui oblita est. Inclinata est enim ad mortem domus eius, & ad inferos semita ipsius. Omnes qui ingrediuntur ad eam, non reuertentur, nec apprehendent semitas vitæ.* Prov. 2. *Vir qui errauerit [illegible] doctrina, in cœtu Gigantium commorabitur.* Prov. 21.

Fr. Iuniperus ab Ancona librum hunc suum Sacræ Romanæ Ecclesiæ iudicio stare cupit, aut cadere.

I N D E X

BREVIS ET COMPENDIOSVS RERVM MEMORABILIVM, &c. IN LVDOVICI Soteli relatione & Iuniperi de Ancona Consultatione FFrr. Minoritarum contentarum.

A.

INDEX.

Iesuitæ

INDEX.

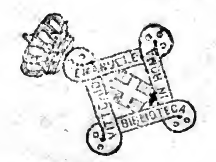
Iesuita

INDEX.

Pani-

INDEX.

FINIS.

mulando probant, sicque alienorum peccatorum fiunt participes, & Hircum olentes, siue male ab omnibus audientes, multiplicique specie mala plurimos mortalium grauiter offendunt, & ipsam Societatem atque institutum eius ludum hominibus iocumque faciunt. Sunt quippe qui *Vespertiliones* eos vocent. Sicut enim illi, vt Varro ait, *nec in muribus sunt plane, nec in volucribus*: Similiter Iesuitæ nec Religiosi plane sunt, nec Aulici. Non nemo eis illam Diphili poëtæ Comici sententiam impingit: *Erronis est, aut Verberonis, vt puto, Aulas sequi, vel Esurionis denique. In Aulas quippe* (ait Clemens Alexandrinus 2. Pædag. 10.) *Cadit corruptio & interitus, inibique est vana honesti opinio, inanis gloria cupiditas, error & adulatio.* Cum enim, vt est apud Liuium, *raro hominibus simul bona fortuna, & bona mens detur*, & ex Plutarchi sententia *paucissimis contingat & fortunatos esse, & sane sapere*, rerumque vsus illum Aquinatis poëtæ versum comprobet, *Rarus enim ferme sensus communis in ampla est Fortuna*: propterea in Aulis versari cupientem δεῖ συνασοφεῖν τοῖς μὴ σοφοῖς, καὶ μετὰ μαινομένων μαίνεσθαι, καὶ ἐν θηρίοις καὶ πιθήκοις ὄντα εἶναι πίθηκον, *oportet cum fatuis desipere, & cum furiosis insanire, & inter feras ac simias agentem ipsum esse simiam, ac semper & omni nocte dieque opus est alienũ sumere vultum*, siue hominibus siue vtilitatis causa placere, & esse in sermone adulationis. *Qui vestiuntur mollibus in domibus Regum sunt*, (ait Christus de Aulicis, quorum *molliti sunt sermones super oleum*. De talibus porro certum habemus, eos Deo non placere, nec Christi seruos, sed inimicos esse. Galat. 1. *An quæro hominibus placere? si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem.* Rom. 16. *Huiusmodi Christo non seruiant, sed suo Ventri, & per dulces sermones ac benedictiones* (siue mollia loquentes ac velut molli vestitu occultantes) *seducunt corda innocentium.* 1. Thess. 2. *Ita loquor, non quasi hominibus placens, sed Deo, qui probat corda nostra. Neque enim fuimus aliquando in sermone adulationis, sicut scitis, neque in occasione auaritiæ, Deus testis est, neque quærentes ab hominibus gloriam, nec à vobis, nec ab aliis.* Psal. 52. *Deus dissipauit ossa eorum* (siue vires imminuit) *qui hominibus placent. Confusi sunt, quoniam Deus spreuit eos*, velut mundi amatores, suosque inimicos. Iacob. 4. *Amicitia huius mundi inimica est Dei. Quicunque ergo voluerit amicus esse sæculi huius* (vt fere sunt Aulici) *inimicus Dei constituitur.* 1. Iohan. 2. *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est caritas Patris in eo.* Cum denique S. Ignatius, quem Societas velut *Ducem pubertatis suæ* venerari debet, Aularum fugam exemplo suo docuerit (ita quippe lib. 3. de vita eius cap. 1: Maffeius scribit: *Peregrinis hominibus conditionem ipso interprete in Principum Aula quærentibus, negabat sibi rem esse nisi cum summi Regis aula: ad eam si aditum optarent, daturum se operam, vt essent in intimis Regis amicis ac familiaribus*) cum etiam secundæ Congregationis Generalis Canon ab ipsa Societate fixus Aularum vsum hoc modo suis interdixerit: *Nec Principibus, nec dominis aliis sæcularibus aut Ecclesiasticis assignari debet aliquis ex nostris Religiosis, qui Aulas eorum sequatur & in eis habitet, vt Confessarij aut Theologi, aut alio quouis munere fungatur nisi forte ad perbreue tempus vnius vel duorum mensium*: propterea euadere Societas non potest, quin velut Secutuleia vel

adultera

adultera mulier, fidei Deo & Ignatio datæ turpiter oblita infestis omnium sermonibus differatur, iustoque conuicio propter tantum Aularum vsum passim vapulet, & iuuentuti ad illam aggregari se cupienti verbis illis Spiritus sancti obiiciatur religio: *Prudentia seruabit te, vt eruaris à muliere aliena, & ab extranea, quæ mollit sermones suos, & relinquit Ducem pubertatis suæ, & pacti Dei sui oblita est. Inclinata est enim ad mortem domus eius, & ad inferos semita ipsius. Omnes qui ingrediuntur ad eam, non reuertentur, nec apprehendent semitas vitæ.* Prov. 2. *Vir qui errauerit à via doctrinæ, in cætu Gigantium commorabitur.* Prov. 21.

Fr. Iuniperus ab Ancona librum hunc suum Sacræ Romanæ Ecclesiæ iudicio stare cupit, aut cadere.

INDEX

BREVIS ET COMPENDIOSVS RERVM MEMORABILIVM, &c. IN LVDOVICI Soteli relatione & Iuniperi de Ancona Consultatione FFrr. Minoritarum contentarum.

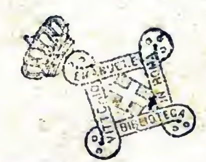
A.

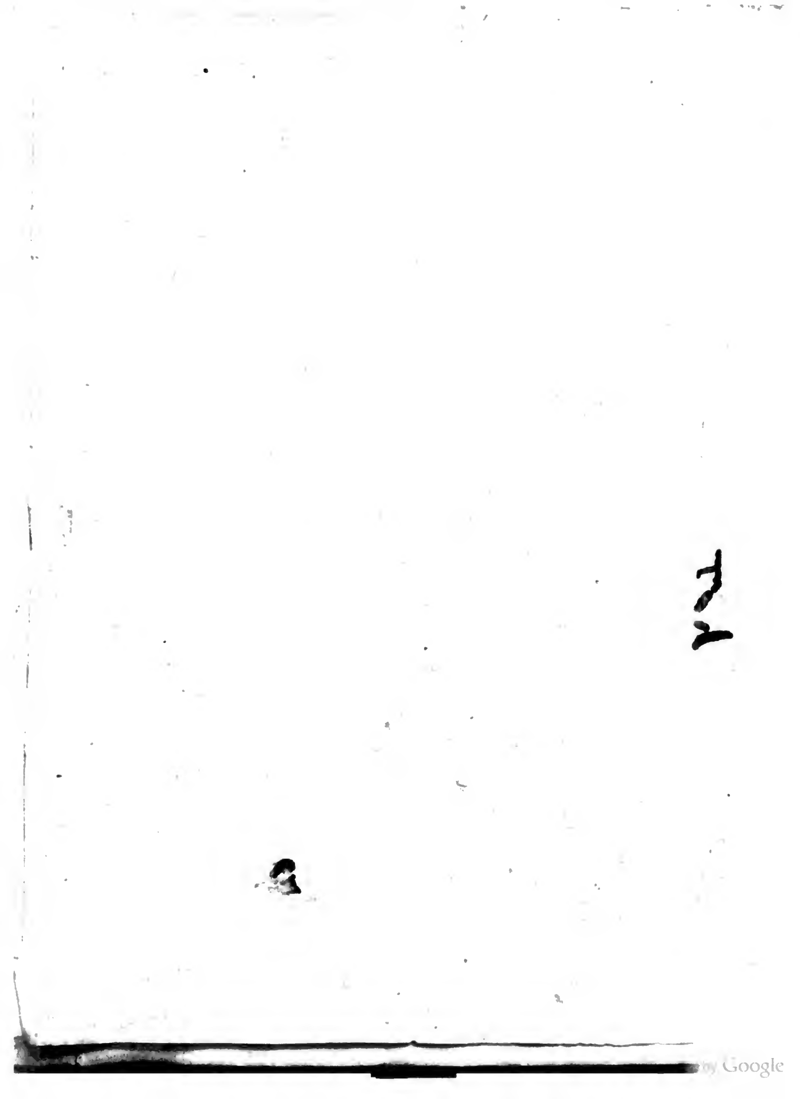
INDEX.

Pani-

INDEX.

FINIS.

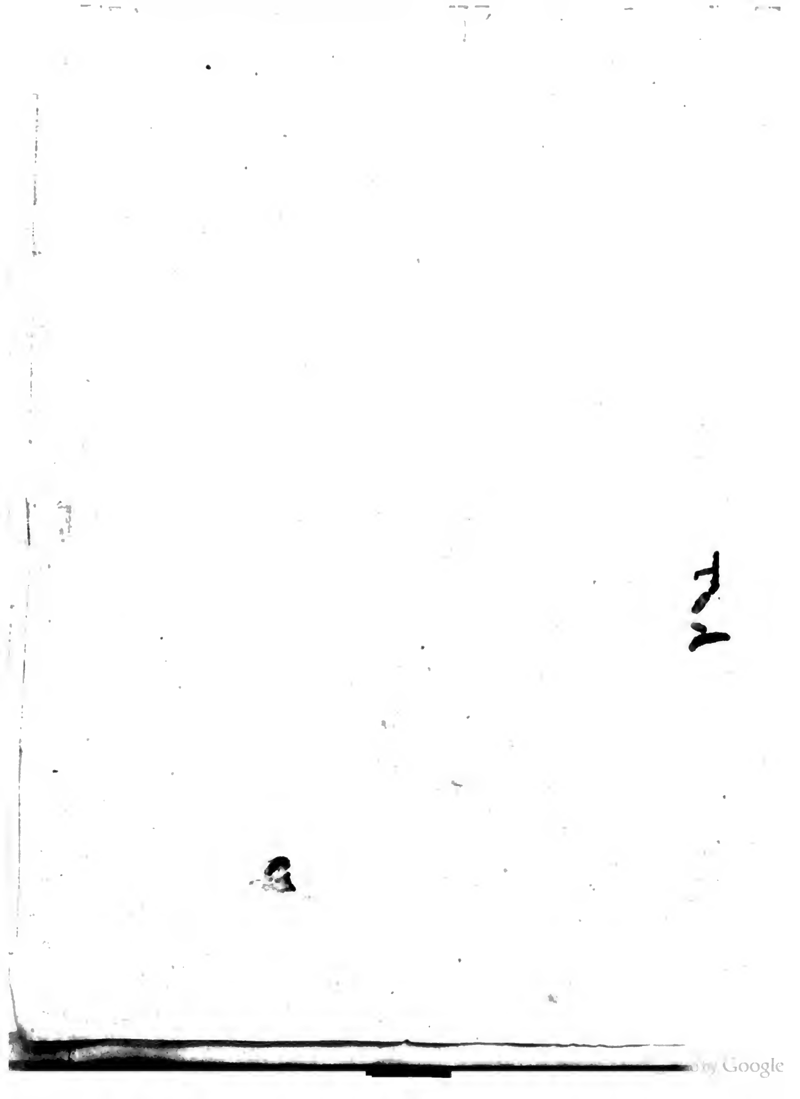

INDEX.

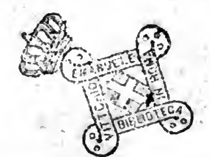
F I N I S.

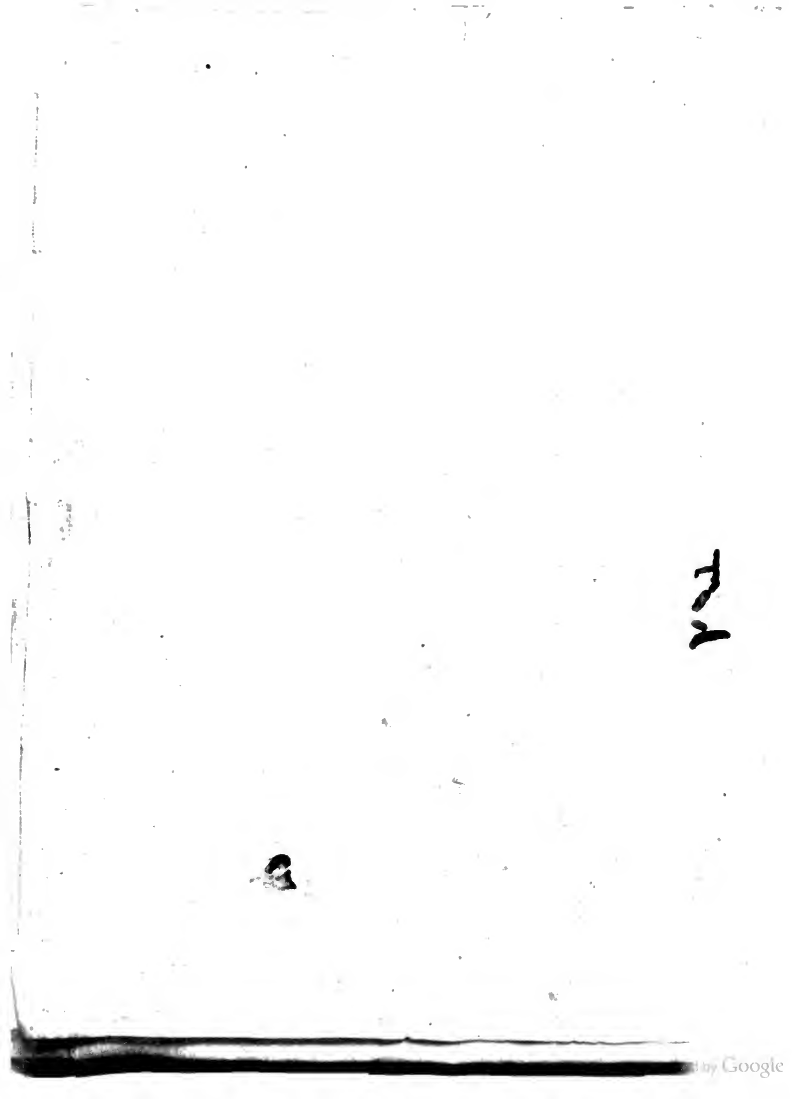

INDEX.

FINIS.

mulando probant, sicque alienorum peccatorum fiunt participes, & Hircum olentes, siue male ab omnibus audientes, multiplicique specie mala plurimos mortalium grauiter offendunt, & ipsam Societatem atque institutum eius ludum hominibus iocumque faciunt. Sunt quippe qui *Vespertiliones* eos vocent. Sicut enim illi, vt Varro ait, *nec in muribus sunt plane, nec in volucribus*: Similiter Iesuitæ nec Religiosi plane sunt, nec Aulici. Non nemo eis illam Diphili poëtæ Comici sententiam impingit: *Erronis est, aut Verberonis, vt puto, Aulas sequi, vel Esurionis denique. In Aulas quippe* (ait Clemens Alexandrinus 2. Pædag. 10.) *Cadit corruptio & interitus, inibique est vana honesti opinio, inanis gloria cupiditas, error & adulatio.* Cum enim, vt est apud Liuium, *raro hominibus simul bona fortuna, & bona mens detur*, & ex Plutarchi sententia *paucissimis contingat & fortunatos esse, & sane sapere*, rerumque vsus illum Aquinatis poëtæ versum comprobet, *Rarus enim ferme sensus communis in ampla est Fortuna*: propterea in Aulis versari cupientem δεῖ συναφραίνειν τοῖς μὴ σοφοῖς, καὶ μετὰ μαινομένων μαίνεσθαι, καὶ ἐν θηρίοις καὶ πιθήκοις ὄντα εἶναι πίθηκον, *oportet cum fatuis desipere, & cum furiosis insanire, & inter feras ac simias agentem ipsum esse simiam*, ac *semper & omni nocte dieque opus est alienũ sumere vultum*, siue hominibus siue vtilitatis causa placere, & esse in sermone adulationis. *Qui vestiuntur mollibus in domibus Regum sunt*, (ait Christus de Aulicis, quorum *molliti sunt sermones super oleum*. De talibus porro certum habemus, eos Deo non placere, nec Christi seruos, sed inimicos esse. Galat. 1. *An quæro hominibus placere? si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem.* Rom. 16. *Huiusmodi Christo non seruiunt, sed suo Ventri, & per dulces sermones ac benedictiones* (siue mollia loquentes ac velut molli vestitu occultantes) *seducunt corda innocentium.* 1. Thes. 2. *Ita loquor, non quasi hominibus placens, sed Deo, qui probat corda nostra. Neque enim fuimus aliquando in sermone adulationis, sicut scitis, neque in occasione auaritiæ, Deus testis est, neque quærentes ab hominibus gloriam, nec à vobis, nec ab aliis.* Psal. 52. *Deus dissipauit ossa eorum* (siue vires imminuit) *qui hominibus placent. Confusi sunt, quoniam Deus spreuit eos*, velut mundi amatores, suosque inimicos. Iacob. 4. *Amicitia huius mundi inimica est Dei. Quicunque ergo voluerit amicus esse sæculi huius* (vt fere sunt Aulici) *inimicus Dei constituitur.* 1. Iohan. 2. *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est caritas Patris in eo.* Cum denique S. Ignatius, quem Societas velut *Ducem pubertatis suæ* venerari debet, Aularum fugam exemplo suo docuerit (ita quippe lib. 3. de vita eius cap. 1. Maffeius scribit: *Peregrinis hominibus conditionem ipso interprete in Principum Aula quærentibus, negabat sibi rem esse nisi cum summi Regis aula: ad eam si aditum optarent, daturum se operam, vt essent in intimis Regis amicis ac familiaribus*) cum etiam secundæ Congregationis Generalis Canon ab ipsa Societate fixus Aularum vsum hoc modo suis interdixerit: *Nec Principibus, nec dominis aliis sæcularibus aut Ecclesiasticis assignari debet aliquis ex nostris Religiosis, qui Aulas eorum sequatur & in eis habitet, vt Confessarij aut Theologi, aut alio quouis munere fungatur nisi forte ad perbreue tempus vnius vel duorum mensium*: propterea euadere Societas non potest, quin velut Secutuleia vel

adultera

adultera mulier, fidei Deo & Ignatio datæ turpiter oblita infestis omnium sermonibus differatur, iustoque conuicio propter tantum Aularum vsum passim vapulet, & iuuenturi ad illam aggregari se cupienti verbis illis Spiritus sancti obiiciatur religio: *Prudentia seruabit te, vt eruaris à muliere aliena, & ab extranea, quæ mollit sermones suos, & relinquit Ducem pubertatis suæ, & pacti Dei sui oblita est. Inclinata est enim ad mortem domus eius, & ad inferos semita ipsius. Omnes qui ingrediuntur ad eam, non reuertentur, nec apprehendent semitas vitæ.* Prov. 2. *Vir qui errauerit* [illegible] *doctrinæ, in cætu Gigantium commorabitur.* Prov. 21.

Fr. Iuniperus ab Ancona librum hunc suum Sacræ Romanæ Ecclesiæ iudicio stare cupit, aut cadere.

INDEX BREVIS ET COMPENDIOSVS RERVM MEMORABILIVM, &c. IN LVDOVICI Soteli relatione & Iuniperi de Ancona Consultatione FFrr. Minoritarum contentarum.

A.

Iesuita

INDEX.

Pœni-

INDEX.

F I N I S.

